

2004. évi CXL. törvény

a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól

Az Országgyűlés abból a célból, hogy az állampolgárokat és a szervezeteket legszélesebb körben érintő közigazgatási hatósági eljárás

- erőteljesebben juttassa kifejezésre a közhatalom szolgáltató funkcióját azáltal, hogy jelentősen csökkenti az ügyfelekre háruló eljárási terheket, az elektronika és az informatika korszerű eszközeinek alkalmazásával az eljárások jelentős részében megnyitja az utat az ügyek gyors és egyszerű intézése előtt,

- megteremtse az összhangot az Európai Unió tagállamaként való működés követelményeivel, lehetővé tegye a hatósági ügyek intézése során a nemzetközi kooperáció kiszélesítését, a külföldi hatóságokkal való közvetlen együttműködést,

- az ügyfeleknek és az eljárás más résztvevőinek a hatóságokkal létrejövő kapcsolatát átlátható jogi szabályozás útján rendezze,

- a demokratikus jogállamtól elvárható módon és mértékben juttassa érvényre az ügyfelek jogait, a köteleességek teljesítése pedig túlnyomórészt önkéntes jogkövetés útján történjék,

- az általános szabályok elsődlegességének érvényesítésével garanciális keretbe foglalja a különös eljárási szabályokat,

a következő törvényt alkotja:

I. Fejezet

Alapelvek és alapvető rendelkezések

Eljárási alapelvek

1. § (1) A közigazgatási hatóság az eljárása során köteles megtartani és másokkal is megtartatni a jogszabályok rendelkezéseit. Hatáskörét a jogszabályokban előírt célok megvalósítása érdekében, mérlegelési és méltányossági jogkörét a jogalkotó által meghatározott szempontok figyelembevételével és az adott ügy egyedi sajátosságaira tekintettel gyakorolja.

(2) A közigazgatási hatóság a hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni.

(3) A közigazgatási hatóság az ügyfél jogát és jogos érdekét csak a közérdek és az ellenérdekű ügyfél jogának, jogos érdekének védelméhez szükséges mértékben korlátozza.

(4) A közigazgatási hatóság védi az ügyfelek jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogait, ezek korlátait e törvény határozza meg.

2. § (1) Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a törvény előtti egyenlőség, ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni.

(2) A közigazgatási hatósági eljárásban tilos minden olyan különbségtétel, kizárás vagy korlátozás, amelynek célja vagy következménye a törvény előtti egyenlő bánásmód megsértése, az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője e törvényben biztosított jogának csorbítása. Az eljárás során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani.

(3) A közigazgatási hatóság az eljárás során az érintett ügyre vonatkozó tényeket veszi figyelembe, minden bizonyítékot súlyának megfelelően értékeli, döntését valóságghú tényállásra alapozza.

3. § (1) A közigazgatási hatósági eljárásban a törvény keretei között a hivatalból való eljárás elve érvényesül.

(2) A közigazgatási hatóság:

a) a kizárólag kérelemre indítható eljárások kivételével hivatalból eljárást indíthat, illetve a kérelemre indult eljárást jogszabályban meghatározott feltételek esetén folytathatja, és ilyen esetben a végrehajtást is hivatalból rendeli el,

b) hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét, ennek során nincs kötve

az ügyfelek bizonyítási indítványaihoz, ugyanakkor a tényállás tisztázása során minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie,

c) e törvény keretei között felülvizsgálhatja mind a saját, mind a felügyeleti jogkörébe tartozó hatóság határozatát, *d)* hivatalból intézkedhet a döntésének kijavításáról, kiegészítéséről, módosításáról és visszavonásáról.

4. § (1) Az ügyfeleket megilleti a tisztességes ügyintézéshez, a jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog és az eljárás során az anyanyelv használatának joga.

(2) A közigazgatási hatóság a nem jogszabályszerű eljárással az ügyfélnek okozott kárt a polgári jog szabályai szerint megtéríti.

(3) A törvényben meghatározott kivétellel az ügyfél fellebbezést, újrafelvételi kérelmet, méltányossági kérelmet, jogszabálysértés esetén a bírósághoz keresetet nyújthat be.

5. § (1) A közigazgatási hatóság az ügyfél és az eljárás más résztvevője számára biztosítja, hogy jogaikról és kötelezettségeikről tudomást szerezzenek, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.

(2) A közigazgatási hatóság a jogi képviselő nélkül eljáró ügyfelet tájékoztatja az ügyre irányadó jogszabály rendelkezéseiről, az őt megillető jogokról és az őt terhelő kötelezettségekről, illetve a kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeiről, továbbá a természetes személy ügyfél részére a jogi segítségnyújtás igénybevételének feltételeiről.

(3) Különös eljárási jogszabály az ügy bonyolultságára tekintettel tájékoztatási kötelezettséget írhat elő a jogi képviselővel eljáró ügyfelek számára is.

(4) A közigazgatási hatóság a törvényben meghatározott korlátozásokkal az ügyfeleknek és képviselőiknek, valamint más érdekeltnek biztosítja az iratbetekintési jogot, jogszabályban meghatározott esetben közmeghallgatást tart, és döntését az ügyfelekkel közli. A hatóság ugyanakkor gondoskodik a törvény által védett titkok megőrzéséről és a személyes adatok védelméről.

6. § (1) A közigazgatási hatósági eljárásban az ügyfél köteles jóhiszeműen eljárni.

(2) Az ügyfél magatartása nem irányulhat a hatóság megtévesztésére vagy a döntéshozatal, illetve a végrehajtás indokolatlan késleltetésére. Az ügyfél jóhiszeműségét az eljárásban vélelmezni kell, a rosszhiszeműség bizonyítása a hatóságot terheli.

(3) A rosszhiszemű ügyfelet a hatóság eljárási bírsággal sújthatja és a többletköltségek megfizetésére kötelezheti, erre az ügyfél figyelmét fel kell hívni.

7. § A közigazgatási hatóság a költségtakarékosság és a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az ügyfélnek és a hatóságnak a legkevesebb költséget okozza, és az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen.

8. § (1) A közigazgatási hatósági eljárásban az egyes eljárási cselekmények törvény, kormányrendelet és önkormányzati rendelet eltérő rendelkezése hiányában, jogszabályban meghatározott módon, elektronikus úton is gyakorolhatók. Törvény az elektronikus ügyintézés az ügyek vagy egyes eljárási cselekmények meghatározott körében kötelezővé teheti vagy megtilthatja.

(2) A 12. § (3) bekezdésének *a)* pontjában meghatározott hatóságok az ügyfelek hatékonyabb tájékoztatása, ügyintézésük elősegítése érdekében elektronikus tájékoztató szolgáltatásokat működtetnek. A központi közigazgatás elektronikus ügyintézése és szolgáltatásai a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül érhetők el, amelyhez az önkormányzatok és más szervezetek csatlakozhatnak.

(3) A 12. § (3) bekezdésének *b)-d)* pontjaiban meghatározott hatóságok a (2) bekezdés szerinti elektronikus tájékoztató szolgáltatásokat nyújthatnak, illetve a szolgáltatás nyújtására törvény kötelezheti őket.

Nyelvhasználat

9. § (1) A Magyar Köztársaságban a közigazgatási hatósági eljárás hivatalos nyelve - a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével - a magyar. Ez azonban nem akadályozza a külképviseletek és a külpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium eljárása, valamint a külföldi vagy nemzetközi szervekkel való érintkezés során más nyelv használatának.

(2) A kisebbségi települési önkormányzat képviselő-testülete a rendeletében, valamint az országos kisebbségi önkormányzat testülete meghatározhatja a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét.

(3) A kisebbségi szervezet, valamint az a természetes személy, aki a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a közigazgatási hatóságnál mind szóban, mind írásban használhatja az adott kisebbség nyelvét. A kisebbség nyelvén benyújtott kérelmet magyar nyelvű és az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordított határozattal kell elbírálni, és e rendelkezés megfelelően irányadó a végzésekre is.

(4) Annál a közigazgatási hatóságnál, amelynél a (2) bekezdés szerint a közigazgatási eljárás hivatalos nyelve nem

csak a magyar, a magyar nyelvet használó ügyfeleket és az eljárás egyéb résztvevőit megilletik a (3) bekezdésben a kisebbségek számára biztosított jogok.

10. § (1) Ha a közigazgatási hatóság nem magyar állampolgárságú, a magyar nyelvet nem ismerő személy ügyében - ideértve a jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megbízásából eljáró természetes személyt is - magyarországi tartózkodásának tartama alatt hivatalból indít azonnali intézkedéssel járó eljárást, vagy a természetes személy ügyfél azonnali jogvédelemért fordul a magyar közigazgatási hatósághoz, a hatóság köteles gondoskodni arról, hogy az ügyfelet joghátrány ne érje a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt. Törvény e bekezdésben foglalt rendelkezés alkalmazását az itt nem szabályozott ügyekben is kötelezővé teheti.

(2) A 9. § (3) bekezdésében meghatározott ügyfelek kivételével a magyar nyelvet nem ismerő ügyfél - a fordítási és tolmácsolási költség viselése mellett - az (1) bekezdés hatálya alá nem tartozó esetekben is kérheti, hogy a közigazgatási hatóság bírálja el az anyanyelvén vagy valamely közvetítő nyelven megfogalmazott kérelmét.

(3) Az Európai Unió kötelező jogi aktusa (a továbbiakban: az Unió jogi aktusa), továbbá nemzetközi szerződés által szabályozott közigazgatási hatósági ügyekben az (1) bekezdéstől eltérő szabályok alkalmazhatók.

11. § (1) Ha a közigazgatási hatóság magyar és idegen nyelvű határozatának vagy végzésének értelmezésében eltérés van, a magyar nyelvű szöveget kell hitelesnek tekinteni.

(2) A 9. § (3) és (4) bekezdésében, valamint a 10. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli.

(3) Jogszabály eltérő nyelvhasználati szabályokat állapíthat meg a hatósági igazolvány, hatósági bizonyítvány kiállítására és a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzés módjára.

A törvény hatálya

12. § (1) A közigazgatási hatóság eljárása során az e törvény hatálya alá tartozó közigazgatási hatósági ügyekben e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Közigazgatási hatósági ügy (a továbbiakban: hatósági ügy):

a) minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy kötelességet állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez,

b) a tevékenység gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétel és a nyilvántartásból való törlés - a fegyelmi és etikai ügyek kivételével - ha törvény valamely tevékenység végzését vagy valamely foglalkozás gyakorlását köztisztületi vagy más szervezeti tagsághoz köti.

(3) E törvény alkalmazása szempontjából közigazgatási hatóság (a továbbiakban: hatóság) a hatósági ügy intézésére hatáskörrel rendelkező

a) államigazgatási szerv,

b) helyi önkormányzat képviselő-testülete, a 19. § (2) bekezdése szerint átruházott hatáskörben annak szervei,

c) főjegyző, jegyző (körjegyző), a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője, a hatósági igazgatási társulás,

d) nem közigazgatási feladat ellátására létrehozott egyéb szervezet, köztisztület vagy személy, amelyet (akit) törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására.

(4) Ha törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet nem közigazgatási feladat ellátására létrehozott szervezetet, köztisztületet vagy személyt jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására, meg kell határozni azokat az ügyeket, amelyekben e törvény rendelkezései az irányadók.

13. § (1) E törvény hatálya nem terjed ki a szabálysértési eljárásra, a választási eljárásra, a népszavazás előkészítésére és lebonyolítására, a területszervezési eljárásra és - az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével - az állampolgársági eljárásra.

(2) E törvény rendelkezéseit

a) az iparjogvédelmi eljárásokban,

b) az államháztartás javára teljesítendő, törvényben meghatározott, illetve a Közösségek költségvetésével megosztásra kerülő kötelező befizetésekkel és a központi költségvetés, valamint az elkülönített állami pénzalap terhére jogszabály alapján juttatott támogatással összefüggő eljárásokban,

c) a külföldiek beutazásával és magyarországi tartózkodásával kapcsolatos eljárásokban, valamint a menedékjogi eljárásban,

d) a piac felügyeleti és a piac szabályozásával kapcsolatos eljárásokban,

e) a pénz- és tőkepiaci, a biztosítási, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztári és a magán-nyugdíjpénztári tevékenység felügyeletével kapcsolatos eljárásban,

f) a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslati eljárásban

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajtára vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben nem említett közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok e törvény rendelkezéseitől kizárólag abban az esetben térhetnek el, ha azt e törvény kifejezetten megengedi, illetve ha az az Unió jogi aktusának vagy nemzetközi szerződésnek a végrehajtásához szükséges.

(4) Ha az e törvény hatálya alá tartozó ügyben az Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés eljárási szabályt határoz meg, e törvény rendelkezései az ott szabályozott kérdésben nem alkalmazhatók.

(5) Az egyes eljárásfajtákra vonatkozó eljárási jogszabályok e törvényben nem szabályozott, de e törvény szabályaival összhangban álló kiegészítő jellegű rendelkezéseket állapíthatnak meg.

14. § (1) Törvény e törvény rendelkezéseitől eltérő szabályokat állapíthat meg:

- a) az atomenergia alkalmazási körébe tartozó ügyekben
 - aa) a hatásköri összeütközésre,
 - ab) az azonnali intézkedés megtételére,
 - ac) az engedélyezési eljárásra,
 - ad) a hatósági ellenőrzésre,
 - ae) a nyelvhasználatra,
 - af) az eljárási jogutódlásra,
 - ag) a döntés közlésére,
- b) a veszélyes létesítményekkel kapcsolatos eljárásban
 - ba) az eljárás irataiba történő betekintésre,
 - bb) a hiánypótlásra,
 - bc) a helyszíni ellenőrzésre és a szemlére,
- c) a társadalombiztosítás pénzbeli ellátásaival kapcsolatos eljárásokban
 - ca) a joghatóságra, a hatáskörre, az illetékességre,
 - cb) a hatóság döntéseire,
 - cc) a jogorvoslatokra,
 - cd) a végrehajtásra.

(2) Törvény vagy kormányrendelet e törvény rendelkezéseitől eltérő vagy kizáró szabályokat állapíthat meg a haditechnikai eszközök és szolgáltatások, illetve a kettős rendeltetésű termékek és technológiák külkereskedelmének engedélyezésére irányuló eljárásban

- a) az eljárás felfüggesztésére,
- b) az egyezsége,
- c) az elektronikus ügyintézésre,
- d) az eljárás irataiba történő betekintésre,
- e) a bizonyítékok ismertetésére,
- f) a hatóság döntéseire,
- g) a jogorvoslatokra és a jogorvoslati fórumrendszerre,
- h) a jóhiszeműen szerzett jogok védelmére.

(3) A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló külön törvény e törvénytől és az ügyfajtaira vonatkozó különös eljárási szabályoktól eltérő rendelkezéseket állapíthat meg:

- a) a hiánypótlásra,
- b) a kézbesítésre,
- c) az ügyfél tájékoztatására,
- d) a hatáskörre, az illetékességre,
- e) a szakhatóság közreműködésére.

Ügyfél

15. § (1) Ügyfél az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek (amelynek) jogát, jogos érdekét vagy jogi helyzetét az ügy érinti, akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak, illetve akire (amelyre) nézve - tulajdonát, jogait és vagyontárgyait is ideértve - a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz.

(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a létesítménnyel kapcsolatos, illetve a tevékenység engedélyezésére irányuló eljárásban ügyfél a hatásterületen levő valamennyi ingatlan tulajdonosa és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogszerű használója.

(3) Törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtákra részletesebb ügyfélfogalmat állapíthat meg.

(4) Az ügyfél jogai megilletik az ügy elbírálásában hatóságként (szakhatóságként) részt nem vevő hatóságot is,

amelynek feladatkörét az ügy érinti.

(5) Meghatározott ügyekben törvény az ügyfél jogaival ruházhatja fel az érdekvédelmi szervezeteket és azokat a társadalmi szervezeteket, amelyeknek a nyilvántartásba vett tevékenysége valamely alapvető jog védelmére vagy valamilyen közérdek érvényre juttatására irányul.

(6) A természetes személy ügyfélnek akkor van eljárási képessége, ha a polgári jog szabályai szerint cselekvőképességgel rendelkezik. Jogszabályban meghatározott esetben a korlátozott cselekvőképességgel rendelkező személyt is megilleti az eljárási képesség. Az eljáró hatóság hivatalból vizsgálhatja az eljárási képesség meglétét, és ha annak hiányát állapítja meg, úgy az ügyfél helyett törvényes képviselőjét vonja be az eljárásba, illetve ügygondnok kirendelését kéri.

Jogutódlás a hatósági eljárásban

16. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik vagy azt az ügy jellege nem zárja ki, a hivatalból indított vagy folytatott eljárásban a kieső ügyfél helyébe annak polgári jog szerinti jogutódja lép, ilyen esetben a jogerős határozatban megállapított kötelezettség vagy jogosultság a jogutódot terheli, illetve illeti meg.

(2) A jogelőd kérelmére indult eljárásban a jogutódlás a jogutód kérelme alapján következik be, erről a hatóság végzéssel dönt.

(3) A jogerős határozattal megállapított kötelezettség esetén - indokolt esetben a teljesítési határidő egy alkalommal történő meghosszabbításával - lehetőséget kell adni a jogutódnak a kötelezettség önkéntes teljesítésére.

(4) Jogutód hiányában a jogszabálysértő, illetve a közérdeket sértő vagy veszélyeztető állapot megszüntetéséről a hatáskörrel rendelkező hatóság hivatalból intézkedik.

Adatvédelem

17. § (1) A hatóság köteles gondoskodni az eljárás során megismert, törvény által védett titok (a továbbiakban: védett adat) és a hivatás gyakorlásához kötött titok (a továbbiakban: hivatásbeli titok) megőrzéséről és a személyes adatok védelméről.

(2) A hatósági eljárás tartama alatt - különösen az iratokba való betekintés engedélyezésénél, a tárgyalás során, a döntés szerkesztésénél és a döntésnek hirdetményi úton való közlésénél - a hatóság gondoskodik arról, hogy a védett adat és a hivatásbeli titok ne kerüljön nyilvánosságra, ne juthasson illetéktelen személy tudomására, és a személyes adatok védelme biztosított legyen.

(3) Az adat védelmére vonatkozó szabályok megtartása nem vezethet a jogorvoslathoz való jog korlátozásához.

(4) A hatóság - hatáskörének keretei között - jogosult a feladatai ellátásához szükséges, jogszabályban meghatározott védett adat, továbbá törvényben meghatározott esetben személyes adat megismerésére és kezelésére. E jogát törvény korlátozhatja.

(5) Hivatalból indított vagy folytatott eljárásban a (4) bekezdésben meghatározott korlátozó rendelkezés hiányában az ügyfél nem akadályozhatja a hatóságot az üzleti könyvek és a tényállás tisztázásához szükséges más iratok átvizsgálásában.

(6) A hatóság az eljárás során a birtokába került védett adatot, hivatásbeli titkot, továbbá személyes adatot - az ugyanazon ügyben folyó, e törvényben szabályozott eljárások kivételével - csak akkor továbbíthat más szervhez, ha ezt törvény megengedi, vagy ha az érintett ehhez hozzájárult.

II. Fejezet

Joghatóság, hatáskör, illetékesség

Joghatóság

18. § (1) Magyar állampolgár, Magyarországon nyilvántartásba vett jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél hatósági ügyében - amennyiben az Unió jogi aktusa, törvény vagy nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén a magyar hatóság jár el.

(2) Ha az ügyfél nem magyar állampolgár, illetve külföldön nyilvántartásba vett jogi személy vagy jogi

személyiséggel nem rendelkező szervezet, akkor hatósági ügyében - amennyiben nemzetközi szerződés vagy az adott ügyfajta irányadó különös eljárási szabály eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén magyar hatóság jár el, feltéve hogy az eljárásban az Unió jogi aktusát, illetve magyar jogszabályt kell alkalmazni.

(3) Jogszabály felhatalmazása, illetve nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján az ügyfél hatósági ügyében külföldön a magyar külképviseleti hatóság, illetve konzuli szolgálat jár el.

A hatáskör megállapítása és az eljárási kötelezettség

19. § (1) A hatóság hatáskörét - a hatósági eljárás körébe tartozó ügyfajta meghatározásával - jogszabály állapítja meg. Jogszabályban kell megjelölni az első fokon eljáró, továbbá ha az nem a 107. §-ban és 108. §-ban megjelölt hatóság, a fellebbezést elbíráló hatóságot is.

(2) Önkormányzati hatósági ügyben első fokon a képviselő-testület jár el. Ezt a hatáskörét önkormányzati rendeletben a közgyűlés elnökére, a polgármesterre, a főpolgármesterre, a részönkormányzat testületére, a képviselő-testület bizottságára, illetve törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulásra ruházhatja át.

(3) A hatóság a hatáskörét vagy annak gyakorlását - törvényben meghatározott kivétellel - más hatóságra nem ruházhatja át. Nem tekinthető a hatáskör átruházásának, ha a külképviseleti hatóság egyes - más magyar hatóság hatáskörébe tartozó - hatósági ügyek intézésében közreműködik.

(4) A hatóságtól - a 20. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel - a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el.

(5) Ha a bíróság valamely ügyben a hatáskörét vagy annak hiányát állapította meg, vagy az ügy érdemében határozott, ez a döntés az eljáró hatóságra kötelező.

20. § (1) A hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén köteles eljárni. Ha e köteletségének a rá irányadó ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget, a felügyeleti szerv - kérelemre vagy hivatalból - soron kívül, de legkésőbb a tudomásszerzéstől számított öt napon belül kivizsgálja a mulasztás okát.

(2) A hatóság mulasztása esetén a felügyeleti szerv újabb - az ügyfajta irányadó ügyintézési határidő és a döntés-előkészítés fokának figyelembevételével megállapított - határidő kitűzésével a mulasztó hatóságot három napon belül az eljárás lefolytatására utasítja.

(3) Ha a felügyeleti szerv által megállapított újabb határidő eredménytelenül telt el, a felügyeleti szerv az eljárásra haladéktalanul - a (4) és (5) bekezdésben foglalt kivétellel - a mulasztóval azonos hatáskörű másik hatóságot jelöl ki, egyidejűleg a mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményez. A kezdeményezés alapján a fegyelmi eljárás megindítása kötelező. A kijelölt hatóság az ügyben irányadó ügyintézési határidőn belül köteles érdemi határozatot hozni.

(4) Hatósági igazolvánnyal vagy hatósági bizonyítvánnyal (adatigazolással), hatósági nyilvántartás-vezetéssel, illetve hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos hatósági ügyben az ismételten mulasztó hatósággal szemben a felügyeleti szerv a (3) bekezdésben foglaltak szerint jár el azzal az eltéréssel, hogy az ügy nem vonható el, és az eljárásra más hatóság nem jelölhető ki. A hatóság legkésőbb tizenöt napon belül köteles eleget tenni elmulasztott kötelezettségének.

(5) Ha a képviselő-testület, a főpolgármester, a polgármester, a közgyűlés elnöke, a bizottság, a részönkormányzat testülete, a társulás (a továbbiakban együtt: önkormányzati hatóság) önkormányzati hatósági ügyben határozathozatali kötelezettségét elmulasztotta, az ügyfél kérelmére vagy hivatalból a közigazgatási hivatal felhívja a mulasztó tisztségviselőt vagy testületet, hogy soron kívül, illetve a testület legközelebbi ülésén, de legkésőbb harminc napon belül határozzon. A döntésre jogosult a döntés várható időpontjáról a közigazgatási hivatal felhívásától számított öt napon belül értesíti az ügyfelet.

(6) Az (5) bekezdés alapján az önkormányzati hatósághoz intézett felhívás eredménytelensége esetén az ügyfél vagy a közigazgatási hivatal, továbbá ha az adott ügyben nincs felügyeleti szerv, vagy a felügyeleti szerv az intézkedési, eljárási kötelezettségének nem tesz eleget, az ügyfél kérelmére a megyei, illetve a fővárosi bíróság mint közigazgatási ügyekben eljáró bíróság (a továbbiakban: közigazgatási ügyekben eljáró bíróság) kötelezi a hatóságot az eljárás lefolytatására.

(7) Az (1)-(3) bekezdésben foglaltakat a szakhatósági eljárásra és a fellebbezési eljárásra is alkalmazni kell. E rendelkezések akkor is irányadók, ha - a határozat megsemmisítése vagy hatályon kívül helyezése folytán - a hatóság az ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget az új eljárás lefolytatására irányuló kötelezettségének.

(8) A felügyeleti szerv a (2) bekezdés szerinti intézkedésről, valamint az eljáró hatóság (3) bekezdés szerint történő kijelöléséről az ügyfelet három napon belül értesíti, továbbá ellenőrzi, hogy a hatóság a mulasztást követően, illetve a kijelölt hatóság határidőn belül eleget tesz-e eljárási kötelezettségének.

Illetékesség

21. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az azonos hatáskörű hatóságok közül az eljárásra az a hatóság az illetékes, amelynek területén

a) az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye (a továbbiakban: lakcíme), illetve székhelye (telephelye, fióktelepe) van,

b) az ügy tárgyat képező ingatlan fekszik,

c) az engedélyhez vagy bejelentéshez kötött tevékenységet gyakorolják vagy gyakorolni kívánják,

d) a jogellenes magatartást elkövették.

(2) Nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű vagy különleges szakértelmet igénylő ügyekben törvény vagy kormányrendelet kijelölheti azt a hatóságot, amely meghatározott ügyekben az ország egész területére kiterjedő illetékességgel eljár. A szakhatóságok közreműködésével folyó eljárásokban a kijelölésnek a szakhatóságokra is ki kell terjednie.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott ügyekben eljáró hatóság a döntéshozatal előtt kikéri annak a hatóságnak az ügyvel kapcsolatos véleményét, amely a kijelölés hiányában az ügyben illetékes lenne. A vélemény nem köti az eljáró hatóságot, és a véleményadás elmaradása nem akadályozza az érdemi döntéshozatalnak.

(4) Ha az ügyfél tartósan, három hónapot meghaladó ideig külföldön tartózkodik, illetve lakcíme ismeretlen, az (1) bekezdés *a)* pontjára alapított illetékességet az ügyfél utolsó ismert hazai lakcíme alapján kell megállapítani. Ennek hiányában - ha az Unió jogi aktusa vagy jogszabály másként nem rendelkezik - az eljárásra az adott ügyfajtában a fővárosban eljárásra jogosult hatóság, jegyző hatáskörébe tartozó ügyben a fővárosi főjegyző az illetékes.

(5) Több illetékes hatóság közül az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg (megelőzés).

(6) Ha a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság a megelőzés alapján már eljár vagy más hatóság előtt eljárás van folyamatban, saját eljárását végzéssel megszünteti, illetve szükség esetén a döntést visszavonja, és erről a korábban, illetve a folyamatban lévő ügyben eljáró hatóságot és az ügyfelet értesíti.

A joghatóság, a hatáskör és az illetékesség vizsgálata

22. § (1) A hatóság a joghatóságát - ezzel összefüggésben az alkalmazandó jogot -, valamint hatáskörét és illetékességét az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni.

(2) Hatáskör vagy illetékesség hiányában a hatóság a kérelmet és az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem megérkezésétől, folyamatban levő ügyben a hatáskör és illetékesség hiányának megállapításától számított öt napon belül átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz.

(3) A hatóság - tekintet nélkül a joghatóságára, valamint a hatáskörére és az illetékességére - hivatalból köteles megtenni azt az ideiglenes intézkedést, amelynek hiányában a kérelem elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna.

(4) A hatóság az ideiglenes intézkedéséről - végzése megküldésével - haladéktalanul, de legkésőbb öt napon belül értesíti az ügyfelet, továbbá a joghatósággal és hatáskörrel rendelkező illetékes hatóságot, amely az ideiglenes intézkedés szükségességét felülvizsgálja, és szükség esetén megteszi a hatáskörébe tartozó intézkedést.

(5) Az ideiglenes intézkedés felülvizsgálatánál nem érvényesül a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok védelme.

Hatásköri, illetékességi vita

23. § (1) Ha ugyanabban az ügyben

a) több hatóság állapította meg hatáskörét vagy illetékességét,

b) több hatóság állapította meg hatáskörének vagy illetékességének hiányát, és emiatt az eljárás nem indulhat meg vagy nincs folyamatban,

c) több illetékes hatóság előtt indult az eljárás, és a megelőzés alapján nem lehet eldönteni, hogy melyik hatóság jogosult az eljárásra,

az érdekelt hatóságok kötelesek egymás között haladéktalanul, de legkésőbb az eljárás megindítására irányuló kérelem érkezésétől, illetve a tudomás szerzéstől számított nyolc napon belül megkísérelni a vita eldöntését.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti egyeztetés sikerrel járt, az (1) bekezdés *a)* és *c)* pontja esetében az a hatóság, amely a továbbiakban nem jár el, azelőtte folyamatban lévő eljárást végzéssel megszünteti, az eljárás során hozott döntését visszavonja, egyúttal az ügy iratait és bizonyítékait átteszi az eljárást lefolytató hatósághoz.

(3) Ha az (1) bekezdés szerinti eljárás nem vezetett eredményre, az eljáró hatóságot a következő szerv jelöli ki:

a) illetékességi összeütközés esetén a legközelebbi közös felügyeleti szerv, ennek hiányában a vita eldöntését kérő hatóság működési területe szerint illetékes közigazgatási hivatal,

b) hatásköri összeütközés esetén a Fővárosi Ítéltábla.

24. § (1) A Fővárosi Ítéltábla a hatásköri vitában az eljárást kezdeményező ügyfél vagy a hatóság kérelmére dönt.

(2) A Fővárosi Ítéltábla határozata ellen fellebbezésnek nincs helye.

Eljárás az illetékességi területen kívül

25. § (1) A hatóság az illetékességi területén kívül akkor végezhet eljárási cselekményt, ha ezt törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi.

(2) A fővárosi kerületi illetékességű hatóság a főváros, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője pedig a megyei jogú város egész területén végezhet eljárási cselekményt.

Belföldi jogsegély

26. § (1) Jogsegélyt akkor lehet kérni, ha a megkereső hatóság

a) illetékességi területén kívül kell valamely eljárási cselekményt elvégezni, illetve azt az ügyfél jogos érdeke vagy a költségtakarékosság indokoltá teszi,

b) feladatának ellátásához olyan adat vagy ténybeli ismeret szükséges, amely a megkeresett hatóság nyilvántartásából, illetve irataiból szerezhető meg,

c) feladatának ellátásához olyan irat vagy más bizonyíték szükséges, amely a megkeresett hatóságnál (állami, önkormányzati szervnél) van, vagy onnan szerezhető meg.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott megkeresést az ügy jellegétől függően a megkereső hatósággal azonos hatáskörű illetékes szervhez, ennek hiányában az illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez kell intézni.

(3) Az (1) bekezdés b) és c) pontjában meghatározott esetben a megkeresésben meg kell jelölni az adat, irat, más bizonyíték felhasználásának célját, valamint azt, hogy a személyes adat beszerzésére törvény alapján vagy az ügyfél kérelmére és írásbeli hozzájárulásával kerül sor.

(4) A megkeresett hatóság csak akkor tagadhatja meg a megkeresésben foglaltak teljesítését, ha az jogszabályba ütközik. Amennyiben a jogsegély nyújtására más szerv jogosult, a megkeresett hatóság a megkeresést haladéktalanul, de legkésőbb a megkeresés megérkezésétől számított öt napon belül e hatósághoz továbbítja, és erről egyidejűleg tájékoztatja a megkereső hatóságot.

(5) Ha jogszabály ennél rövidebb határidőt nem állapít meg, a jogsegély iránti kérelmet az (1) bekezdés b) és c) pontjában szabályozott esetben nyolc napon belül, az (1) bekezdés a) pontjában szabályozott esetben pedig tizenöt napon belül kell teljesíteni.

(6) Ha a belföldi jogsegély iránti kérelem teljesítéséhez magyar külképviseleti hatóság megkeresése szükséges, a jogsegély teljesítésének határideje a megkeresésnek a külképviseleti hatósághoz történő megérkezése napján kezdődik.

Nemzetközi jogsegély

27. § (1) Ha a Magyar Köztársaságnak valamely állammal közigazgatási jogsegélyegyezménye van, vagy annak hiányában az államok között viszonzásági gyakorlat áll fenn, vagy többoldalú nemzetközi szerződés ezt lehetővé teszi, továbbá az (5) bekezdés szerinti együttműködési megállapodás alapján az eljáró hatóság a 26. § (1) bekezdésében meghatározott jogsegély érdekében külföldi hatósághoz fordulhat, illetve - ha ez nem ütközik magyar jogszabályba - köteles teljesíteni a külföldről érkező jogsegélykérelmet.

(2) A viszonzás fennállása tekintetében a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása az irányadó, amelyet az érintett minisztériummal egyetértésben alakít ki.

(3) Ha jogszabály vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, a nemzetközi jogsegélyügyben érintett magyar és külföldi (nemzetközi) hatóság közvetlenül érintkezik egymással. Ha a magyar hatóság előtt nem ismert, hogy a jogsegélykérelem teljesítése az érintett külföldi állam melyik hatóságának hatáskörébe tartozik, a kérelmet felügyeleti szervén keresztül a külpolitikáért felelős miniszterhez juttatja el. A külpolitikáért felelős miniszter a külföldi állam külügyekben illetékes minisztériuma útján továbbítja a jogsegélykérelmet a külföldi hatósághoz.

(4) Ha a külföldről érkező jogsegélykérelem teljesítésére nem a megkeresett hatóság jogosult, a megkeresést haladéktalanul, de legkésőbb az érkezéstől számított öt napon belül átteszi a hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz, és erről a megkereső felet egyidejűleg tájékoztatja.

(5) Unió jogi aktusa, nemzetközi szerződés és törvény felhatalmazást adhat az ügyben eljárni jogosult magyar és külföldi hatóság közötti együttműködési megállapodás létrehozására hatósági feladataik ellátásának kölcsönös

előmozdítása érdekében.

(6) Nemzetközi jogsegély keretében személyes adat továbbítására az Unió jogi aktusa, nemzetközi szerződés, illetve törvényi felhatalmazás vagy az érintett írásos hozzájárulása alapján kerülhet sor.

28. § (1) A hatóság - ha az Unió jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik - megtagadja a külföldi megkeresés teljesítését, ha az sértené

a) a Magyar Köztársaság nemzetbiztonsági érdekeit vagy a közbiztonságot,

b) az ügyben érintett személy alapvető jogát,

c) a védett adat megőrzéséhez fűződő érdekeket, és annak továbbítását jogszabály nem teszi lehetővé, vagy a továbbításához a jogszabályban előírt feltételek nem állnak fenn.

(2) A külföldi megkeresés teljesítésének megtagadásáról és annak okáról a megkereső felet haladéktalanul tájékoztatni kell.

(3) Az (1) bekezdés a) pontjában foglaltak elbírálásához a hatóság szükség esetén feladatkörében érintett miniszterek, központi államigazgatási szervek állásfoglalását kéri.

III. Fejezet

Az elsőfokú eljárás

Az eljárás megindítása

29. § (1) A hatósági eljárás az ügyfél kérelmére, bejelentésére, nyilatkozatára, más hatóság kezdeményezésére, külön jogszabályban meghatározott panaszra (a továbbiakban együtt: kérelem) vagy hivatalból indul meg.

(2) A hatóság köteles a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén hivatalból megindítani az eljárást, ha

a) ezt jogszabály előírja,

b) erre felügyeleti szerve utasította, a bíróság kötelezte,

c) életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetről szerez tudomást.

(3) Ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik, az eljárás megindításáról

a) a hivatalból indult eljárásban az ismert ügyfelet az eljárás megindításától,

b) a kérelemre indult eljárásban az ismert ellenérdekű, illetve érintett ügyfelet a kérelem beérkezésétől

számított öt napon belül értesíteni kell.

(4) Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha

a) az veszélyeztetné az eljárás eredményességét,

b) az egyszerű megítélésű, a tényállás előzetes tisztázását nem igénylő ügyben az eljárás megindítása után azonnal sor kerül az érdemi határozat meghozatalára,

c) az ellenőrzésre feljogosított hatóság az adott tárgyban folyamatosan lát el az érintettnél ellenőrzési feladatot,

d) azt honvédelmi, nemzetbiztonsági, közbiztonsági okból jogszabály kizárja.

(5) Az értesítésnek tartalmaznia kell:

a) az ügy tárgyát, iktatási számát, az eljárás megindításának napját és az adott ügyfajtára irányadó ügyintézési határidőt, az ügyintéző nevét és hivatali elérhetőségét,

b) az iratokba való betekintés és a nyilatkozattétel lehetőségére irányuló tájékoztatást,

c) hivatalból indult eljárásban az erre történő utalást, kérelemre indult eljárásban a kérelmező ügyfél nevét,

d) az ügyfél tájékoztatását az elektronikus ügyintézés lehetőségének igénybeviteléről és az ügyfajtára vonatkozó elektronikus tájékoztatási szolgáltatás elérhetőségéről.

(6) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a 15. § (2) és (5) bekezdése esetében, valamint ha az eljárás egyébként jelentős számú ügyfelet érint, az ügyfeleket az eljárás megindításáról hirdetményi úton, továbbá közhírré tétel útján (helyben szokásos módon, a helyi lapban stb.) kell értesíteni.

(7) A hirdetmény, illetve közhírré tétel útján közölt közlemény tartalmazza:

a) az ügy tárgyát,

b) a tervezett létesítmény, tevékenység rövid ismertetését,

c) a hatásterület határait,

d) a tájékoztatást arról, hogy az érintettek hol és mikor tekinthetnek be a tervekbe, illetve az ügy egyéb irataiba.

(8) A (6) bekezdésben foglaltak szerint kell eljárni akkor is, ha az ügyfelek körét vagy a hatásterület határait nem lehet pontosan megállapítani. A hirdetmény ebben az esetben a hatásterület vélelmezhető határait jelöli meg.

(9) Az ügyfél kérelmére indult eljárásban, ha ezt az ügyfél kéri, a kérelem beérkezésétől számított öt napon belül a hatóság az ügyfelet értesíti az ügy iktatási számáról, az eljárás megindításának napjáról, az ügyintézési határidőről, ügyintézőjéről és az ügyintéző hivatali elérhetőségéről. Ha a kérelem elektronikus úton érkezett, a tájékoztatás elektronikus úton, három napon belül történik. Ebben az esetben az értesítés a fentiekén túlmenően tartalmazza a kapcsolattartás elektronikus levélcímét is.

A kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása

30. § A hatóság a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, nyolc napon belül végzéssel elutasítja, ha

- a) az eljárásra magyar hatóságnak nincs joghatósága,
- b) a hatóságnak nincs hatásköre vagy nem illetékes, és a kérelem áttételének nincs helye, továbbá ha a kérelem áttételéhez szükséges adatok a kérelemből hiányoznak, és azok hivatalból sem állapíthatók meg,
- c) a kérelem nyilvánvalóan lehetetlen célra irányul,
- d) jogszabály az igény érvényesítésére határidőt állapít meg, és a kérelem elkészt,
- e) a hatóság az ügyet érdemben már elbírálta, és változatlan tényállás és jogi szabályozás mellett ugyanazon jog érvényesítésére irányuló újabb kérelmet nyújtottak be, és újrafelvételnek nincs helye, feltéve hogy a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását jogszabály nem zárja ki,
- f) a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet késedelmesen terjesztették elő,
- g) a kérelem tartalmából megállapítható, hogy az ügy nem hatósági ügy.

Az eljárás megszüntetése

31. § (1) A hatóság az eljárást végzéssel megszünteti, ha

- a) a 30. § alapján a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításának lett volna helye, az elutasítási ok azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására,
- b) az ügy tárgyát képező vagyontárgy megsemmisült vagy olyan mértékben károsodott, hogy az eljárás oka fogyottá vált,
- c) az eljárás kérelemre indult és az ügyfél az érdemi határozat jogerőre emelkedése előtt kérelmét visszavonta, kivéve ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és nem mindegyikük vonta vissza kérelmét,
- d) az ügyfél halála vagy a jogi személy, illetve a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megszűnése következtében oka fogyottá vált, és eljárásbeli jogutódlás sem következett be,
- e) az eljárást hivatalból indították vagy folytatták, és az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn,
- f) az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a képviselő visszautasítása esetén a hatóság felhívása ellenére nem gondoskodik a képviselő-ellátásra alkalmas személy meghatalmazásáról vagy nem jár el személyesen,
- g) jogszabályváltozás miatt az ügy elbírálása a továbbiakban már nem hatósági hatáskörbe tartozik.

(2) A hatóság az eljárást végzéssel megszüntetheti, ha az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a hiánypótlásra való felhívásnak nem tett eleget, és az erre megállapított határidő meghosszabbítását sem kérte, illetve nyilatkozattételének elmaradása megakadályozta a tényállás tisztázását.

(3) Ha a hatósági eljárásért illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére nem tesz eleget és költségmentességben sem részesül, a hatóság az eljárást megszüntetheti.

(4) Az eljárás megszüntetéséről a hatóság öt napon belül mindazokat értesíti, akiket az eljárás megindításáról értesített.

Az eljárás felfüggesztése

32. § (1) Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, továbbá ha a döntéshez külföldi hatóság vagy más szerv álláspontját is be kell szerezni, a hatóság az eljárást felfüggeszti. Amennyiben a más szerv előtti eljárás megindítására az ügyfél jogosult, erre öt megfelelő határidő kitzése mellett fel kell hívni. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, a hatóság az eljárást megszünteti, vagy a rendelkezésre álló adatok alapján dönt.

(2) Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a hatóságot új eljárásra kötelezi és ezzel a bírósági döntéssel szemben perújítási vagy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, a hatóság az eljárást felfüggesztheti.

(3) Az eljárás felfüggesztését indokolt esetben egy alkalommal az ügyfél is kérheti. Az eljárás az ügyfél kérelmére akkor függeszthető fel, ha

a) azt jogszabály nem zárja ki, és

b) nincs ellenérdekű ügyfél vagy az ellenérdekű ügyfél az eljárás felfüggesztéséhez hozzájárul, vagy az ellenérdekű ügyfél érdekét az nem érinti.

(4) Jogszabály az eljárásnak az ügyfél kérelmére történő felfüggesztését a (3) bekezdés rendelkezésein kívül egyéb feltételhez is kötheti.

(5) Ha a jogutód kiléte vitás, ennek eldöntéséig a hatóság a folyamatban levő eljárást a kérelmező ügyfél kiesése esetén felfüggeszti, egyéb esetekben felfüggesztheti.

(6) Olyan ügyfajtákban, amelyekben a szakvélemény elkészítése hosszabb időt vesz igénybe jogszabály lehetővé teheti, hogy az eljáró hatóság a szakértő kirendelésekor, illetve a szakvélemény kérésekor az eljárást a szakvélemény megérkezéséig felfüggeszse.

(7) Az eljárás felfüggesztéséről a hatóság végzéssel dönt.

(8) Az eljárás felfüggesztésekor minden határidő megszakad, és az eljárás felfüggesztésének megszűnésekor az ügyintézési határidő kivételével újra kezdődik.

(9) A hatóság az eljárás felfüggesztése esetén is dönthet úgy, hogy a folyamatban lévő eljárási cselekményeket és az azok teljesítésére megállapított határidőket az eljárás felfüggesztése nem érinti.

Ügyintézési határidő

33. § (1) Az érdemi határozatot az (5) bekezdésben meghatározott időponttól számított harminc napon belül kell meghozni. Ennél rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg.

(2) Kiskorú ügyfél esetében, továbbá ha életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása indokolja, vagy ha a közbiztonság érdekében egyébként szükséges, az érdemi határozatot soron kívül kell meghozni.

(3) Az ügyintézési határidőbe nem számít be:

a) a hatásköri vagy illetékességi vita egyeztetésének, illetve az eljáró hatóság kijelölésének időtartama,

b) a nemzetközi jogsegélyeljárás időtartama, ideértve a magyar külképviseleti hatóságtól kért jogsegély időtartamát is,

c) a hiánypótlásra, illetve a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő,

d) a szakhatóság eljárásának időtartama,

e) az eljárás felfüggesztésének időtartama,

f) a 70. § (1) bekezdésében szabályozott eljárás időtartama,

g) elektronikus ügyintézés esetén a 163. § szerinti üzemzavar időtartama,

h) a kérelem, a határozat és egyéb irat hiteles fordításához szükséges idő.

(4) Ha a hatóság testületi szerv, a hatáskörébe tartozó ügyben az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, vagy ha ez nem lehetséges, a határidő letelte utáni első testületi ülésen, legkésőbb azonban hatvan napon belül határoz.

(5) Az ügyintézési határidő a kérelemnek az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz történő megérkezése napján, illetve az eljárás hivatalból történő megindításának napján kezdődik. Ezt a szabályt kell alkalmazni azokban az esetekben is, amikor a magyar hatóság eljárásának megindításához szükséges kérelmet nem magyar hatóságnál lehet benyújtani.

(6) A felügyeleti szerv eljárása esetén az ügyintézési határidő az iratoknak a felügyeleti szervhez érkezésekor kezdődik. A hatóság a felügyeleti szervnek erre irányuló felhívásától számított öt napon belül köteles az iratokat felterjeszteni.

(7) Az eljáró hatóság vezetője - ha azt törvény nem zárja ki - az ügyintézési határidőt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb harminc - kiskorú ügyében legfeljebb tizenöt - nappal meghosszabbíthatja. Erről értesíteni kell az ügyfelet és mindazokat, akiket az eljárás megindításáról értesítettek.

(8) A szakhatóság eljárására irányadó ügyintézési határidő - ha jogszabály másként nem rendelkezik - tizenöt nap. Indokolt esetben a szakhatóság vezetője e határidőt egy alkalommal tizenöt nappal meghosszabbíthatja, és erről az ügyfelet és a megkereső hatóságot értesíti.

(9) A (7) és (8) bekezdésben meghatározott határidőnél rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg.

Kérelem

34. § (1) A kérelmet a hatósághoz írásban lehet benyújtani, a természetes személy ügyfél azonban kérelmét szóban is előterjesztheti.

(2) Életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet során az azonnali intézkedést igénylő ügyben a kérelmet távbeszélő útján is elő lehet terjeszteni.

(3) Jogszabály előírhatja, hogy az ügyfél a kérelmét az e célra rendszeresített nyomtatványon, vagy elektronikus ügyintézés esetén elektronikus úrlapon nyújtsa be.

(4) Az ügyfél az eljárás megindítására irányuló kérelmét a határozat jogerőre emelkedéséig visszavonhatja.

(5) A kérelmet tartalma szerint kell elbírálni akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel.

35. § (1) A kérelem tartalmazza az ügyfélnek és képviselőjének a nevét (megnevezését), lakcímét (székhelyét, telephelyét), továbbá meg lehet adni a hivatalos célokra használható elektronikus levélcímet vagy távközlési úton való elérhetőséget.

(2) Ha az adott ügyfajtára vonatkozó különös eljárási szabály előírja, a kérelemben az ügyfél azonosíthatósága érdekében fel kell tüntetni az ügyfélnek az ügy jellege szerinti és az eljáró hatóság által törvény alapján kezelhető azonosítóját (adóazonosító jelét, adószámát, társadalombiztosítási azonosító jelét, személyi azonosítóját stb.).

36. § (1) A kérelemhez csatolni kell a jogszabályban előírt mellékleteket. Mellékletként nem lehet az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás csatolását kérni.

(2) Az ügyfél-azonosításhoz szükséges adatok kivételével az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amelyet valamely hatóság jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell, és a személyes adatok tekintetében az adat továbbítását az adott ügy elbírálásához szükséges célból törvény lehetővé teszi vagy az ügyfél saját személyes adat tekintetében ezt kéri.

(3) Ha az ügyfél kéri az eljáró hatóságtól, hogy az más hatóságtól szerezzé be az általa megjelölt adatra vonatkozó igazolást, ezt írásba kell foglalnia. A kérelemnek ez a része az ügyfél személyes adata tekintetében adat kezeléséhez, illetve továbbításához való hozzájárulásnak minősül.

(4) Ha a szükséges adatokat a (2) bekezdés szerint az eljáró hatóság szerzi be, az ehhez szükséges illeték vagy igazgatási szolgáltatási díj fizetési kötelezettségét az ügyfél az eljáró hatóságnál teljesíti. Az igazgatási szolgáltatási díj a megkeresett hatóság bevétele.

37. § (1) Az eljáró hatóság a kérelem megérkezését követően haladéktalanul ellenőrzi, hogy a kérelem megfelel-e a 35. § (1) és (2), továbbá a 36. § (1) és (3) bekezdésében foglalt követelményeknek.

(2) Ha az ügyfél a kérelmet hiányosan nyújtotta be, az eljáró hatóság a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül - megfelelő határidő megjelölése és a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett - hiánypótlásra hívja fel.

(3) Törvény vagy kormányrendelet a hiánypótlási felhívás kibocsátására nyolc napnál hosszabb határidőt is megállapíthat.

38. § (1) A természetes személy ügyfél az elsőfokú eljárás megindítására irányuló kérelmét az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes hatóságnál, vagy ha jogszabály azt nem zárja ki, lakcíme, illetve a foglalkoztatójának székhelye, telephelye szerinti székhelyű, azonos hatáskörű hatóságnál, ennek hiányában pedig a lakcíme vagy munkahelye szerint illetékes jegyzőnél is előterjesztheti, aki azt öt napon belül továbbítja a hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz.

(2) Törvény vagy kormányrendelet az (1) bekezdéstől eltérően is kijelölheti azt a hatóságot, amelyikhez a kérelem előterjeszthető.

(3) Az elektronikus ügyintézéshez szükséges ügyfélkapu létesítésére szolgáló egyszeri azonosító kódot az ügyfél a 160. § (5) bekezdésében, illetve kormányrendeletben meghatározott más hatóságnál kérheti.

Jegyzőkönyv és hivatalos feljegyzés

39. § (1) Az (5) és (6) bekezdésben szabályozott esetek kivételével az ügyfél, a tanú, a szakértő meghallgatásáról, a szemle lefolytatásáról, a helyszíni ellenőrzésről és a tárgyalásról, valamint a szóban előterjesztett kérelemről jegyzőkönyvet vagy hangfelvételt, vagy kép- és hangfelvételt kell készíteni.

(2) A jegyzőkönyv tartalmazza

a) az eljáró hatóság megnevezését, az ügy tárgyát és az ügyiratszámot,

b) a jegyzőkönyv készítésének helyét és időpontját,

c) a meghallgatott személy természetes személyazonosító adatait, lakcímét, eljárásjogi helyzetét és elérési lehetőségét,

- d)* a meghallgatott személy jogaira és kötelességeire való figyelmeztetés megtörténtét,
e) az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és megállapításokat,
f) a szemle és a hatósági ellenőrzés során tapasztalt, az ügy eldöntése szempontjából lényeges körülményeket és megállapításokat,
g) a meghallgatott személy, az eljárási képességgel nem rendelkező személy képviselője, az eljáró ügyintéző és a jegyzőkönyvvezető oldalankénti aláírását.
- (3) A hangfelvétel a (2) bekezdés *a)*-*f)* pontjában felsoroltakat és az eljáró ügyintéző nevét tartalmazza. A hangfelvételt tartalmazó hanghordozó eszközt az iratokhoz kell csatolni, vagy arról tizenöt napon belül a (2) bekezdésnek megfelelő tartalmú jegyzőkönyvet kell készíteni.
- (4) Ha a hatóság vezetője a tanú vagy a bejelentő személyes adatainak zárt kezelését rendelte el, az ügy hozzáférhető iratai között a jegyzőkönyvnek olyan másolata helyezhető el, amely nem tartalmazza a (2) bekezdés *c)* pontja szerinti adatokat és a meghallgatott személy aláírását.
- (5) A szóbeli kérelemről nem kell jegyzőkönyvet készíteni, ha
a) a hatóság a kérelmet azonnal teljesíti, és az ügy elintézésére vonatkozó szabályok szerint elegendő a teljesítést az ügyiratra feljegyezni vagy a nyilvántartásba bevezetni,
b) a hatóság a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását tartalmazó döntését azonnal meghozza.
- (6) Hivatalos feljegyzésben kell rögzíteni az olyan eljárási cselekményt, amelyről nem készül jegyzőkönyv vagy hangfelvétel, vagy kép- és hangfelvétel. A hivatalos feljegyzés tartalmazza felvételének helyét és időpontját, az ügy tárgyát és számát, az eljárási cselekményt, az eljáró ügyintéző nevét és aláírását.
- (7) Nem kell jegyzőkönyvet, illetve hivatalos feljegyzést készíteni abban az esetben, amikor a hatóság az ügymenetre vonatkozó általános vagy az adott ügy állásáról szóló tájékoztatást nyújt az ügyfél részére.

Képviselet

- 40. §** (1) Ha jogszabály nem írja elő az ügyfél személyes eljárását, helyette törvényes képviselője vagy meghatalmazottja, továbbá minden esetben az ügyfél és képviselője együtt is eljárhat. Az ellenérdekű ügyfél (ügyfelek) képviseletét nem láthatja el ugyanaz a személy.
- (2) Ha az ügyfél nem személyesen jár el, a hatóság az eljáró személy képviseleti jogosultságát megvizsgálja, és indokolt esetben írásbeli meghatalmazást kérhet.
- (3) A hatóság köteles megvizsgálni a jogi személy és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet képviselőjének, az ügyvédnek és az ügygondnoknak a képviseleti jogosultságát.
- (4) A hatóság visszautasítja a meghatalmazott eljárását, ha az nem alkalmas az ügyben a képviselet ellátására, vagy ha képviseleti jogosultságát az erre irányuló felhívás ellenére sem igazolja, továbbá ha a képviseletet jogszabályi felhatalmazás nélkül, rendszeresen, anyagi haszonszerzésre törekedve kívánja ellátni. A képviselő visszautasítása esetén a hatóság felhívja az ügyfelet, hogy járjon el személyesen, vagy gondoskodjék a képviselet ellátására alkalmas, írásbeli meghatalmazással rendelkező képviselőről.
- (5) A természetes személy ügyfél részére, ha ismeretlen helyen tartózkodik vagy nem tud az ügyben eljárni, és nincs törvényes képviselője vagy meghatalmazottja, az eljáró hatóság kezdeményezésére a gyámhatóság ügygondnokot rendel ki.
- (6) Jogszabály a képviselet egyéb módját is meghatározhatja, és a képviseleti jogosultság igazolását meghatározott formához kötheti.
- (7) Az iratokat az ügyfél részére, ha pedig törvényes képviselője, ügygondnoka vagy írásban meghatalmazott képviselője van, ezek részére, továbbá a (6) bekezdés szerint kijelölt egyéb képviselő részére kell kézbesíteni; a személyes megjelenésre szóló idézés kézbesítése azonban a megidézett részére történik, képviselőjének egyidejű értesítésével.

Hatósági közvetítő

- 41. §** (1) Ha jogszabály lehetővé teszi, a nagyszámú ügyfelet érintő eljárásban a hatóság - lehetőleg az ügy tárgyához igazodó - felsőfokú végzettségű hatósági közvetítőt vehet igénybe.
- (2) Nem lehet hatósági közvetítő:
a) az ügyfél, az eljárásban ügyfélként részt vevő szervezet tulajdonosa, tisztségviselője, alkalmazottja, illetve az ügyféllel munkavégzésre irányuló szerződéses kapcsolatban álló személy,
b) a hatósággal vagy a hatóság felügyeleti szervével közszolgálati vagy más, munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy,

c) az, aki személyében vagy hozzátartozója révén érintett az ügyben,

d) akitől más okból nem várható elfogulatlan közreműködés.

(3) A hatósági közvetítő

a) gondoskodik arról, hogy az érintettek hiteles, szakszerű és közérthető tájékoztatást kapjanak mind az eljárás céljáról, mind az annak megvalósulása kapcsán várható következményekről, illetve az esetleges kedvezőtlen változások (hatások) megelőzésére vagy mérséklésére irányuló intézkedésekről,

b) tájékoztatja az ügyfeleket az ügyben irányadó jogszabályok rendelkezéseiről, az anyagi jogi és eljárásjogi jogszabályokban meghatározott jogaikról,

c) közvetít a hatóság és az ügyfelek, illetve az ellenérdekű ügyfelek között annak érdekében, hogy az eljárás céljának eléréséhez kölcsönösen elfogadható megoldási módot találjanak,

d) összegyűjti és rendszerezett formában a hatóság rendelkezésére bocsátja az ügyfelektől beérkezett, az eljárás tárgyára vonatkozó észrevételeket.

(4) A hatóság - ha törvény azt nem zárja ki vagy nem korlátozza - lehetővé teszi a hatósági közvetítő számára az iratokba való betekintést, továbbá megad számára minden olyan segítséget, amely szükséges a tevékenységének ellátásához.

(5) A hatósági közvetítő köteles megőrizni a tevékenysége során tudomására jutott védett adatot, és köteles gondoskodni a személyes adatok védelméről.

(6) Ha a hatósági közvetítő a neki felróható okból nem teljesíti feladatát, eljárási bírsággal sújtható, és a felmerült költségek viselésére kötelezhető.

(7) A hatósági közvetítőt munkájáért díj illeti meg, és a költségviselés szabályai szerint igényt tarthat költségeinek megtérítésére.

(8) A hatósági közvetítők közigazgatási hivatal által vezetett nyilvántartása tartalmazza a hatósági közvetítő természetes személyazonosító adatait, képesítését, az elérhetőségéhez szükséges adatokat, valamint azt a tevékenységi kört, amelyben hatósági közvetítőként eljárhat.

(9) A (8) bekezdés szerinti nyilvántartásnak a hatósági közvetítő nevére, elérhetőségére, képesítésére, valamint tevékenységi körére vonatkozó adatai nyilvánosak.

Kizárás

42. § (1) Az ügyintéző és az adott ügyben kiadmányozási jogkörrel rendelkező vezető a saját és hozzátartozója ügyének elintézésében nem vehet részt.

(2) A másodfokú érdemi döntés előkészítésében és meghozatalában nem vehet részt az, aki a megtámadott határozat meghozatalában vagy előkészítésében alsóbb fokon részt vett, továbbá az, aki az ügyben tanúvallomást tett, illetve hatósági közvetítőként, az ügyfél képviselőjeként vagy szakértőként járt el.

(3) Az eljárásban nem vehet részt ügyintézőként az, akitől nem várható el az ügy tárgyilagosa megítélése.

43. § (1) Az ügyintéző és a kiadmányozási jogkörrel rendelkező vezető a hatóság vezetőjének haladéktalanul, de legkésőbb az ok felmerülésétől számított három napon belül köteles bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok áll fenn. A kizárási okot az eljárás megindulásáról, illetve a kizárási okról való tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül az ügyfél is bejelentheti.

(2) A kizárás tárgyában a hatóság vezetője - az ügyfél által bejelentett kizárási okról végzésben - dönt, szükség esetén más ügyintézőt jelöl ki, továbbá arról is dönt, hogy meg kell-e ismételni azokat az eljárási cselekményeket, amelyekben a kizárt ügyintéző járt el. A hatóság vezetője az ügyintéző kizárása tárgyában való döntésre feljogosíthatja a belső szervezeti egység vezetőjét is.

(3) Ha a hatóságnál nincs másik, megfelelő szakképzettséggel rendelkező ügyintéző, az ügyintézőt a felügyeleti szerv vezetője jelöli ki.

(4) Ha a kizárási ok a hatóság vezetőjével, illetve az államigazgatási hatósági jogkörben eljáró polgármesterrel, főpolgármesterrel, jegyzővel, főjegyzővel, a közgyűlés elnökével szemben merül fel, az ügyben - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a felügyeleti szerv által kijelölt másik azonos hatáskörű hatóság jár el. E rendelkezést nem kell alkalmazni a hatósági bizonyítvánnyal, igazolvánnyal és nyilvántartással, illetve a jogszabályban meghatározott mértékű - nem mérlegelési jogkörbe tartozó - adó- vagy más fizetési kötelezettség megállapításával kapcsolatos ügyekben.

(5) A (4) bekezdésben felsorolt személyek a kizárási okot a felügyeleti szerv vezetőjének kötelesek bejelenteni.

(6) A hatóság vezetője az elfogultságot az egész szerv tekintetében bejelentheti.

(7) A hatóság a saját ügyének elintézésében hatóságként nem vehet részt. E rendelkezés alkalmazásánál saját ügynek az az ügy minősül, amelyben a hatóságnak a 15. § (1) bekezdése alapján ügyféli jogállása van. A hatóság azonban nem válik kizárttá amiatt, mert a döntésben megállapított fizetési kötelezettség (adó, bírság) teljesítése az

által megjelölt számlára történik.

(8) A (6) és (7) bekezdésben szabályozott esetben az eljáró hatóság kijelölésére a (4) bekezdés rendelkezése az irányadó.

(9) A hatósági ügyben eljáró testület tagjával és vezetőjével, továbbá az eljáró hatóság kiadmányozási jogkörrel rendelkező vezetőjével szemben megfelelően alkalmazni kell a kizárás szabályait.

(10) Önkormányzati hatósági ügyben a kizárásra vonatkozó döntésre a külön törvényben meghatározott, személyes érintettséggel kapcsolatos eljárás az irányadó.

A szakhatóság közreműködése

44. § (1) Jogszabály elrendelheti, hogy a határozat meghozatala előtt más hatóság (a továbbiakban: szakhatóság) állásfoglalását kell beszerezni.

(2) A szakhatóságot az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság keresi meg, amely döntésének meghozatalánál kötve van a szakhatóságnak - a hatásköre keretei között kialakított - jogszabályon alapuló állásfoglalásához.

(3) Törvény vagy kormányrendelet egyes ügyfajtákban kötelezheti az eljáró hatóságot és a szakhatóságokat az engedélyezési feltételek egyeztetés útján való megállapítására.

(4) Az (1)-(3) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával kell eljárni akkor is, ha jogszabály előírása alapján az engedélyezési feltételek előzetes megállapítása céljából előzetes (elvi) szakhatósági állásfoglalás kiadására kerül sor.

(5) Ha a hatóság és a szakhatóság, vagy két vagy több szakhatóság egymással - egészen vagy részben - ellentétes egyedi előírást állapít meg vagy feltételt támaszt, a megkereső hatóságnak és az érintett szakhatóságoknak álláspontjukat - ha jogszabály másként nem rendelkezik - nyolc napon belül egyeztetniük kell.

(6) Az ügyfél vagy meghatalmazottja által az eljárás megindítása előtt beszerzett, az ügy tárgyára vonatkozó, hat hónappal nem régebbi szakhatósági állásfoglalást akkor fogadja el a hatóság, ha a hozzá, illetve a szakhatósághoz korábban benyújtott kérelem tartalmának azonosságát a szakhatóság megállapította.

(7) Ha a szakhatósági eljárásban válik szükségessé az ügyfél hiánypótlásra való felhívása, erről, valamint a hiánypótlás elmulasztásáról a szakhatóság öt napon belül értesíti a megkereső hatóságot. A hiánypótlás elmulasztása miatt a megkereső hatóság szünteti meg az eljárást.

45. § (1) A szakhatóság hozzájárulását, a hozzájárulása megtagadását, az egyedi szakhatósági előírást vagy feltételt (a továbbiakban együtt: szakhatósági állásfoglalás), valamint ezek indokolását az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság - a közreműködő szakhatóság megnevezésével - határozatába foglalja.

(2) A szakhatósági állásfoglalás ellen külön fellebbezésnek nincs helye, az ügyfél a határozat ellen irányuló fellebbezés keretében gyakorolhatja az ezzel kapcsolatos jogorvoslati jogát.

(3) Ha a szakhatóság a számára meghatározott ügyintézési határidőn belül nem nyilatkozik, az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság a szakhatóság felügyeleti szervéhez fordul.

(4) A szakhatóság a szakhatósági állásfoglalásának figyelmen kívül hagyására, illetve az eljárásának mellőzésére hivatkozással felügyeleti eljárást kezdeményezhet.

Idézés

46. § (1) Azt, akinek személyes meghallgatása az eljárás során szükséges, a hatóság határnap vagy határidő megjelölésével arra kötelezi, hogy előtte vagy a megjelölt helyen jelenjen meg.

(2) Az ügyfél a kérelmére indult eljárásban nem kötelezhető a megjelenésre, kivéve, ha a hatóság a kérelemre indult eljárást hivatalból folytatja.

(3) Az idézést - ha az ügy körülményeiből más nem következik - úgy kell közölni, hogy azt az idézett a megjelenésének megkönnyítése érdekében a meghallgatást megelőzően legalább öt nappal megkapja.

(4) Az idézésben meg kell jelölni, hogy a hatóság az idézett személyt milyen ügyben és milyen minőségben (ügyfélként, tanúként stb.) kívánja meghallgatni. Az idézett személyt figyelmeztetni kell a megjelenés elmulasztásának következményeire.

(5) Idézni írásban, távbeszélő útján vagy elektronikus úton lehet.

(6) Az írásbeli idézéssel azonos hatályú, ha az eljárás során jelen levő személyt az ügyintéző más időpontra való megjelenésre kötelezi, ezt az iratra feljegyzi, és a megidézettel aláírhatja.

47. § (1) A hatóság a székhelyén lakcímmel nem rendelkező személyt csak akkor idézheti a székhelyére, ha ezt jogszabály írja elő, vagy azt az érintett személy kéri, valamint ha az eljáró hatóság székhelyét előnyösebben érheti el a meghallgatni kívánt személy, mint azt a legalsóbb fokú hatóságot, amelynek székhelyén lakik vagy tartózkodik;

egyébként a hatóságnak a legalsóbb fokú hatóságot kell megkeresnie a személy meghallgatása végett.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt korlátozás nem alkalmazható arra az esetre, ha az idézés célja a tárgyaláson, egyeztetésen való részvétel, továbbá ha a megkeresés útján történő meghallgatás csorbítaná az ügyfél (ügyfelek) eljárási jogait, illetve, ha az idézni kívánt személy lakó- vagy tartózkodási helyén nem működik olyan hatóság, amely megfelelő szakismeretek birtokában tudná elvégezni a szükséges eljárási cselekményt.

(3) A fővárosban működő hatóság a főváros, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője a megyei jogú város területéről, a körjegyző a körjegyzőség, a hatósági igazgatási társulás kiadmányozási jogkörrel rendelkező vezetője a társulás egész területéről idézhet.

48. § (1) Az idézett személy köteles az idézésnek eleget tenni.

(2) Ha az idézett személy az idézésnek nem tesz eleget, vagy meghallgatása előtt az eljárás helyéről engedély nélkül eltávozik, és távolmaradását vagy eltávozását megfelelően nem igazolja, továbbá ha az idézésre önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban jelenik meg, eljárási bírsággal sújtható, továbbá az eljárási cselekmény megismétlése miatti többletköltség megfizetésére kötelezhető.

(3) Ha az idézett személy ismételt idézésre sem jelenik meg, és távolmaradását nem menti ki, a rendőrség útján elővezetethető. Az elővezetés foganatosításához - ha törvény másként nem rendelkezik - az ügyésznek a hatóság vezetője által kért jóváhagyása szükséges. Az elővezetés költségét az azt kérő hatóság előlegezi meg.

(4) Ha a hatóságnak tudomása van arról, hogy az elővezetni kívánt személy a Magyar Honvédség vagy a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagja, az elővezetés céljából az állományilletékes parancsnokot kell megkeresni.

(5) Ha az idézett személy igazolja a távolmaradásának vagy eltávozásának menthető indokát, vissza kell vonni az eljárási bírságot megállapító és az elővezetést elrendelő végzést.

(6) Ha jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet képviselője nem jelent meg az idézésre, és a képviselő nevét a vezető tisztségviselő a hatóság felhívására nem közli, a vezető tisztségviselő eljárási bírsággal sújtható, és kötelezhető a többletköltség megfizetésére. Az elővezetést ebben az esetben a vezető tisztségviselővel szemben lehet alkalmazni.

Értesítés

49. § Ha a hatóság nem tartja szükségesnek az ügyfél idézését, köteles az ügyfelet a tanú és a szakértő meghallgatásáról, a szemléről és a tárgyalásról - ha az ügy körülményeiből más nem következik - legalább öt nappal korábban értesíteni azzal a tájékoztatással, hogy a meghallgatáson (szemlén, tárgyaláson) részt vehet, de megjelenése nem kötelező. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni arra az ügyfélre is, akinek kérelmére az eljárást megindították. Az értesítést - ha az ügy körülményeiből más nem következik - úgy kell közölni, hogy az az eljárási cselekmény időpontja előtt legalább öt nappal az ügyfélhez megérkezzen.

A tényállás tisztázása

50. § (1) A hatóság köteles a döntéshozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez nem elegendők a rendelkezésre álló adatok, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le.

(2) Létesítménnyel kapcsolatos, illetve tevékenység engedélyezésére irányuló eljárásban törvény vagy kormányrendelet együttműködésre kötelezheti az azonos hatáskörű, a hatásterületen illetékességgel rendelkező hatóságokat a tényállás tisztázása érdekében.

(3) A hatóság által hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket nem kell bizonyítani.

(4) A hatósági eljárásban olyan bizonyíték használható fel, amely alkalmas a tényállás tisztázásának megkönnyítésére. Bizonyíték különösen: az ügyfél nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a szemléről készült jegyzőkönyv, a szakértői vélemény, a hatósági ellenőrzésen készült jegyzőkönyv és a tárgyi bizonyíték.

(5) A hatóság szabadon választja meg az alkalmazandó bizonyítási eszközt. Törvény előírhatja, hogy a hatóság a határozatát kizárólag valamely bizonyítási eszközre alapozza, továbbá törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyekben kötelezővé teheti valamely bizonyítási eszköz alkalmazását, illetve előírhatja valamely szerv véleményének a beszerzését.

(6) A hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.

(7) A hatóság a tényállás tisztázása szempontjából fontos tárgyi bizonyítékot és a bizonyítékként felhasználható iratot jegyzőkönyv felvétele mellett végzéssel lefoglalhatja.

(8) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a tényállás tisztázásához a továbbiakban már nem szükséges tárgyi

bizonyítékot és iratot nyolc napon belül ki kell adni annak, akitől azt lefoglalták.

(9) A lefoglalt iratról az ügyfél vagy az irat birtokosának kérésére és költségére az eljáró hatóság hitelesített másolatot ad ki.

Az ügyfél nyilatkozata

51. § (1) Az ügyfélnek joga van ahhoz, hogy az eljárás során írásban vagy szóban nyilatkozatot tegyen, vagy a nyilatkozattételt megtagadja. Ha az ügyfél a hatóság felhívására nem nyilatkozik, a hatóság a rendelkezésre álló adatok alapján dönt vagy a 31. § (2) bekezdése alapján megszünteti az eljárást.

(2) Ha a tényállás tisztázása azt szükségessé teszi, a hatóság az ügyfelet a kérelmére indult eljárásban nyilatkozattételre hívhatja fel, melyben közli a nyilatkozattétel elmaradásának következményeit.

(3) Törvény vagy kormányrendelet kötelezővé teheti, hogy az ügyfél a hivatalból folytatott eljárásban a hatóság erre irányuló felhívására közölje az érdemi döntéshez szükséges adatokat, és jogkövetkezményeket állapíthat meg az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása vagy valótlan adatok közlése esetére. Személyes adat tekintetében az ügyfelet nyilatkozattételre, adatszolgáltatásra csak törvényi felhatalmazás alapján lehet kötelezni.

(4) A jogszabályon alapuló adatszolgáltatást - az államtitok és a szolgálati titok kivételével - nem lehet megtagadni a törvény által védett egyéb titokra való hivatkozással.

(5) A (4) bekezdés szerinti kötelező adatszolgáltatást az ügyfél megtagadhatja, ha

a) nem kapott felmentést az államtitoknak vagy szolgálati titoknak minősített adatra vonatkozó titoktartási kötelezettség alól,

b) nyilatkozatával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná.

(6) Az ügyfél vagy képviselője, ha más tudomása ellenére az ügy szempontjából jelentős valótlan tényt állít, illetve a (3) bekezdés szerinti kötelező adatszolgáltatás körébe tartozó nyilatkozatában az ügy szempontjából jelentős tényt az (5) bekezdésben foglalt ok hiányában elhallgat, eljárási bírsággal sújtható.

(7) Az ügyintéző köteles az ügyfelet meghallgatása előtt a szükséges tájékoztatással ellátni, továbbá jogaira és kötelességeire figyelmeztetni.

Irat

52. § (1) A hatóság a tényállás megállapítása céljából felhívhatja az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására, vagy ezek beszerzése érdekében a 26. § (1) bekezdésének c) pontja alapján más szervet is megkereshet.

(2) A külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokirat - hacsak az ügyfajtára vonatkozó jogszabályból, nemzetközi szerződésből, illetve viszonyossági gyakorlatból más nem következik - a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított okirat - ha az ügyfajtára vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik - csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el.

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a hatóság az eljárásban a nem magyar nyelvű irat hiteles magyar fordítását is kérheti, továbbá az aránytalanul nehezen beszerezhető irat helyett az ügyfél a bizonyítani kívánt tényről nyilatkozatot tehet. Ilyen esetben az ügyfelet tájékoztatni kell a valótlan tartalmú nyilatkozattételének jogkövetkezményéről.

(4) Az iratra vonatkozó rendelkezések irányadók minden olyan tárgyra, amely - általában műszaki vagy vegyi eljárással - adatokat rögzít [fénykép, film-, hangfelvétel, optikai lemez (CD), mágnesszalag, mágneses adathordozó, elektronikus dokumentum stb.].

Tanú és hatósági tanú

53. § (1) Az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható.

(2) A tanúként megidézett személy köteles a meghallgatása végett megjelenni és - a (3) bekezdés b) pontjában, továbbá a (4) és (5) bekezdésben meghatározott kivétellel - tanúvallomást tenni.

(3) Tanúként nem hallgatható meg

a) az, akitől nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás,

b) védett adatnak, hivatásbeli titoknak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól az arra jogosított szervtől vagy személytől.

(4) A tanúvallomás megtagadható, ha

a) a tanú az ügyfelek valamelyikének hozzátartozója, vagy

b) a tanú vallomásával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná.

(5) Nem használható fel bizonyítékként a (3) bekezdésben foglalt rendelkezés megsértésével felvett tanúvallomás, továbbá az olyan tanúvallomás, amelynek megtétele előtt a tanút nem figyelmeztették a (4) bekezdésben meghatározott jogára.

(6) A külön jogszabályban meghatározott esetek kivételével a diplomáciai mentességben részesülő személy nem köteles tanúvallomást tenni.

54. § (1) A meghallgatás kezdetén meg kell állapítani a tanú személyazonosságát. A tanúnak nyilatkoznia kell arról, hogy az ügyfelekkel milyen viszonyban van, nem elfogult-e. A tanú esetleges elfogultságát megalapozó tény a nyilatkozat alapján a jegyzőkönyvben rögzíteni kell. A tanút figyelmeztetni kell jogaira, kötelességeire és a hamis tanúzás jogkövetkezményeire.

(2) A még meg nem hallgatott tanú nem lehet jelen az ügyfél, más tanú és a szakértő meghallgatásakor.

(3) Ha a hatóság a tanút tárgyaláson kívül hallgatja meg, a meghallgatásra a tárgyalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(4) A tanú erre irányuló indokolt kérelme alapján a hatóság vezetője elrendelheti a tanú természetes személyazonosító adatainak zárt kezelését, ha a tanú valószínűsíti, hogy őt tanúvallomása miatt súlyosan hátrányos következmény érheti. E rendelkezés megfelelően irányadó arra a természetes személyre is, akinek bejelentése alapján a hatóság az eljárást hivatalból megindította (a továbbiakban: bejelentő).

(5) A (4) bekezdésben meghatározott esetben a tanúnak, a bejelentőnek a természetes személyazonosító adatait az ügy iratai között lezárt és lepecsételt borítékban kell elhelyezni. A boríték felnyitására csak az ügy előadója és a hatóság vezetője, a felügyeleti szerv erre felhatalmazott ügyintézője és vezetője, az illetékes ügyész és a bírósági felülvizsgálat során eljáró bíró jogosult.

(6) A tanú meghallgatásán nem lehet jelen az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője, ha a tanú védett adatról tesz vallomást, továbbá ha elrendelték a tanú természetes személyazonosító adatainak zárt kezelését.

(7) A tanú, bejelentő természetes személyazonosító adatainak zártan történő kezelése nem érinti a személyes adatok védelméhez való jog érvényesítéséhez szükséges, külön törvény szerinti adatmegismerési, adatbetekintési jogosultságot.

55. § (1) A hatóság a szemlénél, hatósági ellenőrzésnél hatósági tanút vehet igénybe.

(2) A hatósági tanú az eljárási cselekmény során történt eseményeket és az általa tapasztalt tényeket a jegyzőkönyv aláírásával igazolja.

(3) Nem lehet hatósági tanú az ügyfél hozzátartozója, az eljáró hatósággal közszolgálati, illetve egyéb munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy és az eljárási képességgel nem rendelkező személy.

Szemle

56. § (1) A tényállás tisztázására szemle rendelhető el. Jogszabály a szemle megtartását kötelezővé teheti. A szemle megtartása során

a) a szemletárgy birtokosa a szemletárgy felmutatására kötelezhető,

b) az eljárással összefüggő helyszín, illetve az ott levő tárgy megtekinthető (helyszíni szemle).

(2) Ha elkerülhetetlen, hogy a hatóság magánlakásban tartson szemlét, ezt úgy kell foganatosítani, hogy az csak a szükséges mértékben korlátozza az érintetteknek a magánélethez való jogát.

(3) Az érintettek a szemléről való értesítésére a 90. § az irányadó. A szemletárgy birtokosának, illetve a megszemlélni kívánt hely (terület, építmény, egyéb létesítmény stb.) tulajdonosának vagy használójának távolléte nem akadály a szemle megtartásának. Indokolt esetben, ha az a szemle eredményes és biztonságos lefolytatásához szükséges, a hatóság a rendőrség közreműködését kérheti.

(4) Az ügy jellegétől függően szemletárgynak minősül különösen az ügy tárgyával összefüggő irat (például az üzleti könyv, nyilvántartás, szerződés, bizonylat, műszaki dokumentáció, elektronikus dokumentum, továbbá bármely eljárással rögzített adatot tartalmazó adathordozó), valamint a tényállás tisztázásához szükséges bármely dolog (gép, berendezés, felszerelés, használati tárgy, jármű, gépjármű stb.).

(5) Ha a (4) bekezdésben meghatározott szemletárgy birtokosa a szemletárgyat a hatóság felhívására - a jogkövetkezményre való figyelmeztetés ellenére - nem mutatja fel, illetve annak helyszíni átvizsgálását jogellenesen megakadályozza, a hatóság a szemletárgyat szükség esetén a rendőrség közreműködésével lefoglalhatja, és hivatali helyiségébe vagy a hatóság által megjelölt helyre szállíthatja. A szemletárgy lefoglalása jegyzőkönyv felvétele mellett, végzéssel történhet. A lefoglalt szemletárgyat átvizsgálás után nyolc napon belül vissza kell adni annak, akitől azt lefoglalták.

(6) Ha a szemletárgy személyes adatokat tartalmazó nyilvántartás vagy adatbázis, az csak akkor foglalható le, ha

azt az adott eljárásban törvény lehetővé teszi.

(7) A szemletárgy birtokosa az államtitkot, a szolgálati titkot tartalmazó szemletárgy felmutatására nem kötelezhető, ha nem kapott felmentést a szemletárgyra vonatkozó titoktartási kötelezettség alól.

(8) A szemle megtartását vagy eredményes lefolytatását akadályozó személy eljárási bírsággal sújtható.

57. § (1) Ha a helyszíni szemlére életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetben, azonnali intézkedés érdekében van szükség, illetve, ha ezt törvény más fontos okból megengedi, a helyszíni szemlé a hatóság a lezárt terület, épület, helyiség felnyitásával, az ott tartózkodó személyek akarata ellenére is megtarthatja.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott módon történő szemle megtartásához az ügyész előzetes jóváhagyása szükséges, továbbá ahhoz a rendőrség és hatósági tanú közreműködését kell kérni. Ha az ügyész előzetes jóváhagyásának beszerzése a késedelem veszélyével járna, a szemle az ügyész jóváhagyása nélkül is megtartható, ilyen esetben a helyszíni szemléről készült jegyzőkönyvet - ami az azonnali intézkedési okot és a megtett intézkedéseket részletesen tartalmazza - az ügyésznek három napon belül meg kell küldeni.

Szakértő

58. § (1) Szakértőt kell meghallgatni vagy szakértői véleményt kell kérni, ha az eljáró hatóságnak nincs megfelelő szakértelemmel rendelkező dolgozója és

a) az ügyben jelentős tény, egyéb körülmény vagy az alkalmazandó jog megállapításához különleges szakértelem szükséges, vagy

b) jogszabály írja elő a szakértő igénybevételét.

(2) Nem kell szakértőt igénybe venni akkor, ha jogszabály a szakkérdésben szakhatóság állásfoglalásának beszerzését írja elő.

(3) Ha jogszabály meghatározott szakértő igénybevételét írja elő, úgy ezt a szervezetet, intézményt, testületet vagy személyt kell szakértőként kirendelni. Egyéb esetben igazságügyi szakértőt, igazságügyi szakértői intézményt, más szervet vagy szakértő testületet vagy - indokolt esetben - szakértelemmel rendelkező egyéb személyt kell szakértőként kirendelni. A szakértő személyére az ügyfél is tehet javaslatot.

(4) Az ügyfél kérelmére a hatóság a kirendelt szakértőn kívül - akár véleményének előterjesztése előtt, akár az után - más szakértőt is kirendelhet.

(5) Jogszabály alapján az ügyfél a szakértői vizsgálatban való közreműködésre kötelezhető.

(6) Törvény vagy kormányrendelet előírhatja, hogy az eljáró hatóság valamely meghatározott kérdésben kötve van egy meghatározott tudományos vagy szakmai testület, illetve szakértői szerv szakvéleményéhez. Ilyen esetben a szakhatóság közreműködésére és eljárására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a jogorvoslati eljárás során nem járhat el változatlan személyi összetételben ugyanaz a testület, illetve szakértői szerv.

(7) Ha a szakértő nem vállalja a kirendelést, ezt a kirendelő végzés kézhezvételétől számított öt napon belül indokolással ellátva közölni kell a hatósággal.

(8) Ha a szakértő nem tudja szakvéleményét a hatóság által megállapított határidőre elkészíteni, a kirendelés kézhezvételétől számított öt napon belül az ok megjelölésével kérheti a határidő meghosszabbítását, a később felmerülő akadály esetén az akadály tudomására jutásától számított öt napon belül akadályközléssel élhet.

59. § (1) Szakértőként nem járhat el az, akivel szemben az ügyintézőre vonatkozó kizárási ok áll fenn, aki tanúként nem hallgatható meg vagy aki a tanúvallomást megtagadhatja.

(2) A hatóság a szakértővel közli mindazokat az adatokat, amelyekre feladatának teljesítéséhez szüksége van. A szakértő az ügy iratait megtekintheti, az ügyfél és a tanú meghallgatásánál, a tárgyaláson és a szemlén jelen lehet, az ügyfélhez, a tanúhoz és a szemletárgy birtokosához kérdéseket intézhet.

(3) A szakértőt a véleményadás előtt figyelmeztetni kell a hamis véleményadás jogkövetkezményére.

(4) A szakértő köteles megőrizni a tevékenysége során tudomására jutott védett adatot és hivatásbeli titkot.

(5) Ha a hatóság a szakértőt tárgyaláson kívül hallgatja meg, a meghallgatásra a tárgyalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(6) A szakértő eljárási bírsággal sújtható, ha a szakértői közreműködést vállalta, és anélkül hogy a határidő meghosszabbítása iránti igényét vagy akadályoztatását előzetesen bejelentette volna, nem teljesíti feladatait határidőre.

Tolmács

60. § (1) Ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, tolmácsot kell alkalmazni. Ha az ügyintéző beszéli az idegen nyelvet, az ellenérdekű ügyfél és az eljárás egyéb

résztevője érdekében tolmácsot kell alkalmazni, kivéve, ha ők is beszélnek az adott idegen nyelvet. Ennek tényét a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell.

(2) Ha a közigazgatási eljárásban siket, néma vagy siketnéma személy vesz részt, jeltolmácsot kell alkalmazni.

(3) A tolmácsra megfelelően irányadók a szakértőre vonatkozó rendelkezések.

(4) A hatóság a hatósági ellenőrzés során a tényállás tisztázásához - ha az más módon nem lehetséges - az ellenőrzés helyszínén tartózkodó, idegen nyelvet beszélő személyt tolmácsként vehet igénybe. A tolmácsként igénybe vett személyt tájékoztatni kell a tolmács jogairól és kötelezettségeiről, és ennek tényét, valamint a tolmácsként igénybe vett személy nyilatkozatát a helyszíni ellenőrzés jegyzőkönyvében rögzíteni kell.

Az eljárás akadályozásának következményei

61. § (1) Az e törvényben meghatározott esetekben a kötelezettség vétkes megszegése esetén eljárási bírság kiszabásának van helye.

(2) Az eljárási bírság legkisebb összege esetenként ötezer forint, legmagasabb összege - a 141. § (1) bekezdésében foglalt eltéréssel - természetes személy esetén ötszázezer forint, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén pedig egymillió forint.

(3) Az eljárási bírság egy eljárásban, ugyanazon kötelezettség ismételt megszegése vagy más kötelezettségzegés esetén ismételten is kiszabható.

(4) Az eljárási bírság kiszabásánál a hatóság figyelembe veszi:

a) a jogellenes magatartás súlyát és a felrőhatóság mértékét,

b) az érintett vagyoni helyzetét és jövedelmi viszonyait, továbbá

c) az eljárási bírságnak ugyanabban az eljárásban történő ismételt kiszabása esetén az előző bírságolások számát és mértékét.

(5) A hatóság az eljárási bírság összegét mérsékelheti, ha annak kiszabása után az ügyfél eleget tesz adatszolgáltatási kötelezettségének, a tanú vallomást tesz, a szemletárgy birtokosa eleget tesz kötelességének, illetve a szakértő, hatósági közvetítő teljesíti a feladatát. Az eljárási bírságot megállapító végzést vissza kell vonni, ha az idézett személy elfogadhatóan igazolja távolmaradásának vagy eltávozásának indokát.

(6) Azt a személyt, akinek jogellenes magatartása miatt valamely eljárási cselekményt meg kell ismételni, a hatóság az eljárási bírságon túlmenően a többletköltség megfizetésére kötelezheti.

Tárgyalás és közmeghallgatás

62. § (1) A hatóság tárgyalást tart, ha ezt jogszabály előírja, vagy a tényállás tisztázásához, illetve az egyezségi kísérlet lefolytatásához szükség van az eljárásban részt vevő személyek együttes meghallgatására.

(2) A tárgyaláson a hatóság meghallgathatja az ügyfelet (ügyfeleket), a tanút, a szakértőt, a hatósági közvetítőt, és megsemlélheti a szemletárgyat.

(3) Az ügyfél és képviselője észrevételt tehet a tárgyaláson elhangzottakra, kérdést intézhet a meghallgatott személyhez, és indítványozhatja más személy meghallgatását vagy más bizonyíték beszerzését.

(4) Azt, aki a tárgyalás rendjét zavarja, a tárgyalás vezetője rendreutasíthatja, ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetén kiutasíthatja, továbbá eljárási bírsággal sújthatja.

63. § (1) A hatóság közmeghallgatást tart, ha ezt jogszabály előírja, vagy a hatóság a nyilvánosság véleményének megismerése érdekében ezt szükségesnek tartja.

(2) A közmeghallgatás helyéről és idejéről a hatóság - ha jogszabály másként nem rendelkezik - nyolc nappal korábban hirdetményi úton, továbbá közhírré tétel útján (helyben szokásos módon, helyi lapban stb.) értesíti az érintetteket.

(3) A közmeghallgatáson elhangzottakról a hatóság jegyzőkönyvet készít.

Egyezségi kísérlet

64. § (1) Ha jogszabály elrendeli, a hatóságnak a döntés előtt meg kell kísérelnie egyezség létrehozását az ellenérdekű ügyfelek között. Egyezségi kísérletre akkor is sor kerülhet, ha az ügy természete egyébként megengedi.

(2) Ha az egyezségi kísérlet eredményes, a 75. §-ban foglaltak szerint kell eljárni, eredménytelenség esetében a hatóság folytatja az eljárást.

A határidő számítása

65. § (1) A napokban megállapított határidőbe nem számít bele a közlésnek, a kézbesítésnek, a hirdetmény kifüggesztésének és levételének a napja.

(2) A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva megfelel a kezdőnapnak, ha pedig ez a nap a lejárati hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján.

(3) Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le.

(4) A postán küldött beadvány előterjesztési ideje a postára adás napja, de az ügyintézési határidő ilyen esetben is azon a napon kezdődik, amely napon a beadvány megérkezik a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz.

(5) Az elektronikus dokumentum előterjesztésének, illetve kézbesítésének ideje a külön jogszabályban meghatározott módon történő visszaigazolás időpontja. Ha az elektronikus dokumentum előterjesztési, illetve kézbesítési ideje nem munkanapra esik, a határidő a következő munkanapon kezdődik.

(6) A határidőt kétség esetén megtartottnak kell tekinteni.

Igazolási kérelem

66. § (1) Aki az eljárás során valamely határnapot, határidőt önhibáján kívül elmulasztott, igazolási kérelmet terjeszthet elő.

(2) Az igazolási kérelemről az a hatóság dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt. A keresetindításra megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet azonban akkor is a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság bírálja el, ha az ügyfél a keresetet a hatóságnál nyújtotta be.

(3) Az igazolási kérelmet az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Ha a mulasztás az érintettnek később jutott tudomására, a határidő a tudomásra jutáskor, akadályoztatás esetén az akadály megszűnésének napjától kezdődik.

(4) Az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon túl igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

(5) A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, amennyiben ennek feltételei fennállnak.

67. § (1) Ha a hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, az ügyfelet eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. Ennek érdekében a hatóság a döntését módosítja vagy visszavonja, az eljárást megszüntető döntésének visszavonása esetén az eljárást folytatja, illetve egyes eljárás cselekményeket megismétel. A döntésnek az igazolási kérelem alapján történő módosítására vagy visszavonására nem irányadók a 114. §-ban meghatározott korlátozások.

(2) A igazolási kérelemnek helyt adó végzést meg kell küldeni mindazoknak, akik az eljárás megindításáról értesítést kaptak. Az igazolási kérelemnek helyt adó végzéssel szemben nincs helye fellebbezésnek.

(3) Az ügyfél a végzés ellen csak akkor jogosult önálló fellebbezésre, ha kérelme a fellebbezési határidő elmulasztásának igazolására vonatkozik, egyéb esetekben az ügy érdemében hozott határozat elleni jogorvoslati kérelmében kifogásolhatja az igazolási kérelem elutasítását is. Az eljárás egyéb résztvevője fellebbezést nyújthat be az igazolási kérelmet elutasító végzés ellen.

(4) Ha a hatóság megtartotta az ügyfelek értesítésére és a határozat közlésére vonatkozó szabályokat, a fellebbezési határidő elmulasztása esetén nincs helye igazolási kérelemnek arra való hivatkozással, hogy az értesítés, illetve a határozat közlése nem postai kézbesítés útján történt. E rendelkezés megfelelően irányadó a bírósági felülvizsgálatot kezdeményező keresetindítással kapcsolatos igazolásra is.

Az eljárás irataiba való betekintés

68. § (1) Az ügyfél személyesen, illetve a törvényes vagy írásban meghatalmazott képviselője útján - a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel - betekinthez az eljárás során keletkezett iratba, arról másolatot, kivonatot készíthet vagy másolatot kérhet. Ez a jog akkor is megilleti, ha korábban nem vett részt az eljárásban.

(2) Nem tekinthet be az ügyfél

a) a határozat (végzés) tervezetébe,

b) a zárt tanácskozásról készült jegyzőkönyvbe,

c) a tanú vagy a bejelentő természetes személyazonosító adatait tartalmazó jegyzőkönyvbe (iratba), ha a hatóság a tanú, illetve a bejelentő természetes személyazonosító adatait zártan kezeli,

d) betekintési vagy megismerési engedély hiányában az államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmazó iratba,
e) a törvény által védett egyéb adatot tartalmazó iratba, ha azt az érintett adat védelmét szabályozó törvény kizárja, vagy ha a védett adat megismerésének hiánya nem akadályozza az e törvényben biztosított jogai gyakorlásában.

(3) Az ügyfél az adatok konkrét megjelölésével kérheti az ellenérdekű ügyfél iratbetekintési jogának kizárását személyes adatainak, valamint üzleti és más méltányolható magánérdekének védelmében. A jogi személy és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél az iratbetekintési jog kizárását csak az üzleti érdekei védelmében kérheti. A hatóság a kérelemnek - a körülmények gondos mérlegelése alapján - akkor ad helyt, ha az adatok megismerésének hiánya az ellenérdekű ügyfelet nem akadályozza az e törvényben foglalt jogai gyakorlásában.

(4) Az iratbetekintési jog kizárása vagy korlátozása miatt önálló jogorvoslatnak csak akkor van helye, ha az ügyfél azt az eljárás jogerős lezárását követően kéri, vagy a hatóság azt, aki iratbetekintést kér, nem tekinti ügyfélnek.

69. § (1) A hatóság akkor engedheti meg az ügyfélen kívül az eljárásban részt nem vevő harmadik személynek az iratokba való betekintést, ha igazolja, hogy az irat megismerése joga érvényesítéséhez, illetve jogszabályon vagy hatósági határozaton alapuló kötelezettsége teljesítéséhez szükséges.

(2) A harmadik személy a 68. § (2) bekezdésének a)-c) pontjában említett iratokba nem tekinthet be, a d) és e) pontban foglalt adatot pedig csak az adat megismerésére vonatkozó törvényi feltételek igazolása esetén ismerheti meg.

(3) A szakértő és a hatósági közvetítő az eljárási feladatainak ellátásához szükséges mértékben ismerheti meg az adatokat, a tanú pedig a vallomását tartalmazó jegyzőkönyvbe tekinthet be.

(4) Ha a harmadik személy az iratbetekintés kizárását vagy korlátozását nem veszi tudomásul vagy vitatja, a hatóság arról öt napon belül önálló jogorvoslattal támadható végzésben rendelkezik.

(5) Törvény egyes ügyfajtákban meghatározhatja az iratbetekintésre jogosult harmadik személyek körét.

(6) A hatóság az (1)-(4) bekezdésben foglaltak vizsgálata nélkül, bárki számára hozzáférhetővé teszi azokat a döntéseket, amelyeket

a) állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy ügyfélnek e tevékenységével kapcsolatban hozott;

b) közérdekű keresetindítással meg lehet támadni;

c) az adott tevékenységgel összefüggésben a hatásterületen élő lakosság jelentős részét érintő ügyben hozott;

d) a fogyasztók, illetve a munkavállalók munkavédelmi, munkabiztonsági jogait közvetlenül érintő ügyben hozott;

e) az épített és természeti környezet, illetve a kulturális örökség állapotát jelentősen befolyásoló tevékenységgel kapcsolatos ügyben hozott;

f) korlátozottan rendelkezésre álló természeti erőforrások elosztásáról, illetve felhasználásáról hozott;

g) olyan ügyekben hozott, amelyekben az ügyfél számára kizárólagos vagy különleges jogot biztosított;

h) törvény rendelkezései szerint hozzáférhetővé kell tenni.

A bizonyítékok ismertetése az ügyféllel

70. § (1) Ha a hatóság az ügyfélnek az eljárás megindításáról való értesítését mellőzte, és az ügyben bizonyítási eljárást folytatott le, annak befejezésétől számított öt napon belül értesíti az ügyfelet, hogy az - az iratokba való betekintés szabályai figyelembevételével - megismerhesse a bizonyítékokat, azokra öt napon belül észrevételt tehesen, élni tudjon nyilatkozattételi jogával, és további bizonyításra irányuló indítványt terjeszthessen elő.

(2) Az értesítés mellőzhető, ha az ügyfél már a bizonyítási eljárás során megismert minden bizonyítékot, és módjában állt gyakorolni az (1) bekezdésben meghatározott jogait, vagy ha az ellenérdekű ügyfél nélküli ügyben a hatóság teljesíti az ügyfél kérelmét.

(3) Nem akadályozza az eljárás befejezésének, ha az ügyfél vagy az ellenérdekű ügyfél a hatóság által meghatározott határidőben nem élt az (1) bekezdésben meghatározott jogával.

IV. Fejezet

A hatóság döntései

Határozat és végzés

71. § (1) A hatóság - a (4) és (5) bekezdésben meghatározott kivétellel - az ügy érdemében határozatot hoz, az eljárás során eldöntendő egyéb kérdésekben pedig végzést bocsát ki (a továbbiakban együtt: döntés).

(2) Jogszabály úgy rendelkezhet, hogy ha az ügyfél kérelme (bejelentése) jog megszerzésére irányul, és a hatóság az előírt határidőn belül nem hoz határozatot - feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél -, az ügyfelet megilleti a kérelmezett jog gyakorlása.

(3) Jogszabály által meghatározott esetben egyszerűsített határozat hozható, ha a hatóság a kérelemnek helyt ad, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél.

(4) A (2) bekezdésben szabályozott esetekben a megszerzett jogot rá kell vezetni a kérelemre, továbbá - kérelemre - annak az ügyfél birtokában levő másolati példányára, vagy a hatóságnál levő példányról az ügyfél részére másolatot kell kiadni.

(5) Jogszabály lehetővé teheti, hogy a hatóság mellőzze a határozathozatalt, ha az eljárás pénzbeli ellátás jogszabályban meghatározott mértékre történő emelésére irányul. Ez a szabály egyedi hatósági ügyben indult eljárásra nem alkalmazható.

72. § (1) A határozatnak tartalmaznia kell

a) az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét,

b) a jogosult vagy kötelezett ügyfél nevét (megnevezését) és lakóhelyét (székhelyét vagy telephelyét) vagy tartózkodási helyét (szálláshelyét),

c) az ügy tárgyának megjelölését,

d) a rendelkező részben

da) a hatóság döntését, továbbá a fellebbezés (keresetindítás), illetve a fellebbezés elektronikus úton való benyújtásának lehetőségéről való tájékoztatást,

db) a szakhatóság megnevezését és állásfoglalását,

dc) az ügyfélnek, valamint az eljárás egyéb résztvevőinek járó költségtérítés, illetve munkadíj összegéről szóló rendelkezést, ha annak megállapítása nem külön végzésben történt,

dd) az eljárási költségek viseléséről szóló döntést,

de) a kötelezettség teljesítésének határnapját vagy határidejét és az önkéntes teljesítés elmaradásának jogkövetkezményeit,

df) a határozatban megállapított fizetési kötelezettség és a fellebbezési illeték elektronikus úton való megfizethetőségéről szóló tájékoztatást,

e) az indokolásban

ea) a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat,

eb) az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait,

ec) a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket,

ed) a szakhatósági állásfoglalás indokolását,

ee) az eljárás során alkalmazott lefoglalás indokait,

ef) azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a határozatot hozta,

eg) a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást,

f) a döntéshozatal helyét és idejét, a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását,

g) a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőlenyomatát, elektronikus dokumentum formájában kiadott döntés esetén a minősített elektronikus aláírást.

(2) A végzésnek tartalmaznia kell az (1) bekezdés *a)*, *b)*, *c)*, *da)*, *dd)*, *f)* és *g)* pontjában meghatározott tartalmi elemeket, valamint a döntés részletes indokolását, ezen belül az (1) bekezdés *ef)* és *eg)* pontjában meghatározott tartalmi elemeket. Ha a végzés fizetési kötelezettséget állapít meg, tartalmaznia kell a kötelezettség elektronikus úton való teljesíthetőségéről szóló tájékoztatást is.

(3) A 22. § (4) bekezdése szerinti, ideiglenes intézkedésről szóló végzés indokolásában ismertetni kell az ideiglenes intézkedés szükségességét és célszerűségét megalapozó tényeket és körülményeket, valamint a felmerült költséget, feltéve, hogy a költség megtérítésére az ideiglenesen intézkedő hatóság igényt tart.

(4) A kérelemnek teljes egészében helyt adó elsőfokú döntés esetén, ellenérdekű ügyfél hiányában mellőzhető a döntésből az indokolás és a jogorvoslatról szóló tájékoztatás, valamint az egyezséget tartalmazó vagy jóváhagyó döntés esetén az indokolás.

(5) A kizárólag valamely eljárási cselekmény időpontját meghatározó végzésből mellőzhető az indokolás.

(6) Az indokolás mellőzhető, ha az késleltetné a döntés meghozatalát és a késedelem életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet kialakulásához vezethet. Ebben az esetben a döntés meghozatalától számított öt napon belül meg kell küldeni az indokolást az ügyfél részére. A jogorvoslat igénybevételének határidejét az indokolás kézbesítésének napjától kell számítani.

73. § (1) A döntés megszövegezésénél figyelembe kell venni a védett adatra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. Ennek megfelelően az indokolás a védett adat tartalmának ismertetése nélkül utalást tartalmaz arra, hogy a hatóság a döntése meghozatalánál figyelembe vett védett adatokat, illetve a tanú (bejelentő) személyes adatainak közlése nélkül ismerteti a tanúvallomás lényegét, ha a tanú (bejelentő) természetes személyazonosító adatainak zártan történő kezelését rendelték el.

(2) A döntést külön dokumentumban kell megszövegezni, illetve jegyzőkönyvbe kell foglalni, vagy az ügyírátra kell feljegyezni. Külön dokumentumban kell megszövegezni a döntést, ha azt kézbesítés útján vagy elektronikus úton közlik, vagy ha a szóban közölt döntés kézbesítését az ügyfél kéri.

(3) A jegyzőkönyvbe foglalt vagy az ügyírátra feljegyzett döntésben nem kell feltüntetni a 72. § (1) bekezdésének *a) és f)* pontjában foglalt adatokat, ha azok az íratból kitűnnek.

(4) Jogszabály elrendelheti, hogy a hatóság a döntését az erre a célra rendszeresített formátumban, a jogszabályban meghatározott adattartalommal adja ki.

74. § (1) Ha a döntés kötelezést tartalmaz, a teljesítésre határidőt vagy határnapot kell megállapítani. Ha a kötelezés jellege megengedi, a hatóság részletekben történő teljesítést is megállapíthat (engedélyezhet).

(2) Az ügyfél a fellebbezésében a teljesítési határidőt vagy határnapot (a továbbiakban együtt: határidő), illetve a részletekben történő teljesítést vagy e lehetőség hiányát is sérelmezheti. A másodfokon eljáró szerv az erre irányuló fellebbezési kérelem hiányában is megvizsgálja, hogy a fellebbezési eljárás miatt indokolt-e új határidőt megállapítani a teljesítésre.

(3) Az ügyfél - tekintet nélkül arra, hogy fellebbezett-e a határidő ellen - a teljesítési határidő lejárta előtt kérheti a jogerős döntést meghozó hatóságtól a határidő megváltoztatását, ha rajta kívül álló ok lehetetlenné teszi a határidőre való teljesítést.

(4) A határidő lejárta után az ügyfél - feltéve, hogy a végrehajtást még nem rendelték el - a (3) bekezdésben meghatározott okból igazolási kérelem benyújtása mellett kérheti az új határidő megállapítását. A végrehajtás elrendelése után új határidő vagy határnap megállapítására csak a VIII. fejezetben foglalt rendelkezések alapján kerülhet sor.

(5) A hatóság a teljesítésre megállapított határidő vagy határnap módosítása során figyelembe veszi a közérdeket, illetve az ellenérdekű fél jogos érdekét.

(6) Törvény a hatóság döntésével kapcsolatos, a 72-73. §-ban és a 74. § (1)-(4) bekezdésben meghatározott rendelkezésektől eltérő szabályokat is megállapíthat.

Az egyezség jóváhagyása

75. § Ha a hatósági eljárás során lefolytatott egyezségi kísérlet eredményre vezet, a hatóság határozatba foglalja és jóváhagyja az egyezséget, feltéve hogy az

- a)* megfelel a jogszabályokban foglalt feltételeknek,
- b)* nem sérti a közérdeket, mások jogát vagy jogos érdekét,
- c)* kiterjed a teljesítési határidőre és az eljárási költség viselésére.

Hatósági szerződés

76. § (1) Ha jogszabály lehetővé teszi, az első fokon eljáró hatóság a hatáskörébe tartozó ügynek a közérdek és az ügyfél szempontjából is előnyös rendezése érdekében határozathozatal helyett az ügyféllel hatósági szerződést köthet.

(2) Hatósági szerződés csak írásban köthető. Törvény, kormányrendelet és önkormányzati rendelet a szerződés megkötéséhez további feltételeket is meghatározhat.

(3) Ha az ügyfél olyan kötelezettséget vállal, amelynek teljesítésére hatósági határozattal egyébként nem lenne kötelezhető, szerződéskötésre csak akkor kerülhet sor, ha az ügyfél a saját szerződésszegése esetére a többletkötelezettség tekintetében a hatósági szerződésben aláveti magát a szerződésszegés 77. § (2) bekezdésében megállapított jogkövetkezményének.

(4) Ha a hatósági ügyben szakhatósági állásfoglalást kell beszerezni, a szerződés csak a szakhatósági hozzájárulás megadása esetén és a szakhatósági állásfoglalásban meghatározott előírásoknak és feltételeknek a szerződésbe történő foglalásával köthető meg.

(5) Ha a szerződés harmadik személy jogát vagy jogos érdekét érinti, a szerződés megkötése előtt be kell szerezni az érintett írásos hozzájárulását. A hozzájárulás a szerződés érvényességének feltétele.

(6) Jogszabály előírhatja, hogy a szerződés érvényességéhez szükséges a szerződő hatóság felügyeleti szervének

hozzájárulása. A hozzájárulást az eljáró hatóság szerzi be.

(7) A hatósági ügynek szerződéssel való lezárására a 33. §-ban megállapított ügyintézési határidő irányadó.

77. § (1) Az ügy szempontjából jelentős új tény felmerülése, továbbá a szerződéskötéskor fennálló körülmények lényeges megváltozása esetén a szerződés módosítását bármelyik fél kezdeményezheti. Ha a módosításhoz a másik fél nem járul hozzá, vagy a felek között vita van a módosítás törvényi feltételei tekintetében, akkor a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól kérhető a szerződés módosítása vagy megszüntetése.

(2) Ha az ügyfél a szerződésben foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedik a végrehajtás elrendeléséről.

(3) Ha a hatósági szerződésben foglaltakat a hatóság nem teljesíti, az ügyfél a teljesítésre irányuló felhívás eredménytelensége esetén - a szerződésszegés tudomására jutásától számított harminc napon belül - a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat.

(4) Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a hatósági szerződésre a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésekre vonatkozó általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A döntés közlése és nyilvános közzététele

78. § (1) A határozatot közölni kell az ügyféllel és azzal, akire nézve az jogot vagy kötelezettséget állapít meg, az ügyben eljáró szakhatósággal és a jogszabályban meghatározott más hatósággal vagy állami szervvel.

(2) A végzést az ügyféllel, illetve az eljárás olyan egyéb résztvevőjével kell közölni, akire nézve az jogot vagy kötelezettséget állapít meg, illetve akinek a jogi helyzetét közvetlenül érinti.

(3) Ha nemzetközi szerződés vagy jogszabály másként nem rendelkezik, a külföldi ügyfélnek a határozatot közvetlenül, illetőleg képviselője vagy kézbesítési meghatalmazottja útján kell megküldeni.

(4) Az eljárási képességgel rendelkező ügyfél kérheti, hogy a hatóság akkor is számára kézbesítse a döntést, ha az ügyben képviselője van.

(5) A hatóság döntését közölni lehet:

a) postai úton,

b) személyesen írásban vagy szóban,

c) elektronikus dokumentum formájában, illetve távközlési eszköz útján,

d) hirdetményi úton,

e) kézbesítési meghatalmazott vagy ügygondnok útján,

f) a hatóság kézbesítője útján.

(6) A döntés közlésének napja az a nap, amelyen azt kézbesítették, szóban vagy távközlési eszköz útján, illetve elektronikus úton közölték. A hirdetmény útján közölt döntést a hirdetmény kifüggesztését követő tizenötödik napon kell közölni tekinteni.

(7) Postai úton történő kézbesítés esetén a döntést hivatalos iratként kell feladni és kézbesíteni.

79. § (1) Ha a postai úton történő kézbesítés azért hiúsul meg, mert a címzett vagy meghatalmazottja úgy nyilatkozik, hogy a küldeményt nem veszi át, az iratot a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni.

(2) Ha az irat a hatósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza, az iratot - az ellenkező bizonyításig - a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.

(3) A hatósági döntés kézbesítése esetén a hatóság a (2) bekezdés szerinti kézbesítési vélelem beálltát megalapozó hivatalos irat megküldésével nyolc napon belül értesíti az ügyfelet.

(4) A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a címzett a kézbesítési vélelem beálltáról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül, de legkésőbb a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül terjeszthet elő. Ha a kézbesítési vélelem következtében jogerőssé vált döntés alapján végrehajtási eljárás indul, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a végrehajtási eljárásról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül akkor is elő lehet terjeszteni, ha a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónap eltelt.

(5) Nem természetes személy címzett csak akkor terjeszthet elő kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet, ha a kézbesítés nem szabályszerűen történt. Természetes személy a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmét akkor is előterjesztheti, ha önhibáján kívüli okból nem vehette át a hivatalos iratot.

(6) A kérelemben elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják vagy az önhiba hiányát valószínűsítik. Ha a kérelemnek a hatóság helyt ad, a 67. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(7) A kérelmet az a hatóság bírálja el, amelyik a kézbesítés tárgyát képező iratot kiadmányozta.

80. § (1) Ha törvény másként nem rendelkezik, hirdetményi úton történő közlésnek van helye, feltéve hogy

a) az ügyfél lakcíme, illetve székhelye (telephelye, fióktelepe) ismeretlen,
b) a postai küldemény azzal a megjegyzéssel érkezik vissza, hogy a címzett ismeretlen helyen tartózkodik vagy címe ismeretlen,

és a nyilvántartó hatóság vagy más állami szerv megkeresése nem járt eredménnyel.

(2) A hirdetésménynek tartalmaznia kell

a) a kifüggesztés napját,
b) az eljáró hatóság megnevezését,
c) az ügy számát és tárgyát,
d) az ügyfél nevét és utolsó ismert lakcímét, illetőleg székhelyét, továbbá
e) azt a figyelemfelhívást, hogy a hatóság az ügyben döntést hozott, de annak kézbesítése meghiúsult, ezért az ügyfél vagy meghatalmazottja a döntést a hatóságnál átveheti.

(3) Hirdetményi úton történő közlésnek van helye akkor is, ha az ügyfeleket az eljárás megindításáról is hirdetményi úton értesítették. Ilyen esetben - ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - a hirdetmény a következő adatokat tartalmazza:

a) a kifüggesztés napját,
b) az eljáró hatóság megnevezését,
c) az ügy számát és tárgyát,
d) a kérelmező ügyfél nevét (megnevezését),
e) az ügy jellegétől függő hatásterületet,
f) azt a figyelemfelhívást, hogy a hatóság az ügyben döntést hozott, amely a hatóságnál megtekinthető,
g) a jogorvoslat lehetőségéről és benyújtásának határidejéről való tájékoztatást.

(4) A hirdetményt a hatóság hirdetőtáblájára ki kell függeszteni, a központi elektronikus szolgáltató rendszeren és a hatóság internetes honlapján - ha azzal rendelkezik - közzé kell tenni, ezenkívül az önkormányzat hivatalos lapjában - ennek hiányában a helyi lapban -, valamint a hatóság hivatalos lapjában is közzétehető. A döntés kifüggesztésének és az internetes honlapon való megjelentetésének azonos napon kell megtörténnie.

(5) Hirdetményi kézbesítés esetén a hirdetmény kifüggesztésének és levételének napját az iraton meg kell jelölni, az internetes honlapon történő közzététel idejét visszakereshető módon dokumentálni kell.

81. § (1) A magyarországi lakó- vagy tartózkodási hellyel (székhellyel, telephellyel) nem rendelkező külföldi ügyfél az eljárás tartama alatt bármikor kérheti a hatóságtól, hogy a továbbiakban a részére való kézbesítés az általa megnevezett, magyarországi lakóhellyel (székhellyel, telephellyel) rendelkező kézbesítési meghatalmazott útján történjen. A kézbesítési meghatalmazottnak írásban kell nyilatkoznia a meghatalmazás elfogadásáról.

(2) Ha a 80. § (1) bekezdése szerint hirdetményi kézbesítésnek lenne helye, továbbá ha a postai úton kézbesített küldemény „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza, és a határozat az ügyfél számára kötelezettséget állapít meg vagy alapvető jogát vonja el vagy korlátozza, a határozat közlésének megkísérlése érdekében kézbesítési ügygondnok rendelhető ki. A kézbesítési ügygondnok köteles megkísérelni az ügyfél tartózkodási helyének kiderítését és a határozatot eljuttatni az ügyfélhez.

(3) Ha a kézbesítési ügygondnok eljárása nem járt sikerrel, a határozatot azon a napon kell kézbesítettnek tekinteni, amikor a kézbesítés sikertelenségét a kézbesítési ügygondnok az öt kirendelő hatóságnak bejelenti, de legkésőbb a kirendeléstől számított harmincadik napon.

(4) A kézbesítési ügygondnokot az eljáró hatóság rendeli ki, a kirendelés nem érinti az ügyfélnek a 79. § (4)-(5) bekezdésében meghatározott jogát.

(5) Ha jogszabály nem zárja ki, a döntést szóban is lehet közölni a jelen levő ügyféllel. A közlés tényét és időpontját az iratra fel kell jegyezni, vagy jegyzőkönyvbe kell foglalni, és azt az ügyféllel alá kell íratni. Az ügyfél kérésére a szóban közölt döntést nyolc napon belül írásban meg kell küldeni.

(6) Életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet esetén a határozatot egyéb módon is közölni lehet. A közlés időpontját és módját az iratra fel kell jegyezni. A határozatot az ügyfél részére nyolc napon belül írásban meg kell küldeni.

(7) Az (5) és (6) bekezdésben meghatározott esetekben a jogorvoslati eljárás indítására nyitva álló határidő a szóbeli vagy egyéb módon történő közlés napját követő naptól kezdődik.

(8) Törvény elrendelheti a jogerős határozat nyilvános közzétételét. Ebben az esetben a hirdetményi úton történő közlés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a határozat rendelkező része is közzétehető, nem kell tartalmaznia azonban a jogorvoslat lehetőségéről szóló tájékoztatást.

V. Fejezet

Hatósági bizonyítvány, igazolvány és nyilvántartás

Közös szabályok

82. § (1) E törvény rendelkezéseit a hatósági bizonyítvánnyal, igazolvánnyal és nyilvántartással kapcsolatos eljárásokban az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A hatóság által valamely tény, adat, jogosultság vagy állapot igazolására kiállított okiratot, mindezek más hasonló módon történő igazolását, valamint a hatósági nyilvántartásba történt bejegyzést (módosítást, javítást, törlést) határozatnak kell tekinteni.

(3) A hatósági bizonyítvány és a hatósági igazolvány kiadásának megtagadásáról, valamint a hatósági nyilvántartásba való bejegyzés (módosítás, javítás, törlés) megtagadásáról a hatóság határozatot hoz.

(4) A hatósági bizonyítványnak, hatósági igazolványnak és hatósági nyilvántartásnak az adattartalmát és a kiállítás (bejegyzés) módját a hatósági igazolványt, bizonyítványt rendszeresítő, illetve a hatósági nyilvántartást létrehozó jogszabály határozza meg.

Hatósági bizonyítvány

83. § (1) A hatóság tény, állapot vagy egyéb adat igazolására hatósági bizonyítványt ad ki. Törvény kivételes esetben lehetővé teheti, hogy a hatóság a hatósági bizonyítvány kiadása helyett a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adatok alapjául szolgáló iratról adjon ki másolatot.

(2) A hatósági bizonyítvány kiadására a 21. §-ban meghatározott hatóságok, továbbá az a hatóság is illetékes, amelynek

- a) területén a bizonyítandó tény bekövetkezett, illetve az állapot tartott vagy megszűnt,
- b) területén a bizonyítással kapcsolatos dolog van, vagy a bizonyítási kívánt időszakban volt,
- c) nyilvántartása az adatot tartalmazza.

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a hatósági bizonyítványt a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül kell kiadni, illetve az ügyfél által benyújtott iratot záradékkal ellátni. Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a hatósági bizonyítványban fel kell tüntetni, hogy azt kinek, milyen célból, mely szerv eljárásában történő felhasználásra és milyen bizonyítékok alapján adták ki. A hatósági bizonyítvány alakosságára is irányadók a 72. § (1) bekezdésének a) és f) pontjában foglalt követelmények.

(4) A hatósági bizonyítvány tartalmát - az ellenkező bizonyításáig - mindenki köteles elfogadni.

(5) A hatósági bizonyítvány ellen az ellenérdekű ügyfél nem élhet fellebbezéssel, de a hatósági bizonyítvány felhasználási célja szerinti eljárásban bizonyíthatja, hogy a hatósági bizonyítvány tartalma valótlan.

(6) Ha a hatósági bizonyítvány tartalmának valótlanosságát az a hatóság állapítja meg, amelynek eljárásában az ügyfél a hatósági bizonyítványt felhasználta, a hatósági bizonyítványban foglaltak valótlanágáról az általa feltárt bizonyítékok ismertetésével tájékoztatja a hatósági bizonyítványt kiadó hatóságot.

(7) Ha a hatósági bizonyítványt kiállító hatóság a (6) bekezdés szerinti tájékoztatást követően vagy egyéb esetben hivatalból megállapítja, hogy a hatósági bizonyítvány tartalma valótlan, határozatot hoz a hatósági bizonyítvány kijavításáról, visszavonásáról vagy módosításáról. A határozatot annak a hatóságnak is megküldi, amelynek eljárásában tudomása szerint az ügyfél a hatósági bizonyítványt felhasználta vagy fel kívánta használni.

84. § (1) Hatósági bizonyítványt akkor lehet kiállítani, ha ezt jogszabály előírja, vagy ennek szükségességét az ügyfél valószínűsíti.

(2) A hatóság a hatósági bizonyítvány kiadását megtagadja, ha

- a) kiadása jogszabályba ütközik,
- b) az igazolni kívánt tény, állapot vagy egyéb adat más okirattal bizonyítható,
- c) az ügyfél a hatósági bizonyítvány felhasználásának célját nem jelöli meg, vagy szükségességét nem tudja valószínűsíteni, vagy valótlan adat, tény, állapot igazolását kéri.

Hatósági igazolvány

85. § (1) A hatóság - törvényben, kormányrendeletben vagy önkormányzati rendeletben meghatározott esetben - az ügyfél adatainak vagy jogainak rendszeres igazolására hatósági igazolványt ad ki.

(2) A hatósági igazolványba csak a jogszabályban erre feljogosított hatóság tehet - a jogszabályban meghatározott

tartalmú - bejegyzést.

(3) A hatósági igazolványt a bejegyzett adatok és jogok igazolására - az ellenkező bizonyításáig - mindenki köteles elfogadni, ezekre nézve az ügyfél más bizonyításra nem kötelezhető. Az ellenkező bizonyítására megfelelően irányadó a 83. § (5)-(7) bekezdésében foglaltak.

(4) Ha a hatósági igazolvány ellenőrzésére jogosult hatóság vagy hivatalos személy megállapítja, hogy a hatósági igazolvány vagy az abba tett bejegyzés hamis, illetve valótlan, a hatósági igazolványt átvételi elismervény kiállítása mellett a további eljárás céljából elveszi.

Hatósági nyilvántartás

86. § (1) A hatóság a jogszabályban meghatározott adatokat nyilvántartja. A személyes adatok nyilvántartását csak törvény vagy a törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben helyi önkormányzati rendelet írhatja elő.

(2) A hatóság az általa kezelt nyilvántartásban szereplő hibás adatot a hiba észlelése esetén hivatalból köteles javítani, és erről az érintettet értesíteni kell.

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az ügyfél illeték vagy igazgatási szolgáltatási díj lerovása mellett a nyilvántartásból hitelesített másolatot vagy kivonatot kérhet.

VI. Fejezet

Hatósági ellenőrzés

87. § A törvény rendelkezéseit a hatósági ellenőrzésre az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

88. § (1) A hatóság - a hatáskörének keretei között - ellenőrzi a jogszabályban foglalt rendelkezések betartását, valamint a jogerős vagy fellebbezésre való tekintet nélkül végrehajtható hatósági határozatban foglaltak teljesítését.

(2) A hatósági ellenőrzés keretében a hatóság az ügyféltől jogszabályban, személyes adatok tekintetében törvényben meghatározott adatok szolgáltatását, iratok bemutatását kérheti, és egyéb tájékoztatást kérhet, vagy helyszíni ellenőrzést tart. Jogszabály időszakos vagy folyamatos adatszolgáltatási kötelezettséget és folyamatos helyszíni ellenőrzést is elrendelhet.

(3) Ha jogszabály lehetővé teszi, a helyszíni ellenőrzés a helyszínre vagy a hatósági nyilvántartáshoz telepített, illetve a folyamatba beépített ellenőrző rendszerből történő táv-adatszolgáltatás útján is történhet.

(4) A helyszíni ellenőrzés akadályozása esetén e törvénynek a szemle akadályozása esetére vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

89. § (1) Helyszíni ellenőrzést a hatóság ügyintézője, a hatóság által kirendelt szakértő, illetve jogszabály alapján erre felhatalmazott más személy végezhet, aki ellenőrzési jogosultságát az ellenőrzés során - a 90. § (4) bekezdésében foglalt kivétellel - köteles igazolni.

(2) Ha az ellenőrzés informatikai eszközök útján történik, az ellenőrzési jogosultságot a jogosultsági nyilvántartásba történő bejelentkezés alapozza meg.

(3) Jogszabály a helyszíni ellenőrzés lefolytatásához az ellenőrzést végző személy részére megbízólevél kötelező használatát rendelheti el.

(4) Az ellenőrzés eredményes és biztonságos lefolytatása érdekében, ha az ellenőrzés jellege indokoltá teszi, a hatóság a rendőrség közreműködését kérheti.

90. § (1) Az ügyfelet a helyszíni ellenőrzésről - a (2)-(4) bekezdésben foglalt kivétellel - előzetesen értesíteni kell.

(2) Ha az előzetes értesítés az ellenőrzés eredményességét veszélyeztetné, az ügyfelet az ellenőrzésről a megkezdésekor szóban kell tájékoztatni. E rendelkezés megfelelően irányadó akkor is, ha az ellenőrzés előzetesen nem ismert ügyfeleket érint.

(3) Ha az ellenőrzés megkezdése előtti tájékoztatás veszélyeztetné az ellenőrzés eredményességét, a hatóság az ellenőrzés befejezésekor tájékoztatja az ügyfelet az ellenőrzés lefolytatásáról és annak megállapításairól.

(4) Mellőzhető az ellenőrzésről történő tájékoztatás, ha a helyszíni ellenőrzés az ügyfél közreműködése nélkül, külső vizsgálattal (szemrevételezéssel, méréssel stb.) elvégezhető.

91. § (1) A helyszíni ellenőrzés az ellenőrizni kívánt tevékenység folytatása idején, nem székhelyként vagy telephelyként bejelentett magánlakásban pedig - kivéve, ha az ellenőrzés sikeres lefolytatása más időpont választását teszi szükségessé - munkanapon 8 és 20 óra között végezhető.

(2) A helyszíni ellenőrzést úgy kell végezni, hogy az az ügyfél munkáját, a rendeltetésszerű tevékenységet

lehetőleg ne akadályozza.

(3) Jogszabály meghatározott ügyekben előírhatja, hogy a helyszíni ellenőrzés csak akkor kezdhető meg, ha az ügyfél vagy alkalmazottja, meghatalmazottja, ezek hiányában hatósági tanú jelen van.

(4) Nem irányadó az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés arra az esetre, ha életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet veszélye miatt, továbbá közrendvédelmi, közbiztonsági, illetve törvényben meghatározott más fontos okból azonnali ellenőrzésre van szükség.

92. § (1) A helyszíni ellenőrzés során az ellenőrzést végző személy a hatásköre gyakorlásának keretei között az ellenőrzéshez szükséges területre, építménybe és egyéb létesítménybe beléphet, ott az ellenőrzés tárgyával összefüggő - az 56. § (4) bekezdésében meghatározott - bármely iratot, hatósági igazolványt, bizonyítványt, engedélyt, tárgyat vagy munkafolyamatot megvizsgálhat, az ügyféltől vagy képviselőjétől, továbbá az ellenőrzés helyszínén tartózkodó bármely más személytől adatot és tájékoztatást kérhet, az ügyfelet nyilatkozat tételére hívhatja fel, a helyszínről, a megsejmlélt tárgyakról, folyamatokról kép- és hangfelvételt készíthet, mintavételt eszközölhet, továbbá egyéb bizonyítást folytathat le.

(2) A hatóság a helyszíni ellenőrzés során a tényállás tisztázása szempontjából fontos iratokat és más tárgyi bizonyítékokat végzéssel lefoglalhatja. Az ügyfél a nála lefoglalt iratokba betekinthet, azokról kérésére és költségére a hatóság másolatot készít.

(3) A hatóság a helyszíni ellenőrzésről, az annak során tett megállapításokról, a lefoglalásról és az ügyfél által tett nyilatkozatról jegyzőkönyvet készít. A jegyzőkönyvben tételesen fel kell sorolni a lefoglalt iratokat és tárgyi bizonyítékokat.

(4) A jegyzőkönyv egy példányát a hatóság az ügyfélnek a helyszínen átadja, vagy azt az ügyfél részére az ellenőrzés befejezésétől számított öt napon belül megküldi.

93. § (1) A hatósági ellenőrzés során lefoglalt iratokat és tárgyi bizonyítékokat nyolc napon belül vissza kell adni az ügyfélnek, ha azokra a tényállás tisztázásához a továbbiakban nincs szükség.

(2) Ha a hatóság más szerv hatáskörébe tartozó eljárást kezdeményez, az eljárás lefolytatásához szükséges lefoglalt iratokat és tárgyi bizonyítékokat át kell adni a megkeresett szervnek.

94. § (1) Ha a hatóság a hatósági ellenőrzés eredményeként megállapítja, hogy az ügyfél a jogszabályban, illetve hatósági határozatban foglalt előírásokat megsértette,

a) felhívja az ügyfél figyelmét a jogszabálysértésre, és határidő megállapításával, valamint a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel felszólítja annak megszüntetésére,

b) hivatalból megindítja a hatáskörébe tartozó eljárást,

c) megkeresi az intézkedésre hatáskörrel rendelkező hatóságot, illetve fegyelmi, szabálysértési, büntető-, polgári vagy egyéb eljárást kezdeményez.

(2) Az (1) bekezdés c) pontja alapján megkeresett szerv köteles a megkeresést érdemben megvizsgálni és saját intézkedéséről vagy az ilyen intézkedés mellőzésének okáról a megkereső hatóságot harminc napon belül tájékoztatni.

VII. Fejezet

Jogorvoslatok

95. § (1) A közigazgatási döntésekkel összefüggő jogorvoslatok: a kérelem alapján lefolytatandó jogorvoslati eljárás és a hivatalból lefolytatható döntés-felülvizsgálati eljárás.

(2) A jogorvoslati eljárásban e törvény rendelkezéseit az e fejezetben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

96. § A hatóság határozata ellen az e fejezetben meghatározottak szerint önálló jogorvoslatnak van helye. A hatóság végzése ellen önálló jogorvoslatnak akkor van helye, ha azt törvény lehetővé teszi.

97. § (1) Jogorvoslati eljárás lefolytatására az ügyfél, továbbá a döntés rendelkező része által érintett személy (e fejezetben a továbbiakban együtt: ügyfél) kérelme alapján kerülhet sor.

(2) Az ügyfél kérelme alapján lefolytatható jogorvoslati eljárások

a) a fellebbezési eljárás,

b) a bírósági felülvizsgálat,

c) az újrafelvételi eljárás,

d) a méltányossági eljárás.

(3) Hivatalból kerül sor a közigazgatási döntés felülvizsgálatára

a) a döntést hozó hatóság saját hatáskörében indított eljárás keretében,

- b) a felügyeleti eljárás keretében,*
- c) az Alkotmánybíróság határozata alapján,*
- d) ügyészi óvás nyomán.*

(4) Mind kérelemre, mind hivatalból lehetséges a döntés kijavítása, kicserélése és kiegészítése.

(5) A 12. § (2) bekezdésének *b)* pontjában meghatározott eljárásban a 112-113. § és a 115. § (1) bekezdésének *a)* pontja nem alkalmazható.

A) Jogorvoslati eljárások kérelem alapján

Fellebbezés

98. § (1) Az ügyfél az elsőfokú határozat ellen fellebbezhet. A fellebbezési jog nincs meghatározott jogcímhez kötve, fellebbezni bármely okból lehet, amelyre tekintettel az érintett a döntést sérelmesnek tartja.

(2) Végzés csak a határozat elleni fellebbezésben támadható meg, kivéve a (3) és (4) bekezdésben, továbbá a 109. § (2) bekezdésében szabályozott eseteket. Törvény az önálló fellebbezést egyéb esetekben is lehetővé teheti.

(3) Az eljárást felfüggesztő, az eljárást megszüntető, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító, az eljárási bírságot kiszabó, valamint a költség összegének megállapítása és a költségviselés tárgyában hozott elsőfokú végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye.

(4) Az eljárás egyéb résztvevője saját jogán önálló fellebbezéssel élhet az elsőfokú határozat rá vonatkozó rendelkezése, illetve a rá vonatkozó elsőfokú végzés ellen.

(5) Az eljárás egyéb résztvevője által a (4) bekezdés szerint benyújtott fellebbezés nem akadályozza annak, hogy a határozatnak az ügy érdemében hozott része jogerőre emelkedjen.

99. § (1) A fellebbezést - ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - a döntés közlésétől számított tizenöt napon belül lehet előterjeszteni.

(2) A fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőn belül a fellebbezési jogáról szóban vagy írásban lemondhat, a szóban történő lemondást jegyzőkönyvbe kell foglalni. A fellebbezési jogról történő lemondó nyilatkozat nem vonható vissza.

100. § (1) Nincs helye fellebbezésnek

- a) ha az ügyben törvény azt kizárja,*
- b) az ügyfelek részéről, a közöttük létrejött egyezséget jóváhagyó határozat ellen,*
- c) a méltányossági kérelem tárgyában hozott határozat ellen.*

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontban meghatározott esetben az elsőfokú közigazgatási döntés bírósági felülvizsgálatának van helye.

101. § (1) A fellebbezéssel megtámadott határozatban foglalt jogok nem gyakorolhatók és a fellebbezésnek a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve, ha a hatóság a határozatot a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával végrehajthatónak nyilvánította.

(2) A határozatban foglaltakat a fellebbezési jogra tekintet nélkül teljesíteni kell, ha az ügyfél javára megállapított egyszeri vagy rendszeres pénzkifizetést, pénzbeli ellátást - ideértve a pénzgyenértékben kifejezhető természetbeni ellátást - (szociális segély, nyugdíj, közgyógyellátás stb.) tartalmaz, és az ügyfél fellebbezése csak a megállapított összegben felüli többletigényre vonatkozik.

(3) A határozat akkor nyilvánítható fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, ha

a) életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következményeinek enyhítése miatt szükséges,

b) a közbiztonság fenntartása érdekében vagy fontos közrendvédelmi okból szükséges,

c) a végrehajtás késedelmé jelentős vagy helyrehozhatatlan kárral járna,

d) a határozat valakinek a tartásáról vagy gondozásáról rendelkezik,

e) azt törvény honvédelmi, nemzetbiztonsági, közegészségügyi, járványügyi, munkaiügyi, munkabiztonsági, kulturális örökségvédelmi, környezet- vagy természetvédelmi okból, továbbá a közérdekű közlekedési infrastruktúra kialakítása, illetve az energiaellátás folyamatos biztosítása érdekében lehetővé teszi.

(4) A határozatban a fellebbezésre tekintet nélküli végrehajthatóságot külön ki kell mondani és meg kell indokolni. Ha az ilyen határozatban a hatóság teljesítési határidőt állapított meg, a végrehajtás elrendelésére csak e határidő eredménytelen eltelte után kerülhet sor.

102. § (1) A fellebbezést annál a hatóságnál kell előterjeszteni, amely a megtámadott döntést hozta. Elkészttség okán a fellebbezés nem utasítható el, ha az ügyfél a fellebbezési határidőben a fellebbezést az elbírálására jogosult

hatóságnál terjeszti elő.

(2) A fellebbezésben új tények és bizonyítékok is felhozhatók.

(3) A fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezési határidő leteltétől számított nyolc napon belül fel kell terjeszteni a fellebbezés elbírálására jogosult szervhez, kivéve, ha a hatóság a megtámadott döntést a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően kijavítja, kiegészíti, módosítja vagy visszavonja. A felterjesztés során az első fokon eljáró hatóság a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozhat.

A döntés módosítása vagy visszavonása fellebbezés alapján

103. § (1) Ha az ügyfél fellebbezési kérelme alapján a hatóság megállapítja, hogy döntése jogszabályt sért, a döntését módosítja vagy visszavonja.

(2) A hatóság az ügyfél fellebbezési kérelme esetén a nem jogszabálysértő döntést akkor is visszavonhatja, illetve a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve hogy az ügyben nincs ellenérdekű fél.

(3) A fellebbezés nyomán hozott döntést közölni kell a fellebbezővel, továbbá azokkal, akikkel a megtámadott határozatot közölték.

Fellebbezési eljárás

104. § (1) Ha az első fokon eljáró hatóság nem élt a 103. §-ban biztosított jogával, a fellebbezésről az annak elbírálására jogosult szerv dönt.

(2) A határidőn túl benyújtott fellebbezést - ha az ügyfél igazolási kérelmet nem terjesztett elő -, továbbá a fellebbezésre nem jogosulttól származó fellebbezést az elbírálásra jogosult szerv érdemi vizsgálat nélkül végzéssel elutasítja.

(3) A határozat egésze ellen irányuló fellebbezés alapján a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a sérelmezett döntést, valamint az azt megelőző eljárást megvizsgálja; ennek során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz.

(4) Törvény vagy kormányrendelet egyes ügyfajták tekintetében úgy rendelkezhet, hogy a döntés fellebbezéssel nem támadott rendelkezései tekintetében beáll a jogerő, ha a döntés egyes rendelkezései ellen nyújtottak be fellebbezést, és az ügy jellegéből adódóan a fellebbezés elbírálása nem hat ki a fellebbezéssel meg nem támadott rendelkezésekre.

105. § (1) A másodfokon eljáró szerv a döntést helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti. Jogszabályban meghatározott esetben a másodfokon eljáró szerv a mérlegelési jogkörben hozott elsőfokú döntésben meghatározott kötelezettségénél súlyosabb kötelezettséget nem állapíthat meg.

(2) Ha a másodfokú döntés meghozatalához nincs elég adat vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a döntés megsemmisítése mellett az ügyben első fokon eljárt hatóságot új eljárásra utasíthatja vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el.

(3) Ha a másodfokon eljáró szerv megállapítja, hogy az eljárásba további ügyfél bevonása szükséges, az elsőfokú döntést megsemmisíti, és az ügyben első fokon eljárt hatóságot új eljárásra utasítja.

(4) A megismételt eljárásban az első fokon eljáró hatóságot a másodfokon hozott határozat rendelkező része és indokolása köti.

(5) A fellebbezési eljárás során hozott döntést a fellebbezővel és azokkal, akikkel az elsőfokú döntést közölték, a másodfokon eljárt hatóság az első fokon eljárt hatóság útján közli.

(6) A határozat ellen irányuló fellebbezést határozattal, a végzés ellen irányuló fellebbezést végzéssel kell elbírálni.

(7) A másodfokon eljáró szerv a fellebbezés elbírálása érdekében megküldött iratokat a döntés meghozatalát követően három napon belül visszaküldi a döntéssel együtt az első fokon eljáró szervhez, amely haladéktalanul intézkedik a döntés kézbesítése iránt.

A fellebbezés elbírálására jogosult szerv

106. § (1) Az ügyfél jogorvoslathoz való jogának érvényesülése érdekében - az olyan ügyek kivételével, amelyekben e törvény alapján nincs helye fellebbezésnek - az elsőfokú hatáskört úgy kell megállapítani, illetve a szervezetrendszerét úgy kell kialakítani, hogy legyen a fellebbezés elbírálására jogosult, az elsőfokú hatóságtól szervezeti, illetve feladatkör szempontjából elkülönülő szerv.

(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, e törvény alkalmazása során a fellebbezés elbírálása a 107. és 108.

§-ban meghatározott szervek hatáskörébe tartozik.

107. § (1) Az önkormányzati hatósági ügyben átruházott hatáskörben hozott elsőfokú döntéssel szembeni fellebbezés elbírálása a képviselő-testület hatáskörébe tartozik.

(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a közigazgatási hivatal jogosult a fellebbezés elbírálására, ha első fokon

a) az (1) bekezdés hatálya alá nem tartozó hatósági ügyekben a polgármester, a főpolgármester, a közgyűlés elnöke, a jegyző, a főjegyző, a hatósági igazgatási társulás, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője vagy a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője,

b) nem közigazgatási feladat ellátására létrehozott egyéb szervezet vagy hatósági jogkört gyakorló személy járt el.

(3) A köztestület hatáskörébe utalt ügyben a fellebbezést törvényben vagy a köztestület alapszabályában, szervezeti szabályzatában meghatározott köztestületi szerv bírálja el, ilyen szerv hiányában az első fokon eljáró szerv határozatával szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye.

108. § (1) A 107. §-ban nem említett, első fokon eljáró hatóság döntése ellen irányuló fellebbezést az első fokon eljáró hatóság felett irányítást gyakorló személy vagy szerv (a továbbiakban: felettes szerv) bírálja el. Felettes szerv hiányában a hatóság határozata, továbbá azon végzése ellen, mellyel szemben a 98. § (2) bekezdése szerint önálló fellebbezésnek lenne helye, bírósági felülvizsgálatnak van helye.

(2) Ha valamely ügyfajta jellege indokoltá teszi az (1) bekezdésben, illetve a 107. §-ban foglaltaktól eltérő fellebbezési fórumrendszer kialakítását, a hatáskört megállapító törvényben, kormányrendeletben mind az első fokon eljáró, mind a fellebbezés elbírálására jogosult szervet meg kell jelölni.

Bírósági felülvizsgálat

109. § (1) Az ügyfél, illetve a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője a hatóság jogerős határozatának felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított harminc napon belül jogszabálysértésre hivatkozással kérheti a közigazgatási ügyekben eljáró illetékes bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával. A keresetindítás határidejét törvény eltérően is meghatározhatja.

(2) Ha törvény alapján a végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye, az ügyfél, továbbá a kifejezetten rá vonatkozó végzés esetében az eljárás egyéb résztvevője jogszabálysértésre hivatkozással kezdeményezheti a jogerős végzés bírósági felülvizsgálatát. Az elsőfokú végzés közvetlenül a bíróság előtt támadható meg, ha a végzést olyan hatóság hozta, amelynek - a kormányt ide nem értve - nincs felügyeleti szerve, továbbá akkor, ha törvény az ügyben az elsőfokú határozattal szemben is kizárja a fellebbezést, és a határozat bírósági felülvizsgálatát teszi lehetővé. A bíróság a végzést nemperes eljárásban vizsgálja felül.

(3) A bírósági felülvizsgálatra csak akkor kerülhet sor, ha a hatósági eljárásban az ügyfél vagy az ügyfelek valamelyike a fellebbezési jogát kimerítette, vagy a fellebbezés e törvény rendelkezései szerint kizárt.

(4) Ha az ügyfelek valamelyike a hatóság határozatával szemben bírósági felülvizsgálat iránti keresetet nyújtott be, a hatóság erről az ügy iratainak felterjesztésével egyidejűleg a többi ügyfelet értesíti.

110. § (1) A keresetlevél benyújtásának a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya, az ügyfél azonban a keresetlevélben a döntés végrehajtásának felfüggesztését kérheti. A végrehajtás a kérelemnek a végrehajtást fogadatosító szerv tudomására jutásától annak elbírálásáig nem fogadatosítható.

(2) A végrehajtás felfüggesztésének hatálya kiterjed a határozaton alapuló jogok gyakorlására is.

(3) Nincs helye a végrehajtás felfüggesztésének, ha a határozat

a) a polgári védelmi szolgálat ellátásával kapcsolatos kötelezettséget állapít meg,

b) jogerős bírósági döntés végrehajtását szolgálja.

111. § (1) A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság - az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabály megsértésének kivételével - jogszabálysértés megállapítása esetén a közigazgatási döntést hatályon kívül helyezi, és szükség esetén a hatóságot új eljárásra kötelezi. Törvény rendelkezhet úgy is, hogy meghatározott közigazgatási hatósági ügyben a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a közigazgatási döntést megváltoztathatja.

(2) Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság az ügy érdemében határozott, a hatóságnál ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett - a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által elrendelt új eljárás kivételével - nincs helye új eljárásnak.

(3) A hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása köti, a megismételt eljárás és a határozathozatal során annak megfelelően köteles eljárni.

Újrafelvételi eljárás

112. § (1) Ha az ügyfélnek a jogerős határozattal lezárt ügyben a határozat jogerőre emelkedését követően jutott tudomására a határozat meghozatala előtt már meglévő, az eljárásban még el nem bírált és az ügy elbírálása szempontjából lényeges tény, adat vagy más bizonyíték, a tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül újrafelvételi kérelmet nyújthat be, feltéve, hogy elbírálása esetén az ügyfélre kedvezőbb határozatot eredményezett volna.

(2) Nem nyújtható be újrafelvételi kérelem

a) a jogerős határozat meghozatala után bekövetkezett tényre, illetve a jogi szabályozásban bekövetkezett változásra alapozva,

b) ha az ügyben bírósági felülvizsgálat van folyamatban, vagy a bírósági felülvizsgálat során a bíróság határozatot hozott,

c) ha a közigazgatási határozat jogerőre emelkedésétől számítva hat hónap eltelt,

d) ha azt jogszabály kizárja.

(3) Törvény kivételesen, az ügyfél különös méltánylást érdemlő érdekére tekintettel a (2) bekezdés c) pontja szerinti határidőnél hosszabb, de három évet meg nem haladó jogvesztő határidőt is meghatározhat az újrafelvételi kérelem benyújtására, feltéve hogy az újrafelvételi eljárásban hozott döntés mások jogát, jogos érdekét vagy jogi helyzetét nem érinti.

(4) Az újrafelvételi kérelmet az első fokon eljáró hatóság bírálja el.

(5) Az újrafelvételi kérelmet a hatóság elutasítja, ha

a) az a (2) bekezdésben meghatározott okból nem nyújtható be,

b) az ügyfél által az újrafelvétel alapjául megjelölt ok nem teszi indokolttá a határozat módosítását vagy visszavonását.

(6) Az újrafelvételi eljárásban a hatóság a jogerős határozatát módosíthatja, visszavonhatja, vagy az utóbb ismertté vált tényállásnak megfelelő új döntést hozhat. E döntés ellen jogorvoslatnak az általános szabályok szerint van helye.

(7) Az újrafelvételi eljárásban hozott döntés a jogerős határozat alapján jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogokra csak akkor hat ki, ha az újonnan ismertté vált tények vagy bizonyítékok ismeretében a jogerős határozat jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogokra tekintet nélküli megsemmisítésének lenne helye.

(8) Ha az újrafelvételi eljárásban a kötelezettséget megállapító jogerős határozat megváltoztatása vagy visszavonása várható, a hatóság hivatalból intézkedik a folyamatban lévő végrehajtás felfüggesztéséről.

(9) Ha az újonnan ismertté vált tények alapján a jogerős határozatban megállapított kötelezettség elrendelésének - részben vagy egészben - nem lett volna helye, az újrafelvételi eljárásban intézkedni kell a kérelem benyújtásáig, illetve a végrehajtás felfüggesztéséig történt teljesítéssel (végrehajtással) kialakult helyzet rendezéséről, a kötelezettnek alaptalanul okozott joghátrány megszüntetéséről, valamint az okozott kár és eljárási költség megtérítéséről.

Méltányossági eljárás

113. § (1) Az ügyfél a jogerős határozatot hozó hatóságtól a nem jogszabálysértő határozat módosítását vagy visszavonását kérheti, ha annak végrehajtása számára a határozat meghozatala után bekövetkezett okból méltánytalanul súlyos hátrányt okoz, és a végrehajtási eljárásban méltányosság nem gyakorolható.

(2) A határozat méltányosságból való módosítására vagy visszavonására csak kivételesen és a következő együttes feltételek fennállása esetén kerülhet sor:

a) az eljáró hatóság hatáskörét megállapító jogszabály ezt nem zárja ki,

b) az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél vagy az ellenérdekű ügyfél hozzájárul a határozatnak a kérelem szerinti módosításához,

c) a módosítás vagy visszavonás nem sért közérdeket,

d) a határozat jogerőre emelkedése óta egy év, vagy ha a jogerős határozatban megállapított teljesítési határidő egy évnél hosszabb, a teljesítési határidő még nem telt el.

(3) A jogi szabályozásnak a határozat meghozatala utáni megváltozása nem ad alapot méltányossági kérelem benyújtására.

(4) A méltányossági kérelem tárgyában a hatóság jogorvoslattal nem támadható határozattal dönt.

B) Hivatalból lefolytatható döntés-felülvizsgálati eljárások

A döntés módosítása vagy visszavonása

114. § (1) Ha a hatóság megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, a döntését módosíthatja vagy visszavonhatja.

(2) Az (1) bekezdés szerinti eljárás lefolytatására - az Alkotmánybíróság határozata vagy ügyészi óvás alapján indított eljárás kivételével - a hatóság csak egy ízben, és ha törvény eltérően nem rendelkezik, a határozat közlésétől számított egy éven belül jogosult.

(3) A döntést a hatósági nyilvántartásba, illetve a hatósági igazolványba felvett téves bejegyzés, valamint az állampolgársági bizonyítvány ténymegállapítása kivételével nem lehet módosítani vagy visszavonni, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene.

(4) A határozat módosítását vagy visszavonását jogszabály kizárhatja vagy feltételhez kötheti.

(5) A döntés ügyészi óvás nyomán történő módosítására vagy visszavonására a 118. és a 120. §-ban foglaltak irányadók.

(6) A hatóság döntésének semmisségi ok alapján történő visszavonására a 121. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

Felügyeleti eljárás

115. § (1) A felügyeleti szerv jogosult hivatalból megvizsgálni az ügyben eljáró hatóság eljárását, illetve döntését, és ennek alapján

a) megteszi a szükséges intézkedést a jogszabálysértő mulasztás felszámolására,

b) gyakorolja - ha törvény másként nem rendelkezik - a (2) bekezdésben szabályozott felügyeleti jogkört.

(2) Ha a hatóság döntése jogszabályt sért, a felügyeleti szerv azt megváltoztathatja vagy megsemmisítheti, és szükség esetén az ügyben eljárt hatóságot új eljárásra utasíthatja.

(3) Felügyeleti eljárás keretében a 12. § (2) bekezdés *b)* pontjában szabályozott ügyekben a döntés megváltoztatásának nincs helye.

(4) A hatóság döntése nem változtatható meg és nem semmisíthető meg, ha

a) azt a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság érdemben elbírálta,

b) semmisségi ok esetén a 121. § (4) bekezdésében foglalt idő eltelt,

c) semmisségi ok hiányában az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené,

d) kötelezettséget (joghátrányt) megállapító döntés jogerőre emelkedésétől vagy ha az hosszabb, a teljesítési határidő utolsó napjától számított öt év eltelt,

e) azt jogszabály kizárja vagy feltételhez köti, és a feltétel nem áll fenn.

(5) A jogszabálysértő döntés megsemmisítése esetén a megsemmisített döntést hozó hatóságnak határozatban kell intézkedni a döntéssel, illetve az annak alapján történt teljesítéssel (végrehajtással) kialakult helyzet rendezéséről és a szükségtelenül okozott költség megtérítéséről. A határozattal szemben jogorvoslatnak van helye.

(6) A megsemmisítő döntés jogorvoslattal történő megtámadása esetén az (5) bekezdés szerinti eljárást fel kell függeszteni.

Felügyeleti szerv

116. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, felügyeleti szervként a 107. és 108. §-ban meghatározott, fellebbezés elbírálására jogosult szervek járnak el.

(2) Ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik, az államigazgatási szerv felett felügyeletet gyakorló, illetve az azt irányító miniszter gyakorolja a felügyeleti jogkört

a) a területi vagy helyi szervekkel nem rendelkező kormányhivatal vagy központi hivatal, és

b) a területi vagy helyi szervekkel rendelkező kormányhivatal vagy központi hivatal központi szerve hatáskörébe tartozó hatósági ügyek esetében.

(3) Ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik, a közigazgatási hivatal hatáskörébe tartozó hatósági ügyek esetében a felügyeleti jogkört az adott ügycsoport tekintetében feladatkörrel rendelkező miniszter gyakorolja.

A határozat felülvizsgálata az Alkotmánybíróság határozata alapján

117. § (1) Ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenessé nyilvánított jogszabálynak az egyedi ügyben történő alkalmazhatósága visszamenőleges kizárásával ad helyt alkotmányjogi panasznak, és az ügyben bírósági felülvizsgálatra nem került sor, a jogerős határozatot hozó szerv felügyeleti szerve a határozatot megváltoztatja, illetve megsemmisíti, és szükség esetén az ügyben eljárt hatóságot új eljárásra utasítja.

(2) Ha az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján a jogszabályt nem, csak annak valamely lehetséges értelmezését nyilvánítja alkotmányellenessé, az (1) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni az alkotmányellenes értelmezés eredményeképpen hozott határozat tekintetében is.

(3) Az (1) és (2) bekezdés szerinti esetekben a felügyeleti szerv az Alkotmánybíróság határozatának részére történő kézbesítésétől számított harminc napon belül jár el.

(4) Az (1) és (2) bekezdés szerinti esetekben a felügyeleti eljárás során a 115. § (4) bekezdésének *b*)-*e*) pontja nem alkalmazható.

(5) Ha az (1) és (2) bekezdés szerinti közigazgatási határozat tekintetében nincs felügyeleti szerv, és a jogerős közigazgatási határozat felülvizsgálatát bíróságtól nem kérték, a perindítási határidő az alkotmánybírósági döntés kihirdetésétől számított harminc napra ismételtlen megnyílik.

Ügyészi óvás

118. § (1) Ha az ügyész a jogerős, illetve végrehajtható és a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által felül nem vizsgált közigazgatási határozatban jogszabálysértést állapít meg, a jogszabálysértés kiküszöbölése végett a határozatot hozó hatósághoz vagy annak felügyeleti szervéhez óvást nyújthat be. Az óvásban az ügyész a megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztését is indítványozhatja, ebben az esetben a végrehajtás felfüggesztése kötelező.

(2) Az óvást a hatóság a benyújtástól számított nyolc napon belül, testületi szerv az óvás benyújtását követő legközelebbi ülésén, ha az ügyész az óvást közvetlenül a felügyeleti szervhez nyújtotta be, a felügyeleti szerv harminc napon belül köteles elbírálni.

119. § (1) Az ügyész a törvénysértő gyakorlat vagy mulasztásban megnyilvánuló törvénysértés megszüntetése végett a hatóság vezetőjénél felszólalással él, a jövőbeni törvénysértés veszélye esetén pedig a törvénysértés megelőzése érdekében figyelmeztetést nyújt be.

(2) A hatóság vezetője az ügyészi felszólalást vagy figyelmeztetést harminc napon belül, testületi szerv a legközelebbi ülésén köteles elbírálni.

120. § Ha az ügyész az e törvény hatálya alá tartozó ügyben nyújt be óvást, felszólalást vagy figyelmeztetést, annak elbírálására a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvénynek az ügyészi törvényességi felügyeletre vonatkozó V. fejezetében foglaltak az irányadók.

Semmisség

121. § (1) Az e fejezetben szabályozott eljárások során a döntést meg kell semmisíteni, ha

a) a magyar hatóság joghatósága az Unió jogi aktusa, nemzetközi szerződés vagy törvény rendelkezése alapján kizárt,

b) az ügy nem tartozik az eljáró hatóság hatáskörébe vagy illetékességébe,

c) a határozatot a szakhatóság megkeresése nélkül vagy a szakhatóság jogszabályon alapuló állásfoglalásának figyelmen kívül hagyásával hozták meg,

d) a közigazgatási döntés tartalmát bűncselekmény befolyásolta, feltéve hogy a bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet megállapította vagy ilyen ítélet meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárja ki,

e) a döntést hozó testületi szerv nem volt határozatképes, vagy nem volt meg a döntéshez szükséges szavazati arány,

f) a döntés tartalma a 111. § (2) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel ellentétes.

(2) Törvény valamely meghatározott forma mellőzését, illetve valamely súlyos eljárási jogszabálysértést is semmisségi okká minősíthet.

(3) A 22. § (3) bekezdésében szabályozott eset nem alapozza meg az (1) bekezdés *a*) és *b*) pontja szerinti semmisséget.

(4) A döntés - az (5) bekezdés kivételével - semmisségi ok esetén sem semmisíthető meg, ha

a) az az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené, és a döntés jogerőre emelkedése óta három év eltelt;

b) kötelezettséget (joghátrányt) megállapító döntés jogerőre emelkedésétől vagy ha az hosszabb, a teljesítési határidő utolsó napjától, a folyamatos kötelezettséget megállapító döntés esetén az utolsó teljesítéstől számított öt év eltelt.

(5) Az (1) bekezdés *d*) pontjában foglalt semmisségi ok esetében a döntés időkorlátozás nélkül megsemmisíthető ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot nem érint.

- (6) A hatóság döntését megsemmisítő hatósági határozattal szemben jogorvoslatnak van helye.
(7) A hatóság döntésének megsemmisítése esetén a 115. § (5) és (6) bekezdését alkalmazni kell.

A döntés kijavítása, kicserélése és kiegészítése

122. § (1) Ha a döntésben név-, szám- vagy más elírás, illetve számítási hiba van, a hatóság a hibát - szükség esetén az ügyfél meghallgatása után - kérelemre vagy hivatalból kijavíthatja. Kijavítás helyett a hibás döntés bevonása mellett sor kerülhet a döntés kicserélésére is.

(2) A számítási hibát tartalmazó döntés kijavítására, kicserélésére csak akkor kerülhet sor, ha a számítási hiba kijavítása nem hat ki az ügy érdemére vagy az eljárási költség mértékére, illetve a költségviselési kötelezettségre.

(3) A kijavítást a döntés eredeti példányára és - lehetőség szerint - kiadmányaira is fel kell jegyezni, és az ügyféllel közölni kell. A döntés kijavítása vagy kicserélése ellen jogorvoslatnak nincs helye.

123. § (1) A hatóság - ha törvény eltérően nem rendelkezik, a döntés jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül - mind kérelemre, mind hivatalból kiegészítheti döntését, ha az ügy érdeméhez tartozó kérdésben nem határozott, illetve hiányzik a döntésből a törvény vagy külön jogszabály által előírt kötelező tartalmi elem. Nincs azonban helye a döntés kiegészítésének, ha az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené.

(2) A kicserélt, illetve kiegészített döntés ellen ugyanolyan jogorvoslatnak van helye, mint az eredeti döntés ellen volt. Névelírásra hivatkozással azonban a másodfokú döntés kijavítása útján nem lehet új ügyfelet bevonni az eljárásba, ilyenkor az első fokon eljáró szervet kell utasítani az új - hibátlan - döntésnek az ügyfél részére történő kézbesítésére.

VIII. Fejezet

Végrehajtás

124. § (1) A hatósági eljárásban az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén állami kényszerrel is el kell érni, hogy a hatóság döntésével pénzfizetésre vagy egyéb magatartásra kötelezett ügyfél e kötelezettségének eleget tegyen.

(2) Az állami kényszer e törvény keretei között elsősorban a kötelezett vagyoni jogait, kivételesen személyes szabadságát is korlátozhatja.

(3) A kötelezett személye elleni kényszercselekményt - a végrehajtást foganatosító szerv intézkedése alapján - a rendőrség hajtja végre.

(4) A végrehajtás foganatosításában közreműködő rendőr - e törvény alapján - a végrehajtás eredményességének előmozdítása céljából a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben (a továbbiakban: Rtv.) szabályozott intézkedések közül igazoltathat (Rtv. 29. §), felvilágosítást kérhet (Rtv. 32. §), előállíthat [Rtv. 33. § (2) bekezdésének *f*) pontja], magánlakásban és magánlakásnak nem minősülő egyéb helyen intézkedhet [Rtv. 39. § (1) bekezdésének *e*) pontja és (2)-(4) bekezdése, valamint 40. §-a]. Az Rtv.-ben szabályozott egyéb intézkedés alkalmazására - ha annak feltételei fennállnak - az Rtv. alapján kerülhet sor.

125. § A közigazgatási végrehajtás szabályait kell alkalmazni

a) a hatóság döntésében megállapított,

b) a hatóság által jóváhagyott egyezségben vállalt,

c) a hatósági szerződésben vállalt, illetve a szerződés megszegése esetén a szerződés alapján az ügyfél által igénybe vett támogatás és egyéb kedvezmény visszatérítése iránti,

d) a jogsegély keretében a külföldi hatóság hatósági ügyben hozott határozatában foglalt kötelezettség érvényesítésére, ha annak önkéntes teljesítése elmaradt.

126. § (1) A végrehajtási eljárásban e törvény rendelkezéseit az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A végrehajtási eljárásban hozott végzés ellen - ha e törvény másként nem rendelkezik - nincs helye fellebbezésnek.

Végrehajtható döntések

127. § (1) A hatóság döntése végrehajtható, ha

a) pénzfizetésre, valamely tevékenységre vagy attól való tartózkodásra irányuló kötelezettséget állapít meg, jogerőre emelkedett, és a teljesítésre megállapított határidő vagy határnap (a továbbiakban együtt: határidő) eredménytelenül telt el;

b) az a) pont szerinti kötelezettséget megállapító döntés fellebbezési jogra tekintet nélküli végrehajtását vagy biztosítási intézkedésként való alkalmazását rendelték el.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a 125. § b) és c) pontja szerinti esetekben is.

128. § (1) A hatóság elsőfokú döntése jogerőssé válik, ha

a) ellene nem fellebbeztek, és a fellebbezési határidő letelt, vagy

b) a fellebbezésről lemondtak vagy a fellebbezést visszavonták, illetve

c) a fellebbezés e törvény rendelkezései szerint kizárt.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában szabályozott esetben jogerőre emelkedik a döntés

a) ha az ügyfél a kérelmének teljesítése esetén már a döntés közlése előtt lemondott a fellebbezésről, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél: az elsőfokú döntés közlésekor,

b) a fellebbezési határidő tartama alatti lemondás vagy visszavonás esetén: a lemondás vagy visszavonás napján.

(3) Az elsőfokú döntés egyes rendelkezései tekintetében beáll a jogerő, ha az ügyféltől nem érkezett fellebbezés, csupán az eljárás egyéb résztvevője fellebbezett a döntés rá vonatkozó rendelkezése ellen.

(4) A másodfokon hozott döntés a közléssel válik jogerőssé és végrehajthatóvá.

129. § Hivatalból indult eljárásban a hatóság a végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítését vizsgálja. Ha a teljesítés a hatóság rendelkezésére álló adatokból nem állapítható meg, szükség esetén a hatóság a teljesítési határidő leteltét, illetve a határnap elmúltát követő tizenöt napon belül hatósági ellenőrzést tart. A végrehajtás akkor rendelhető el, ha a hatóság megállapította, hogy a kötelezettség teljesítése határidőre nem vagy csak részben, illetve nem az előírásoknak megfelelően történt meg.

A végrehajtás elrendelése

130. § (1) A döntés végrehajtását - ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik - az első fokon eljáró hatóság végzéssel rendeli el. Ha a hatóság a döntés fellebbezésre tekintet nélküli végrehajtását rendeli el, a végrehajtásról és a foganatosítás módjáról a döntést tartalmazó határozatban vagy végzésben kell rendelkezni.

(2) A hatóság hivatalból indult vagy folytatott eljárás esetén a végrehajtást hivatalból, egyébként a jogosult kérelmére rendeli el. Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a végrehajtást a 127. § szerinti feltétel teljesülésétől, illetve a végrehajtás megindítására irányuló kérelem beérkezésétől számított öt napon belül el kell rendelni.

(3) A végrehajtást elrendelő végzést közölni kell a kötelezettel és a végrehajtást kérővel. A végzés ellen a kötelezett kifogással élhet, ha igazolja, hogy a kötelezettségét a végzés közlésekor már teljesítette. Ebben az esetben a kifogásnak halasztó hatálya van.

(4) A hatósági szerződésben foglalt kötelezettség megszegése esetén a végrehajtást elrendelő végzéssel szemben az ügyfél a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz a végrehajtásra halasztó hatályú keresettel fordulhat.

(5) A végrehajtást elrendelő végzésben

a) meg kell határozni a végrehajtási eljárásban érvényesítendő kötelezettség pontos tartalmát, ha a teljesítés csak részben vagy nem az előírásoknak megfelelően történt meg, valamint csatolni kell a 129. § alapján lefolytatott hatósági ellenőrzésről készült jegyzőkönyvet,

b) fel kell tüntetni az első fokon eljáró hatóság nyilvántartásában vagy az ügy irataiban rendelkezésre álló adatokat, és csatolni kell hozzá a végrehajtható döntést, valamint azokat a dokumentumokat, amelyek a végrehajtás eredményes befejezéséhez szükségesek (tervdokumentáció, ingatlan-nyilvántartási adatok, bankszámlaszámok, a kötelezett munkahelye stb.),

c) pénzfizetési kötelezettség végrehajtása esetén meg kell jelölni a végrehajtás elrendeléséig felmerült késedelmi pótlék összegét.

A végrehajtás foganatosítása

131. § (1)

(2) A települési önkormányzatok hatáskörébe tartozó hatósági ügyekben a végrehajtás foganatosítására önkormányzati hatósági társulás hozható létre, továbbá pénzkövetelés végrehajtására az önkormányzat az önálló bírósági végrehajtóval szerződést köthet.

(3) Törvény vagy kormányrendelet elrendelheti, hogy a döntés végrehajtását az első fokon eljáró hatóság vagy a

végrehajtó szolgálat az első fokon eljáró hatóság bevonásával foganatosítsa, ha ehhez olyan szakmai ismeretek vagy egyéb feltételek szükségesek, amelyekkel a végrehajtó szolgálat nem rendelkezik.

(4) Ha a hatóság a határozatnak a fellebbezésre való tekintet nélküli végrehajtását rendelte el, a halaszthatatlan végrehajtási cselekményt az első fokon eljáró hatóság köteles foganatosítani.

(5) A végrehajtó szolgálat illetékességét - a 21. § (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontjában szabályozott illetékességi ok hiányában - az első fokon eljáró hatóság székhelye alapozza meg.

Pénzfizetési kötelezettség végrehajtása

132. § A közigazgatási végrehajtás során a pénzfizetési kötelezettség végrehajtására elsősorban a kötelezett szabad rendelkezése alatt álló, pénzügyi intézménynél kezelt összeget, vagy ha ez természetes személy esetében nem lehetséges, a kötelezett munkabérét kell végrehajtás alá vonni.

133. § (1) A végrehajtást foganatosító szerv a pénzforgalmi bankszámlával rendelkező kötelezett esetében a bankszámlán a kötelezett rendelkezése alatt álló összeget azonnali beszedési megbízással vonja végrehajtás alá. A megbízás a kötelezett bármely pénzforgalmi bankszámlája ellen benyújtható. Ha a pénzkövetelés jogosultja nem a végrehajtást foganatosító szerv, az azonnali beszedési megbízást a végrehajtást foganatosító szerv e célra elkülönített letéti számlájára kell teljesíteni. A végrehajtást foganatosító szerv öt napon belül gondoskodik a kezelési költségek levonása mellett a letéti számlára befolyt összegnek és kamatainak a jogosult számlájára történő átutalásáról vagy kifizetéséről.

(2) Ha mind a jogosult, mind a kötelezett pénzforgalmi bankszámla vezetésére köteles, a jogosult a végrehajtható határozat alapján öt megillető összeget a kötelezett pénzügyi intézménynél vezetett bankszámlájáról azonnali beszedési megbízással érvényesítheti. Erről a végrehajtást elrendelő végzésben rendelkezni kell. Ha az azonnali beszedési megbízás nem vezetett eredményre, az eljárást a végrehajtást foganatosító szerv - a jogosult kérelmére - köteles átvenni és folytatni.

(3) Ha a kötelezett pénzforgalmi bankszámlája nem ismert, és az a cégnyilvántartásból sem állapítható meg, a végrehajtást foganatosító szerv - hivatalból vagy a (2) bekezdés esetén a jogosult kérelmére - az állami adóhatóságot keresi meg a számlaszám közlésére, és felhívja a pénzügyi intézményt a kötelezett nála kezelt pénzügyi összegének végrehajtás alá vonásához szükséges adatok közlésére. A felhívásnak az adóhatóság, illetve a pénzügyi intézmény haladéktalanul köteles eleget tenni.

(4) A pénzügyi intézmény az (1)-(2) bekezdés szerinti megbízásnak köteles haladéktalanul eleget tenni. Ha a pénzügyi intézmény az azonnali beszedési megbízást fedezet hiánya miatt nem tudja teljesíteni, erről a végrehajtást foganatosító szervet, illetve a jogosultat haladéktalanul értesíti. A pénzügyi intézmény a végrehajtást foganatosító szerv felhívására köteles tájékoztatást adni a kötelezett bankszámlájáról az adott időszakban teljesített fizetési megbízásokról.

(5) Ha a pénzügyi intézmény a kötelezett rendelkezésére álló fedezet ellenére a megbízást nem teljesíti, a végrehajtást foganatosító szerv végzéssel kötelezheti a megbízásban feltüntetett összeg megfizetésére. E végzésben a végrehajtást foganatosító szerv a pénzügyi intézmény felelős munkatársát, vagy ha az nem állapítható meg, az intézmény vezetőjét eljárási bírsággal is sújthatja. A végzésnek a bírságolásra vonatkozó rendelkezése ellen az általános szabályok szerint lehet jogorvoslattal élni.

134. § (1) Ha a kötelezett munkabérére kell végrehajtást vezetni, a végrehajtást foganatosító szerv végzésben rendeli el a munkáltatónál a kötelezettség összegének a munkabérből történő letiltását. A munkáltató köteles a végzésben foglaltaknak eleget tenni. A munkáltató kötelessége, hogy legkésőbb a letiltás átvételét követő munkanapon

a) értesítse a kötelezettet a letiltásról,

b) intézkedjék, hogy a munkabér esedékessé válásakor (a kifizetésének napján) a letiltott összeget a munkabérből vonják le, és fizessék ki a végrehajtást kérőnek, illetve utalják át a felhívásban megjelölt számlára,

c) értesítse a letiltást kibocsátó szervet a letiltás foganatosításának akadályáról, illetve a kötelezett általa ismert új munkáltatójáról.

(2) Törvény indokolt esetben az (1) bekezdésben meghatározott határidőnél hosszabb határidőt is megállapíthat a munkáltatói kötelezettség teljesítésére.

(3) A munkabérré vezetett végrehajtásra vonatkozó munkáltatói kötelesség megszegése esetén a végrehajtást foganatosító szerv a munkáltatóval szemben a 133. § (5) bekezdésének megfelelő alkalmazásával jár el.

135. § (1) Ha a kötelezett bizonyítja, hogy a teljesítés elmaradása neki nem róható fel, és az egy összegben történő teljesítésre nem képes, illetve az számára aránytalan nehézséget jelentene, kérelmére a végrehajtást foganatosító szerv fizetési halasztást vagy részletfizetést (a továbbiakban együtt: fizetési kedvezmény) engedélyezhet, ha azt jogszabály nem tiltja, és ahhoz a végrehajtást elrendelő szerv - indokolt esetben a jogosult meghallgatása után -

előzetesen hozzájárult. A fizetési kedvezmény - ha törvény másként nem rendelkezik - az engedélyezésétől számított legfeljebb egy év tarthat.

(2) Törvény a fizetési kedvezmény engedélyezésének feltételeire az ügyfélre nézve az (1) bekezdés rendelkezéseinél kedvezőbb szabályt állapíthat meg, továbbá lehetővé teheti a tartozás mérséklését vagy elengedését.

(3) A végrehajtást foganatosító szerv a fizetési kedvezményt a kötelezettség teljesítését előmozdító feltételhez kötheti. Ha a kötelezett a feltételt nem teljesíti, a végrehajtást a továbbiakban a hátralék teljes összegére kell folytatni, a teljes összegű késedelmi pótlék felszámításával.

136. § (1) Ha a 133. és 134. § szerinti végrehajtás nem vezetett vagy aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre, a kötelezett bármely lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható.

(2) A fióktelep útján folytatott tevékenységgel összefüggésben elrendelt kötelezettség végrehajtása során a vállalkozás valamennyi belföldön található vagyonára végrehajtás vezethető.

(3) A közigazgatási végrehajtásban pénzfizetési kötelezettség teljesítése céljából ingatlan-végrehajtás elrendelésének akkor van helye, ha a pénzfizetési kötelezettség teljesítéséhez a kötelezett egyéb vagyonára vezetett végrehajtás nem, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva nyújtana fedezetet, és az ilyen módon végre nem hajtható kötelezettség összege legalább százezer forint, illetve - egyéb végrehajtás alá vonható ingatlan hiányában - a kötelezett állandó lakóhelyéül használt ingatlan esetében az egymillió forintot eléri.

(4) Ha az ingatlan-végrehajtás elrendelésének nincs helye, és a kötelezett egyéb vagyonára vezetett végrehajtás is eredménytelen, a kötelezett ingatlanát - a jogosult javára a behajthatatlan pénzkövetelés összegéig - jelzálogjoggal lehet megterhelni.

A jelzálogjogot és annak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését a végrehajtó szolgálat végzéssel rendeli el. A végzés a kézbesítéssel jogerőre emelkedik, ellene végrehajtási kifogásnak van helye. A végrehajtást foganatosító szerv a végzést megküldi az ingatlanügyi hatóságnak, és az elévülési időn belül történő értékesítés esetén gondoskodik a pénzfizetési kötelezettség érvényesítéséről.

Az ingatlanügyi hatóság a jelzálogjogot soron kívül bejegyzi az ingatlan-nyilvántartásba.

137. § A pénzügyi intézménynél kezelt összegre, munkabérré, továbbá ingóságra vagy ingatlanra vezetett végrehajtás során az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) szabályait, takaréketre vezetett végrehajtás során az arra vonatkozó külön jogszabály rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. Ahol a Vht. végrehajtható okiratot említ, azon a végrehajtást elrendelő végzést, ahol pedig végrehajtót említ, azon a 131. §-ban meghatározott végrehajtást foganatosító szervet, illetve a nevében eljáró ügyintézőt, ahol adóst, azon kötelezettet kell érteni.

Késedelmi pótlék

138. § (1) A kötelezett késedelmi pótlékot köteles fizetni, ha

- a) pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tett eleget, kivéve, ha törvény másként nem rendelkezik,
- b) a hatósági szerződés alapján igénybe vett támogatást vagy kedvezményt vissza kell térítenie,
- c) azt a törvény elrendeli.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségre és annak mértékére az ügyfelet a fizetési kötelezettséget megállapító döntésben figyelmeztetni kell.

(3) A késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. A késedelmesen megfizetett késedelmi pótlék után nem számítható fel késedelmi pótlék.

(4) A késedelmi pótlékot pénzfizetési kötelezettség esetén a teljesítési határidő utolsó napját követő naptól, a hatósági szerződés alapján igénybe vett támogatás vagy kedvezmény visszatérítése esetén az igénybevétel első napjától a teljesítés vagy a visszatérítés napjáig terjedő időszakra, részleges teljesítés esetén a hátraléokra kell felszámítani.

(5) Természetes személy kérelmére - kivételes méltánylást érdemlő körülmény esetén - a késedelmi pótlék mérsékelhető vagy felszámítása mellőzhető. A nem természetes személy ügyfél erre csak akkor tarthat igényt, ha bizonyítja, hogy a tőle elvárható mértékben és módon mindent megtett a határidőben történő teljesítés érdekében, és az neki fel nem róható okból hiúsult meg.

139. § Késedelmi pótlékot kell felszámítani a végrehajtási eljárás során a költségviselésre, a pénzgyenérték vagy az eljárási bírság megfizetésére irányuló kötelezettség késedelmes teljesítése esetén, továbbá az állam által előlegezett költség után a megelőlegezés időtartamára.

Meghatározott cselekmény végrehajtása

140. § (1) Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra (a továbbiakban együtt: meghatározott cselekmény) irányul, a teljesítés elmaradása esetén a végrehajtást foganatosító szerv

- a) a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégeztetheti,
- b) feljogosíthatja a jogosultat, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze vagy mással elvégeztesse,
- c) a jogosult kérelmére a kötelezettet a szolgáltatás pénzgyenértékének megfizetésére kötelezheti,
- d) ha a teljesítés elmaradása a kötelezettnek felróható, a kötelezettel szemben eljárási bírságot szabhat ki,
- e) a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki a meghatározott cselekményt.

(2) A végrehajtást foganatosító szerv az (1) bekezdés a) és b) pontja esetében a kötelezettet a teljesítéssel előreláthatóan felmerülő költség előlegezésére kötelezi, vagy ha ez nem vezet eredményre, a költséget megelőlegezi.

141. § (1) Ha a meghatározott cselekmény elvégzéséhez szükséges költségek egy százaléka az eljárási bírság felső határánál nagyobb összeg, a végrehajtási eljárásban kiszabható eljárási bírság felső határa a teljesítési költség egy százalékáig terjedhet.

(2) Az eljárási bírság ismételten kiszabható, ha a kötelezett a meghatározott cselekményt a bírságot kiszabó végzésben megállapított újabb határidő alatt nem teljesítette, továbbá ha a meghatározott magatartásra vonatkozó rendelkezést ismételten megszegi.

(3) Az eljárási bírság behajtására a pénzfizetési kötelezettség végrehajtására vonatkozó szabályok szerint kell eljárni azzal, hogy a végrehajtást foganatosító szerv rendeli el a végrehajtást.

142. § (1) A végrehajtás módjáról a végrehajtást foganatosító szerv - szükség esetén a jogosult, illetve a kötelezett meghallgatása után - határoz. A 140. § (1) bekezdésében felsoroltak közül azt az intézkedést kell megtennie, amely - az eset összes körülményét mérlegelve - a leghatékonyabban biztosítja a kötelezettség teljesítését.

(2) A végrehajtást foganatosító szerv a szükséges intézkedést végzéssel rendeli el. A költség viselésére, továbbá a pénzgyenérték és az eljárási bírság megfizetésére kötelező végzés ellen fellebbezésnek van helye.

Meghatározott ingóság kiadása

143. § (1) Ha a kötelezett meghatározott ingóság kiadására köteles, azt az ingóság helye szerinti végrehajtó szolgálat a helyszínen lefoglalja, és a jelen levő jogosultnak átadja.

(2) Ha a kötelezett az ingóság kiadását megtagadja, a végrehajtó szolgálat a rendőrség közreműködését kéri, és a végrehajtást azonnal foganatosítja.

(3) Ha a kötelezett a helyszíni eljáráson nincs jelen, a végrehajtó szolgálat a lefoglalást - szükség esetén - a lakás vagy helyiség felnyitásával hatósági tanú jelenlétében foganatosítja.

(4) Ha a meghatározott ingóság nincs meg, az ingóság valószínű értéke erejéig a kötelezett egyéb vagyontárgya is lefoglalható, vagy a jogosult ehelyett az ingóság pénzgyenértékének megállapítását kérheti.

(5) Ha a kötelezett egyéb vagyontárgyának lefoglalására kerül sor, a végrehajtó szolgálat intézkedik az ingóság értékének megállapításáról. A továbbiakban a végrehajtás az ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránt folyik.

(6) A végrehajtó szolgálat az ingóság pénzgyenértékét végzéssel állapítja meg. A végzés ellen fellebbezésnek van helye. A továbbiakban a végrehajtás e pénzösszeg behajtása iránt folyik.

Külföldi határozat végrehajtása

144. § (1) Külföldi hatóság hatósági ügyben hozott határozatát (a továbbiakban: külföldi határozat) az Unió jogi aktusa, nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani.

(2) Külföldi határozat végrehajtásánál - ha az Unió jogi aktusa, nemzetközi szerződés vagy törvény másként nem rendelkezik - a 145. és 146. §-ban foglaltak szerint kell eljárni.

145. § (1) A külföldi határozat végrehajtása a határozatot kibocsátó vagy a külföldi jog szerint a végrehajtásra hatáskörrel rendelkező hatóság megkeresése alapján rendelhető el.

(2) Ha az Unió jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, illetve a viszonyossági gyakorlatból más nem következik, a külföldi hatóság megkeresése alapján akkor lehet eljárni, ha a megkereséshez csatolták

- a) a kötelezettséget megállapító jogerős határozatot,
- b) a végrehajtást elrendelő végzést,
- c) a végrehajtás megindítására irányuló kérelmet, ha az a végrehajtás elrendelésének feltétele,

d) az a)-c) pontban foglaltak hivatalos magyar nyelvű fordítását.

(3) A külföldi határozat belföldön akkor hajtható végre, ha megfelel a 127. §-ban foglalt feltételeknek, és a kötelezettség érvényesítése nem ütközik magyar jogszabályba.

146. § (1)

(2) A fővárosi végrehajtó szolgálat megvizsgálja, hogy a megkeresés megfelel-e az Unió jogi aktusában, a nemzetközi szerződésben megállapított feltételeknek vagy a viszonyossági gyakorlatnak, illetve mindezek hiányában a 145. §-ban foglalt feltételeknek. Ha a megkeresés hiányos, vagy e törvény alapján nem hajtható végre, a fővárosi végrehajtó szolgálat a megkeresést az ok közlésével visszaküldi a külföldi hatóságnak.

(3) Ha a megkeresés a magyar jog szerint bírósági hatáskörbe tartozó kötelezettség végrehajtására irányul, a megkeresést a hatáskörrel rendelkező illetékes bírósághoz kell áttenni.

(4) Ha a külföldi határozat végrehajtható, a megkeresést a végrehajtás foganatosítása céljából öt napon belül meg kell küldeni az illetékes végrehajtó szolgálatához.

(5) Ha a magyar jog szerint hatáskörrel rendelkező hatóság nincs, és a bíróság hatásköre sem állapítható meg, a fővárosi végrehajtó szolgálat haladéktalanul a közigazgatás-szervezésért felelős miniszter állásfoglalását kéri. A közigazgatás-szervezésért felelős miniszter az érintett minisztériummal vagy országos hatáskörű szervvel egyeztetett állásfoglalását tizenöt napon belül megküldi a fővárosi végrehajtó szolgálatához. A fővárosi végrehajtó szolgálat a megkeresést öt napon belül átteszi az állásfoglalásban meghatározott hatósághoz.

Magyar közigazgatási hatóság döntésének külföldön történő végrehajtása

147. § (1) A magyar hatóság döntésének külföldön történő végrehajtására az Unió jogi aktusa, nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján kerülhet sor.

(2) Ha a magyar hatóság döntésének külföldön történő végrehajtása szükséges, és az Unió jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, illetve a viszonyossági gyakorlatból más nem következik, a végrehajtás elrendelésére jogosult hatóság közvetlenül keresi meg a külföldi jog szerint hatáskörrel rendelkező hatóságot, vagy ha azt saját gyakorlata vagy felettes szerve útján nem tudja megállapítani, a megkeresést továbbítás céljából a külpolitikáért felelős miniszterhez küldi meg. A külpolitikáért felelős miniszter a megkeresésnek a külföldi állam külügyekben illetékes minisztériumához történő továbbításáról - a megkereső hatóság egyidejű tájékoztatásával - tizenöt napon belül intézkedik.

A végrehajtás felfüggesztése

148. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a végrehajtást elrendelő szerv - kérelemre - a végrehajtás felfüggesztését rendelheti el, ha

a) a hatóság jogutódlás esetén a kötelezettség teljesítési határidejét meghosszabbítja [16. § (3) bekezdés], vagy

b) a jogosult kérelmére elrendelt végrehajtás során a felfüggesztést a jogosult kezdeményezi,

c) felfüggesztést különös méltánylást érdemlő körülmény indokolja.

(2) Az (1) bekezdés c) pontja alkalmazásában különös méltánylást érdemlő körülménynek kell tekinteni, ha a végrehajtás foganatosítása a kötelezettre - az összes körülmény mérlegelése alapján - aránytalanul súlyos következménnyel járna, így különösen ha a kötelezettet rendkívüli esemény (természeti csapás, baleset, betegség stb.) sújtja vagy a végrehajtás a kötelezett és az eltartottak létfenntartását, a foglalkozás gyakorlását gátolja. E címen nincs helye az eljárás felfüggesztésének, ha a végrehajtás halasztása az ellenérdekű ügyfél érdekeit sérti vagy közérdekbe ütközik.

(3) Ha a különös méltánylást érdemlő körülményt a végrehajtást foganatosító szerv észleli, azt az eljárás felfüggesztése céljából haladéktalanul közli a végrehajtást elrendelő szervvel.

(4) A végrehajtás kérelemre vagy hivatalból felfüggeszthető, ha

a) a végrehajtás alá vont vagyontárggyal kapcsolatos igényper van folyamatban vagy a vagyontárgyat a bírósági végrehajtó más követelés végrehajtása érdekében előbb lefoglalta,

b) a kötelezett bármely jogcímen esedékes bevételére vagy a vagyoni helyzetében várható - igazolható - változásra tekintettel a végrehajtás szempontjából az eljárás felfüggesztése célszerű,

c) a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság - változatlan tényállás mellett - új eljárás lefolytatását rendeli el,

d) ha a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet terjesztettek elő és a kérelemben előadott tények és körülmények a kérelem elfogadását valószínűsítik.

(5) A végrehajtás felfüggesztése kötelező, ha

a) az e törvényben szabályozott jogorvoslás során a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság elrendeli,

b) azt az ügyész a végrehajtható döntés elleni óvásban indítványozza,

c) a végrehajtás folytatása életveszéllyel vagy helyrehozhatatlan kárral járna, illetve az közegészségügyi vagy közbiztonsági okból szükséges,

d) jogszabály elrendeli.

(6) A végrehajtás felfüggesztését elrendelő végzéssel szemben - az (5) bekezdésben foglalt kivétellel - fellebbezésnek van helye.

(7) A végrehajtás felfüggesztését haladéktalanul meg kell szüntetni, ha a felfüggesztésre okot adó körülmény megszűnt. Az eljárás folytatásáról a kötelezettet és a kérelmezőt értesíteni kell.

(8) A végrehajtás felfüggesztésének elrendelésétől a felfüggesztés megszüntetéséig újabb végrehajtási cselekmény nem foganatosítható, késedelmi pótlék nem számítható fel. A felfüggesztéssel minden határidő megszakad és a felfüggesztés megszüntetésével újra kezdődik.

A végrehajtás megszüntetése

149. § (1) A végrehajtást elrendelő szerv vagy felügyeleti szerve a végrehajtást végzéssel megszünteti, ha

a) a végrehajtható döntést visszavonták vagy megsemmisítették,

b) jogutód hiányában a végrehajtás nem folytatható,

c) a végrehajtáshoz való jog elévült,

d) a jogosult a végrehajtás megszüntetését kéri,

e) a további végrehajtási eljárási cselekményektől eredmény nem várható,

f) a végrehajtást foganatosító szerv a pénzkövetelést a pénzügyi intézményre vagy a munkáltatóra vonatkozó felelősségi szabály alapján [133. § (5) bekezdés, 134. § (3) bekezdés] vagy a kötelezett tartozásaiért külön törvény alapján helytállásra kötelezettel szemben érvényesítette,

g) ha jogszabály a végrehajtás megszüntetését rendeli el.

(2) Az (1) bekezdés b)-e) pontjában foglalt okokról, továbbá a végrehajtás befejezéséről a végrehajtást foganatosító szerv a végrehajtást elrendelő hatóságot öt napon belül értesíti.

(3) A végrehajtást megszüntető végzést haladéktalanul közölni kell a végrehajtást foganatosító szervvel, valamint a jogosulttal és a kötelezettel.

(4) A végrehajtást megszüntető végzéssel szemben fellebbezésnek van helye.

A végrehajtáshoz való jog elévülése

150. § (1) A végrehajtáshoz való jog a kötelezettséget megállapító döntés jogerőre emelkedésétől, vagy ha a határozat teljesítési határidőt vagy határnapot állapított meg, annak utolsó napjától, illetve a határnapot követő naptól számított öt év elteltével évül el. Jogszabály ennél rövidebb elévülési határidőt is megállapíthat.

(2) Nyugszik az elévülés a végrehajtás felfüggesztésének, a végrehajtási cselekmények foganatosításának, továbbá a végrehajtási eljárásban engedélyezett fizetési kedvezménynek, valamint a jelzálogjog bejegyzésének időtartama alatt.

(3) A végrehajtás elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Az elévülés megszakadásával az elévülési idő újra kezdődik. Az (1) bekezdésben meghatározott időponttól számított tíz év elteltével azonban a határozat nem hajtható végre.

(4) Ha a határozat elévülés miatt nem hajtható végre, a behajthatatlan pénztartozást, valamint az ingatlanra a 136. § (4) bekezdése alapján bejegyzett jelzálogjogot törölni kell. A jelzálogjog törlése érdekében a végzést az ingatlanügyi hatósággal közölni kell.

Biztosítási intézkedések

151. § (1) A teljesítési határidő lejártá előtt a végrehajtás elrendelésére jogosult hatóság a jogerős döntés hiányában is elrendelheti végzéssel biztosítási intézkedésként a pénzkövetelés biztosítását, illetve a meghatározott dolog zárlatát.

(2) Biztosítási intézkedést akkor lehet elrendelni, ha valószínű, hogy a kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van.

(3) A biztosítási intézkedés végrehajtására - a (4)-(6) bekezdésben foglalt eltérésekkel - megfelelően alkalmazni

kell azokat a szabályokat, amelyek a kötelezettség teljesítésére irányuló végrehajtás esetén irányadók.

(4) Biztosítási intézkedés esetén munkabér csak akkor tartható vissza, ha a kötelezettnek végrehajtás alá vonható más vagyontárgya nincs.

(5) Ha a biztosítási intézkedés során a kötelezett bankszámláján levő összeget vonják végrehajtás alá, a hatóság arra hívja fel a kötelezett bankszámláját vezető pénzügyi intézményt, hogy a biztosítandó összeget és az eljárás költségének fedezésére szolgáló összeget sem a kötelezett, sem más javára ne fizesse ki, ha pedig a számla egyenlege nem éri el a biztosítandó összeget, a jövőbeni befizetések tekintetében - a biztosítandó összeg erejéig - ugyanígy járjon el.

(6) Biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a pénzüsszeget mindaddig elkülönítve kell kezelni, amíg a követelésre nézve a kielégítési végrehajtást nem rendelték el. A lefoglalt vagyontárgyakat - a romlandó dolog kivételével - nem lehet értékesíteni.

(7) Ha a biztosítási intézkedés feltételei már nem állnak fenn, azt öt napon belül meg kell szüntetni.

Végrehajtási kifogás

152. § (1) Ha a végrehajtási eljárásban hozott végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, a közléstől számított nyolc napon belül a kötelezett, a jogosult, továbbá az, akinek jogát vagy jogos érdekét a végrehajtás sérti, a végrehajtást foganatosító szerv törvénysértő intézkedése ellen vagy az intézkedés elmulasztása esetén végrehajtási kifogást terjeszthet elő. Ha e törvény másként nem rendelkezik, a végrehajtási kifogásnak nincs halasztó hatálya.

(2) A végrehajtási kifogásról - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a végrehajtást foganatosító szerv azonnal, de legkésőbb öt napon belül végzéssel dönt. E végzés ellen fellebbezésnek van helye.

(3) A végrehajtott szolgálat végzése elleni fellebbezés esetén felügyeleti szervként a közigazgatási hivatal jár el.

IX. Fejezet

Eljárási költség

Az eljárási költség fogalma

153. § (1) Eljárási költségnek minősül a közigazgatási hatósági eljárás során felmerülő, a (2) bekezdésben felsorolt igazolt költség, amelyet

a) a kérelemre induló eljárásban az ügyfél a hatóság részére az eljárás lefolytatásáért fizet, valamint

b) az *a)* pontban foglaltakon túlmenően az ügyfél, valamint az eljárásban közreműködő más személy a közigazgatási eljárással összefüggésben fizet meg.

(2) Eljárási költségek:

1. az eljárási illeték,

2. az igazgatási szolgáltatási díj,

3. az ügyfél megjelenésével kapcsolatos költség (utazási költség, kiesett jövedelem megtérítése stb.),

4. az anyanyelv használatával kapcsolatos költség (tolmács díja, határozat lefordításának díja stb.),

5. az ügyfél iratbetekintési jogának gyakorlásával kapcsolatos költség (másolás, nyomtatás, postázás költsége stb.),

6. az ügyfél képviseletében eljáró személy költsége (a törvényes képviselő költsége és kiesett jövedelmének megtérítése, a meghatalmazott költsége és megbízási díja, munkadíja, az ügygondnok, kézbesítési ügygondnok költsége és munkadíja),

7. a tanú megjelenésével kapcsolatos költség (utazási költség, a kiesett jövedelem megtérítése),

8. a hatósági közvetítő költsége (megbízási díja, utazási költsége), továbbá a tevékenységével kapcsolatban indokoltan felmerült kiadás,

9. a szakértői díj és a szakértő költsége,

10. a fordítási költség a 11. § (2) bekezdésében szabályozott eseten kívül,

11. az ügyfél, valamint az eljárás egyéb résztvevője részéről felmerült levelezési, dokumentumtovábbítási költség, továbbá, ha az meghaladja a tértivevényes postai küldeményért fizetendő díj háromszorosát, a hatóság részéről felmerülő levelezési költség,

12. a végrehajtási költség és a végrehajtási költségátalány,
 13. az eljárásban közreműködő rendőrségnél felmerült költség,
 14. a hatósági ügyintézésrel kapcsolatosan felmerült igazolt utazási költség,
 15. a törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott egyéb eljárási költség.
- (3) Az igazgatási szolgáltatási díj, a szakértői költség megállapításának és befizetésének, valamint az igazgatási szolgáltatási díj felhasználásának szabályait jogszabály állapítja meg.

Az eljárási költség viselése

154. § (1) Ha az ellenérdekű ügyfelek részvételével folyó eljárás amiatt indult, mert a kérelmező a másik ügyfél jogellenes magatartását sérelmezte, a hatóság - ha egyes költségek tekintetében törvény másként nem rendelkezik - a 153. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási költségek viselésére kötelezi

- a) a kérelem elutasítása esetén a kérelmező ügyfelet,
- b) a kérelemnek megfelelő döntés esetén az ellenérdekű ügyfelet.

(2) Ha az ügy érdemében hozott határozat a kérelemnek részben ad helyt, a hatóság az eljárási költség általa megállapított arányban való viselésére kötelezi a kérelmezőt, illetve az ellenérdekű ügyfelet.

155. § (1) A 153. § (2) bekezdésének 3-15. pontjában felsorolt költségek (a továbbiakban: egyéb eljárási költség) vonatkozásában

- a) a hatóság az eljárás során köteles költségkímélő módon és a célszerűség figyelembevételével eljárni,
- b) az ügyfél, valamint az eljárásban részt vevő más személyek kötelesek eljárási cselekményeiket a célszerűség figyelembevételével teljesíteni.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak megsértésével okozott költséget - az e törvényben megállapított költségviselési szabályoktól eltérően - az azt okozó szerv vagy személy viseli.

(3) Az egyéb eljárási költség összegét általában az érintett által bemutatott bizonyíték alapján, ha pedig ez nem lehetséges, az érintett írásbeli nyilatkozata alapján kell megállapítani.

156. § (1) A kérelemre indult eljárásban az egyéb eljárási költséget - ha törvény másként nem rendelkezik - a kérelmező ügyfél előlegezi meg, illetve viseli. Több azonos érdekű ügyfél esetén az egyéb eljárási költséget az ügyfelek - eltérő megállapodásuk hiányában - egymás között egyenlő arányban előlegezik meg, illetve viselik.

(2) Hivatalból indított eljárásban az egyéb eljárási költséget a hatóság előlegezi. A rendőrség igénybevételével kapcsolatos költséget az igénybevételt kérő hatóság megelőlegezi. Ha a határozat az ügyfél részére kötelezettséget állapít meg, a felmerült költség viselésére az ügyfelet kell kötelezni. A hatóság által megelőlegezett költséget a hatóság számlájára kell visszafizetni.

(3) Ha valamely bizonyítási eszköz igénybevételét kérelemre indult eljárásban a hatóság, illetve hivatalból indított eljárásban az ügyfél indítványozza, az ezzel összefüggő költség megelőlegezése az indítványozó szervet vagy személyt terheli. Ilyen esetben a költségviselés attól függ, hogy a határozat az indítványnak megfelelő bizonyítási eszközön alapul-e. Ez a rendelkezés az irányadó a kérelemre indult eljárásban az ügyfél indítványa nyomán alkalmazott bizonyítási eszközzel kapcsolatos költség viselésére is.

(4) Ha az ügyfélnek vagy az eljárás egyéb résztvevőjének jogellenes magatartása miatt vált szükségessé valamely eljárási cselekmény megismétlése, a hatóság az ezzel kapcsolatos többletköltség megfizetésére kötelezi a jogellenes magatartást tanúsító személyt.

(5) Hatósági nyilvántartásból történő rendszeres és csoportos adatszolgáltatás esetén jogszabály igazgatási szolgáltatási díjfizetési kötelezettség teljesítésére határidőt is meghatározhat.

157. § (1) A végrehajtási eljárás során felmerülő költséget az viseli, aki a végrehajtás elrendelésére és foganatosítására okot adott.

(2) Ellenérdekű ügyfelek részvételével folyó eljárásban a költség viselésére a 154. §-ban foglaltak megfelelően irányadók.

(3) Ha a hatáskörrel rendelkező illetékes szerv mulasztása miatt a felügyeleti szerv más szervet jelöl ki az eljárás lefolytatására, a hatáskörrel rendelkező illetékes szerv köteles megtéríteni a kijelölt szervnek az e törvény alapján az utóbbit terhelő egyéb eljárási költséget.

(4) A belföldi jogsegély keretében a megkeresett hatóság eljárása során felmerült egyéb eljárási költséget a megkereső hatóság megtéríti.

Döntés az eljárási költség viseléséről

158. § (1) Az egyéb eljárási költséget a hatóság összecszerűen határozza meg, és határozatában vagy végzésében

dönt a költség viseléséről, illetve a megelőlegezett költség esetleges visszatérítéséről.

(2) A hatóság - tekintettel a 155. § (1) bekezdésének *b*) pontjában foglaltakra - az indokolatlanul magas egyéb eljárási költség helyett alacsonyabb összeget állapít meg.

(3) A költség viselésével kapcsolatos döntés ellen fellebbezésnek van helye, amelynek nincs halasztó hatálya a döntés többi - fellebbezéssel meg nem támadott - rendelkezése tekintetében, és nem akadályozza meg azok jogerőre emelkedését.

Költségmentesség

159. § (1) A hatóság annak a természetes személy ügyfélnek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, jogai érvényesítésének megkönnyítésére költségmentességet engedélyezhet.

(2) A költségmentesség az eljárási illeték, az igazgatási szolgáltatási díj és az egyéb eljárási költség viselése alóli teljes vagy részleges mentességet jelenti.

(3) A költségmentesség a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki.

(4) A költségmentességhez alapul szolgáló feltételeknek az eljárás folyamán történő bekövetkezése, illetve megváltozása esetén költségmentesség engedélyezhető, illetve az módosítható vagy visszavonható.

(5) A költségmentesség iránti kérelem elutasításáról, továbbá a költségmentesség módosításáról és visszavonásáról szóló végzés ellen fellebbezésnek van helye.

(6) Törvény költségmentességet gazdálkodó szervezet, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet részére is megállapíthat.

(7) Az eljárási illeték vagy igazgatási szolgáltatási díj tekintetében nem részesíthető költségmentességben az egyetemleges fizetési kötelezettség alapján fizetésre kötelezett ügyfél, kivéve, ha egyébként költségmentességben részesült.

X. Fejezet

Elektronikus ügyintézés és hatósági szolgáltatás

Az elektronikus ügyintézéssel kapcsolatos szabályok

160. § (1) Törvény, kormányrendelet, önkormányzati rendelet eltérő rendelkezése hiányában a hatóság a közigazgatási hatósági ügyeket elektronikus úton is intézi.

(2) Ha az ügyfél legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással rendelkezik, a kérelem az ügyfél elektronikus aláírásával ellátva a központi elektronikus szolgáltató rendszeren (a továbbiakban: központi rendszer) keresztül vagy közvetlenül a hatósághoz benyújtható. Az elektronikus hatósági ügyintézés során álnévre kiállított elektronikus aláírás nem alkalmazható. A hatóság az azonosításhoz az aláírás érvényességét, valamint az érintett hitelesítés szolgáltatónál viszontazonosítás jelleggel az aláíró természetes azonosítóit ellenőrizheti, ez azonban nem érinti az eljárás lefolytatásához szükséges jogszabályban meghatározott adatok átadásának kötelezettségét. A hitelesítés szolgáltató elektronikus aláírás közigazgatási felhasználása esetén az ügyintéző hatóság megkeresésére elvégzi a viszontazonosítást, és az adatok egyezését, vagy az eltérés tényét a megkereső hatósággal közli.

(3) A természetes személy ügyfél számára az elektronikus hatósági ügyintézés lehetőségét - ha az ügyfélnek legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírása nincs - központi rendszer biztosítja. A központi rendszer működtetéséért a Kormány által kijelölt kormányzati szerv felelős.

(4) A központi rendszer igénybevételehez az ügyfél ügyfélkapu létesítését kezdeményezi. Egy ügyfél több ügyfélkapuval is rendelkezhet.

(5) Az ügyfélkapu létesítése személyes megjelenéssel a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervnél (a továbbiakban: központi nyilvántartó) vagy a körzetközponti feladatokat ellátó jegyző által működtetett okmányirodában vagy kormányrendeletben meghatározott más szervnél kezdeményezhető. Az ügyfélkapu létesítésére jogosult szervek az előttük személyesen eljáró ügyfeleknek felajánlják az ügyfélkapu létesítését, amelyet a hatóság az ügyfél kérelme esetén azonnal létrehoz.

(6) Az ügyfélkapu létesítéséhez szükséges ügyfél-azonosításhoz az ügyfélnek személyazonosításra alkalmas hatósági igazolvánnyal - külföldi esetében személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevéllel - kell személyazonosságát igazolnia és a természetes személyazonosító adatait megadnia. Az ügyfélnek egyidejűleg közölnie kell az elektronikus ügyintézéshez hivatalos célra használható elektronikus levélcímét is.

(7) Az ügyfél a (6) bekezdés szerinti azonosítást követően egyszer használható kódot kap, amelynek alkalmazásával az ügyfélkapu megnyitásához szükséges, legfeljebb öt évig használható egyedi azonosítót képezhet. Az egyedi azonosítót az ügyfél megváltoztathatja. Az ügyfél tartozik felelősséggel, ha az egyedi azonosító harmadik személy által, az ügyfél hibájából válik megismerhetővé.

(8) Az ügyfél a neve, az elektronikus levélcíme és az egyedi azonosítója megadásával az ügyfélkapun keresztül léphet elektronikus úton kapcsolatba azokkal a szervekkel, amelyek elektronikus ügyintézés vagy interaktív szolgáltatást a központi rendszer útján végeznek. Az ügyfélkapun keresztül a hatósággal kapcsolatba lépő ügyféltől az elektronikus ügyintézés vagy hatósági szolgáltatás nyújtásához más azonosító nem kérhető, ez azonban nem érinti az eljárás lefolytatásához szükséges, jogszabályban meghatározott adatok átadásának kötelezettségét.

(9) Az ügyfélkapu létesítéséhez és használatához kapcsolódó azonosítás céljából az ügyfélkapu ügyfél által történő megszüntetéséig

a) a központi nyilvántartó adatellenőrzés céljából felhasználhatja az ügyfélkaput létesíteni kívánó, illetve azzal rendelkező ügyfél nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét,

b) a központi rendszer az ügyfélkapuhoz kapcsolódó nyilvántartásban kezeli az ügyfél nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, elektronikus levélcímét, egyedi azonosítóját,

c) a központi rendszer a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban kezelt, b) pont szerinti adatokkal történő egyeztetéssel jogosult ellenőrizni az ügyfélkapu szolgáltatását igénybe vevő ügyfél azonosságát.

(10) A központi rendszer a (9) bekezdés b) pontjában szereplő adatokat az ügyfélkapu működtetéséhez, illetve a kormányzati portálhoz történő hozzáféréshez szükséges azonosításon túl csak viszontazonosításra használhatja fel, és a rendszerben résztvevők számára csak a használó nevét és elektronikus levélcímét továbbíthatja. A (9) bekezdés b) pontjában kezelt adatokat az ügyfélkapu megszüntetésekor, a kapcsolat felvételekor képzett tranzakciós azonosítót a kapcsolat bontása után haladéktalanul törölni kell.

(11) Ha az elektronikus közigazgatási ügyintézés vagy szolgáltatás igénybevételenek lehetőségét a hatóság nem csak a központi rendszeren keresztül biztosítja, a saját információs felületén a központi rendszeren elérhető szolgáltatásokról és azok igénybevételenek lehetőségéről szóló tájékoztatást is biztosít.

161. § (1) Az elektronikus dokumentum megérkezéséről a hatóság a külön jogszabályban meghatározott módon elektronikus érkeztető számot tartalmazó automatikus értesítést küld a dokumentum feladójának. A hatóság a dokumentum megérkezését követő három napon belül megvizsgálja, hogy az megfelel-e a jogszabályban előírt követelményeknek.

(2) Az ügyfél beadványának megérkezéséhez fűződő jogkövetkezmények elektronikus beküldés esetén az érkeztetésről szóló automatikus visszaigazolásnak az ügyfél részére való elküldésével állnak be, kivéve, ha az (1) bekezdés szerinti vizsgálat a kapott dokumentum értelmezhetlenségét állapítja meg, és erről az ott megjelölt határidőn belül az ügyfelet elektronikus levélben értesíti.

(3) Az ügyfél kérelmére indult eljárásban a hatóság a kérelem megérkezésétől számított három napon belül felhívja az ügyfelet, hogy nyolc napon belül fizesse meg az eljárásért fizetendő eljárási illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat. A fizetési kötelezettség mértékéről, módjáról és határidejéről, valamint a mulasztás jogkövetkezményéről a hatóság a kérelmező ügyfelet egyidejűleg tájékoztatja.

(4) Az ügyfél a részére a (2) és (3) bekezdés szerint elektronikus úton elküldött értesítések, valamint a hatóság elektronikus úton elküldött döntése vételének visszaigazolására köteles. Ha az ügyfél az elektronikus úton számára elküldött dokumentum átvételét öt napon belül nem igazolja vissza, akkor a hatóság postai úton továbbítja számára az iratot.

162. § (1) Ha törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet nem tiltja a hatósági ügyek intézésének vagy egyes eljárási cselekményeknek elektronikus formában történő elvégzését, az elektronikus kapcsolatfelvétel megfelelő dokumentálásával elektronikus úton is történhet különösen:

a) a kérelem, a fellebbezési kérelem, az újrafelvételi kérelem, a méltányossági kérelem és a jogszabályban előírt mellékleteik benyújtása,

b) a jogsegély iránti kérelem és annak teljesítése,

c) a hiánypótlási felhívás és a hiánypótlás,

d) az eljárás irataiba való betekintés,

e) az idézés,

f) az igazolási kérelem előterjesztése,

g) az ügyfél nyilatkozata, bejelentése, a hatósághoz intézett bármely beadványa,

h) a bizonyítékok ügyfél elé tárásának határnapját tartalmazó felhívás,
i) a felügyeleti szerv eljárásához szükséges iratok felterjesztésére szóló felhívás,
j) az ügyfél tájékoztatására, értesítésére és felhívására vonatkozó egyéb hatósági közléseknek az ügyfél tudomására hozása,

k) a döntés közlése.

(2) Törvény eltérő rendelkezése hiányában nem alkalmazható elektronikus út:

a) a 20. § (6) bekezdése szerinti kérelem vonatkozásában,

b) a 22. § (2) bekezdésében foglaltak szerinti áttétel esetében, kivéve, ha a kérelem és az ügyben keletkezett valamennyi irat elektronikus formában is rendelkezésre áll,

c) a nem elektronikus úton érkezett kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása és az eljárás megszüntetése tárgyában hozott végzés esetében,

d) a hatósági szerződések vonatkozásában,

e) a hatóság döntésének bírósági felülvizsgálatával kapcsolatos eljárásban,

f) a végrehajtási eljárásra vonatkozó VIII. fejezet rendelkezései vonatkozásában, az elrendelt fizetési kötelezettség elektronikus úton való teljesíthetőségéről szóló tájékoztatás esetét kivéve.

(3) Törvény eltérő rendelkezése hiányában

a) az ügyfél és az eljárásban részt vevő más személy nem kötelezhető arra, hogy eljárási cselekményeit elektronikus úton végezze,

b) az ügyfelet az eljárás bármely szakaszában megilleti az a jog, hogy válasszon az ügyintézés hagyományos és elektronikus formája között,

c) az ügyfél abban az esetben is kérheti, hogy a hatóság a döntését hagyományos úton kézbesítse, ha kérelmét elektronikus úton nyújtotta be,

d) az ügyfél kérheti, hogy a hatóság a döntés tényéről csak elektronikus értesítést küldjön, és a hatóság a döntését a központi rendszerben biztosított biztonságos, csak az ügyfél számára hozzáférhető, ideiglenes tárolóhelyre továbbítsa.

(4) A hatóság döntését, a hatósági bizonyítványt, a hatósági igazolványt, a szakhatóság állásfoglalását - ha azt elektronikus úton kézbesítik - minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentumba kell foglalni. Az elektronikus dokumentum esetében jogszabály időbélyegző alkalmazását írhatja elő.

(5) A hatóság elektronikus levelezés útján csak azzal az ügyféllel tarthat kapcsolatot, aki e célból a hatóságnak az elektronikus levélcímét átadta, amelynek érvényességéért az ügyfél felelős. Az ügyfél elektronikus elérhetőségi adatait (elektronikus levélcím, telefonszám, mobil-telefonszám, faxszám stb.) a közigazgatási szerv az adat visszavonásáig vagy megszűnéséig kezelheti, más szervnek vagy személynek csak törvény rendelkezése szerint vagy az ügyfél engedélyével adhatja át.

(6) Az elektronikus ügyiratba történő betekintés az általános betekintési szabályok megtartásával és a betekintés dokumentálásával történhet.

(7) A hatóság az eljárás során keletkezett elektronikus dokumentumról a másolat készítésére jogosult személy kérésére, a jogosult választása szerint, hitelesített elektronikus, illetve hagyományos, papír alapú másolatot ad ki.

(8) Jogszabály egyes eljárási cselekmények elektronikus úton való elvégzéséhez elektronikus űrlapot rendszeresíthet.

(9) Törvényben meghatározott esetben, illetve az ügyfél hozzájárulásával sor kerülhet informatikai eszközzel végzett automatizált egyedi döntésre is.

Üzemzavar

163. § (1) A hatóság és az ügyfél folyamatban levő elektronikus kapcsolattartása során a hatóság ellenőrzése alatt álló informatikai rendszerben bekövetkező

a) átmeneti üzemzavar esetén a hatóság az ügyfelet elektronikus levélben - az üzemzavar kezdő és megszűnési időpontjának megjelölésével - az üzemzavar elhárítását követő huszonnégy órán belül tájékoztatja az üzemzavar tényéről,

b) tartós - legalább öt napon át tartó - üzemzavar esetén a hatóság legkésőbb az üzemzavar ötödik napját követő első munkanapon az ügyfelet az üzemzavar tényéről és kezdő időpontjáról könyvelt postai küldeményben értesíti és tájékoztatja arról, hogy az ügyintézésre a hagyományos (írásbeli) eljárási módot lehet alkalmazni.

(2) Ha a hatóság informatikai rendszerének tartós vagy átmeneti meghibásodása, illetve egyéb technikai ok miatt nem volt képes elektronikus dokumentumot fogadni, a hatóság az erről szóló tájékoztatással egyidejűleg az ügyfelet a szükséges eljárási cselekmény megismétlésére hívja fel.

(3) Az átmeneti üzemzavar időtartamát, illetve a tartós üzemzavar esetén az üzemzavar kezdő időpontjától az

értesítésnek az ügyfél részére történő kézbesítéséig tartó időszakot a határidők számítása szempontjából figyelmen kívül kell hagyni. A tartós üzemzavar elhárítása után ennek tényéről az ügyfelet a hatóság elektronikus úton értesíti.

(4) Amennyiben az ügyfél az elektronikus kapcsolattartáshoz az általa igénybe vett, nem saját ellenőrzése alatt álló informatikai rendszer üzemzavara miatt eljárás hatánapot, határidőt mulaszt, úgy a 66. § szerinti igazolási kérelem benyújtásának van helye.

Elektronikus tájékoztató szolgáltatás

164. § (1) A 12. § (3) bekezdésének *a*) pontjában meghatározott hatóság a központi rendszeren és az internetes honlapján a hatáskörébe tartozó ügy intézéséről elektronikus tájékoztatót tesz közzé, amely magában foglalja

a) a hatóság megnevezését, hatáskörét, illetékességét, postai és elektronikus címét, telefon- és telefaxszámát,

b) az egyes hatósági ügyek intézésére a szervezeten belül illetékes ügyintézők megnevezését, az ügyfélfogadási rendet, illetőleg

c) az ügyek intézését segítő útmutatókat, a hatályos jogszabályokon alapuló ügymenetre (ügyintézési folyamat leírására) vonatkozó tájékoztatót és az ügyintézéshez használt formanyomtatványok letölthetővé tételét.

(2) Az interaktív tájékoztatási szolgáltatást, illetve elektronikus közigazgatási ügyintézés nyújtó szervezet az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően tájékoztatót ad:

a) az ügyintézés során alkalmazott hatályos jogszabályokról,

b) az ügyintézés jogszabályban meghatározott határidejéről,

c) az ügyek intézése során elektronikus úton végezhető cselekményekről, így különösen a központi rendszer igénybevétele feltételeiről, az eljárás megindításához szükséges kérelem (beadvány) elérhetőségéről, kitöltésének módjáról, továbbításáról,

d) az egyes eljárási cselekményekhez kapcsolódó, az ügyfelet megillető jogokról, az ügyfelet terhelő kötelezettségekről,

e) az adatkezelésről és az ügyfelet megillető adatvédelmi jogokról,

f) az eljárási illetékekről vagy igazgatási szolgáltatási díjról és lerovásának, befizetésének módjáról,

g) az elektronikus ügyintézési cselekmények végzéséhez az elektronikus aláírással nem rendelkező ügyfél számára szükséges egyedi azonosító használatáról, illetőleg az egyedi azonosítóhoz jutás módjáról való információkat,

h) az elektronikus ügyintézés technikai szabályairól szóló tájékoztatót.

(3) A (2) bekezdés szerinti szolgáltatás keretében hivatalosan közzétett nyomtatványon, elektronikus úrlapon érkező kérelmet és beadványt, ha annak kitöltése a jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelel, a közigazgatási szerv köteles

a) a hatósági ügyintézés hagyományos módozatai esetén kinyomtatott formában,

b) elektronikus közigazgatási szolgáltatás nyújtása esetén elektronikus formában elfogadni.

(4) A (2) bekezdés szerinti szolgáltatások csak abban az esetben nyújthatók, ha a hatóság biztosítja, hogy a közzétett információk hitelesek, pontosak, naprakészek és az interneten keresztül folyamatosan hozzáférhetők legyenek.

(5) A 12. § (3) bekezdésének *b*)-*d*) pontjaiban meghatározott hatóságok az elektronikus tájékoztató szolgáltatás önkéntes vagy törvény által kötelezővé tett nyújtása esetén az (1)-(4) bekezdés rendelkezései szerint járnak el.

165. § (1) A hatóság az ügyfelek személyes megjelenéséhez kötött hatósági ügyek intézését elektronikus úton történő előzetes időpontfoglalással teheti lehetővé.

(2) Az ügyfél a kérelmének benyújtásával egyidejűleg az elektronikus úton elérhető ügyintézői naptárban megjelölheti, hogy melyik időpontban kíván a hatóságnál ügyintézés céljából megjelenni.

(3) Az ügyfél az időpontfoglalásban meghatározott időpont előtt legkésőbb három órával, a hatóság legkésőbb egy munkanappal korábban az időpont módosítását kezdeményezheti.

Az elektronikus ügyintézésrel és az elektronikus tájékoztató szolgáltatással szemben támasztott követelmények

166. § (1) A hatóság az eljárása során - a biztonságos és átlátható ügyintézés érdekében - az elektronikus ügyintézés informatikai támogatásával gondoskodik az ügyfél által elektronikus úton előterjesztett és a hatóság által készített dokumentumok biztonságos kezeléséről. Ennek érdekében

a) az ügyintézés hatáskörébe eső folyamatában biztosítja az elektronikus ügyirat sértetlenségét, megváltoztathatatlanágát,

b) az ügyfél számára olyan informatikai megoldások igénybevitelét biztosítja, melyek a hatósággal való, az ügyfél

számára az elektronikus hatósági ügyintézéshez biztosított levélcíméről kezdeményezett, vagy e levélcímre irányuló kommunikációt, az ügyintézésrel összefüggő adatai megőrzését és az ügyfél számára az általa megismerhető adatokhoz való hozzáférést, illetőleg a hatósággal való elektronikus kapcsolattartás biztonságosságát teszik lehetővé,

c) biztosítja az ügyiratba való betekintést, arról hiteles másolat készítését, az ügyirat visszakereshetőségét és jogszabályban meghatározott formában és ideig történő megőrzését.

(2) Törvény az (1) bekezdés *b*) pontja szerinti informatikai megoldásoknak az elektronikus ügyintézés során való kötelező alkalmazását írhatja elő.

(3) Az ügyfél az ügyintézés folyamán kérheti, hogy a hatóság küldje meg részére elektronikusan az általa elektronikusan beküldött információkat, és eltérés esetén a megküldéstől számított három napon belül kérheti annak korrekcióját.

167. § (1) A hatóság az elektronikus ügyintézés, illetve szolgáltatás teljesítéséhez csak olyan informatikai rendszert vehet igénybe, amely biztosítja a hatóságok egymás közötti, valamint az ügyfelekkel való biztonságos kapcsolatát, az adatvédelmi szabályoknak megfelelő adatkezelést és a hiteles dokumentumcserét, továbbá az elektronikus iratoknak a jogszabályban meghatározott formában és a levéltári szabályokban meghatározott ideig történő archiválását, továbbá alkalmas más, az említett célt szolgáló informatikai rendszerekkel történő együttműködésre.

(2) Az (1) bekezdés szerinti követelményrendszer magában foglalja:

a) a szolgáltatások nyújtásához igénybe vett informatikai eszközökkel, alkalmazásokkal, számítógépes programokkal,

b) az ügyfelek számára szükséges tájékoztatásokkal és azok hozzáférhetővé tételével,

c) az egyes szolgáltatások együttes működtetésének biztosíthatóságával,

d) az elektronikus úton benyújtott kérelemhez rendelt elektronikus érkeztető szám képzésével kapcsolatos előírásokat.

Más elektronikus eszközök igénybevételével kapcsolatos szabályok

168. § (1) Az eljárás során a hatóság és az ügyfél távbeszélő útján szóban, továbbá telefax útján, illetve ha jogszabály így rendelkezik, szöveges üzenetközvetítési szolgáltatás útján írásban is tarthatja a kapcsolatot.

(2) Ha az eljárás során a hatóság és az ügyfél távbeszélőn veszi fel a kapcsolatot, az ügyfél azonosíthatósága érdekében a hatóság az ügyféltől a természetes személyazonosító adatait és az eljáró hatóság által törvény alapján kezelhető azonosítóját kérheti.

(3) Ha a hatóság az ügyfelet a (2) bekezdés szerint azonosította, hivatalos feljegyzés készítése mellett távbeszélő útján is történhet

a) a hiánypótlási felhívás és a hiánypótlás,

b) az idézés,

c) a bizonyítékok ismertetésének határnapjáról szóló értesítés.

(4) Ha az eljárás körülményei távbeszélő felhasználásával történő tolmácsolást tesznek indokolttá, arról hangfelvételt kell készíteni.

(5) Ha a kérelmet a 34. § (2) bekezdése alapján távbeszélő útján, továbbá ha szöveges üzenetközvetítési szolgáltatás útján terjesztik elő, erről hangfelvételt vagy hivatalos feljegyzést kell készíteni, amely tartalmazza az ügyfél nevét, lakcímét, a kérelem tartalmát és az előterjesztés időpontját.

(6) Az ügyfélnek, illetve az eljárás egyéb résztvevőjének kérelmére a hatóság a (3) és (5) bekezdésben foglalt eljárási cselekményről papír alapú, illetve elektronikus levélértesítést küld.

(7) Ha jogszabály az (1) bekezdésben meghatározott elektronikus eszközökön kívül más eszközök igénybevételét teszi lehetővé, az ezzel kapcsolatos eljárás során e törvény szerinti garanciális szabályokat kell alkalmazni.

Hatósági szolgáltatás

169. § (1) Jogszabályban arra feljogosított hatóság az ügyfél számára

a) más hatóságok elektronikus tájékoztató szolgáltatásához, illetve elektronikus ügyintézési rendszeréhez történő hozzáférést biztosíthat,

b) az ügyfél nevében, jogszabályban meghatározott feltételek esetén a közhiteles nyilvántartásokból történő adatszolgáltatási, másolatkészítési kérelmet terjeszthet elő,

c) az ügyfél nevében hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti,

d) az ügyfél azonosítását követően egyedi hatósági ügye intézéséhez internetes kapcsolati lehetőséget, szakmai és

informatikai segítséget nyújthat.

(2) Az (1) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott hatósági szolgáltatás teljesítésére jogszabály az érintett hatóságok számára soronkívüliséget vagy rövidített ügyintézési határidőt is megállapíthat.

XI. Fejezet

Záró rendelkezések

170. § Ha az ügyfél a jogerős vagy végrehajtható közigazgatási határozatban megállapított tilalmat vagy kötelezettséget oly módon szegi meg, hogy magatartása az e törvény alapján kiszabott eljárási bírságon túl közigazgatási anyagi jogszabályban megállapított bírságot, illetve szabálysértési, büntetőjogi vagy kártérítési felelősséget von maga után, az e törvény szerinti eljárási bírság megfizetése nem mentesíti őt magatartásának egyéb jogkövetkezményei alól.

Átmeneti rendelkezések

171. § (1) E törvény rendelkezéseit a törvény hatálybalépése után indult ügyekben és a megismételt eljárásban kell alkalmazni.

(2) A végrehajtó szolgálatok e törvény rendelkezései szerinti létrehozásáig a végrehajtást - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - az első fokon eljáró hatóság foganatosítja.

Értelmező rendelkezések

172. § E törvény alkalmazásában:

a) elektronikus ügyintézés: a közigazgatási hatósági ügyek elektronikus úton történő ellátása, az eközben felmerülő tartalmi és formai kezelési munkamozzanatok összessége;

b) elektronikus út: az eljárási cselekmények elektronikus adatfeldolgozást, tárolást, illetőleg továbbítást végző vezetékes, rádiótechnikai, optikai vagy más elektromágneses eszközök útján történő végzése;

c) az eljárás egyéb résztvevői: a tanú, a szakértő, a tolmács, a szemletárgy birtokosa, az ügyfél képviselője és a hatósági közvetítő;

d) életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet: egy vagy több embert az élet elvesztésével, illetve a testi épség vagy az egészség súlyos károsításával, továbbá a természeti vagy az épített környezet, valamint az anyagi javak jelentős vagy helyrehozhatatlan károsodásával közvetlenül fenyegető rendkívüli helyzet, állapot vagy esemény, amelynek megelőzése vagy káros hatásainak elhárítása hatósági intézkedést igényel;

e) hatásterület: az a Magyar Köztársaság területén fekvő, jogszabályban meghatározott módon megállapított földrajzi terület, amelyre a tervezett létesítmény vagy tevékenység rendes üzemvitel mellett, folyamatosan vagy rendszeresen számottevő mértékű hátrányos fizikai hatást (pl. árnyékolást, zajterhelést, légszennyezést) gyakorol;

f) hivatásbeli titok: különösen az orvosi, ügyvédi, közjegyzői, lelkeszi-egyházi személyi hivatásbeli titok;

g) hozzátartozó: az egyeneságbeli rokon és annak házastársa; az örökbe fogadó és a nevelőszülő; az örökbe fogadott és a nevelt gyermek; a testvér, a házastárs, az élettárs; a házastársnak, az élettársnak egyeneságbeli rokona, testvére és a testvér házastársa;

h) interaktív szolgáltatások: az egyszerű tájékoztatáson túlmenő olyan szolgáltatások, letölthető űrlapok, keresőrendszerek, tematikus tájékoztatók, amelyek csak az ügyfél aktivitását igénylik, a szolgáltatást nyújtó szerv által előkészített dokumentumok alapján;

i) internetes ügyfélszolgálat: az elektronikus közigazgatási ügyféltájékoztatás és szolgáltatások igénybevételét lehetővé tevő, az ügyintézési lehetőségekről tájékoztatást nyújtó nyilvános internetes felület;

j) központi elektronikus szolgáltató rendszer: együttesen magába foglalja az elektronikus kormányzati gerinchálózatot, a kormányzati portált, a kormányzati ügyféltájékoztató központot, az ott megjelenő szolgáltatásokat és ügyintézési lehetőségeket, valamint azok fenntartóit és üzemeltetőit, továbbá biztosítja az ügyfelek számára az elektronikus ügyfélkapu létesítésének lehetőségét;

k) munkabér: a munkaviszonyból, közszolgálati és közalkalmazotti jogviszonyból, az ügyészségi szolgálati viszonyból, a bírói (bírószábi) szolgálati viszonyból, a hivatásos szolgálati viszonyból, a munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyból eredő, továbbá a társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságból, valamint a

munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásból, juttatásból, követelésből származó bevétel;

l) munkáltató: a *k)* pont szerinti munkabért folyósító szervezet vagy természetes személy;

m) pénzügyi intézménynél kezelt összeg:

ma) a bankszámlaszerződés (Ptk. 529. §) alapján nyitott bankszámlán szereplő összeg, valamint a betétszerződés (Ptk. 530. §) és a takarékbetét-szerződés (Ptk. 533. §) alapján a bankszámlaszerződés szabályainak megfelelően kezelt összeg, ideértve a nem pénzforgalmi jellegű bankszámlákon kezelt összegeket is;

mb) a takarékbetétkönyv (Ptk. 530. és 533. §) és egyéb betéti okirat ellenében a pénzügyi intézménynél kezelt összeg, egyéb szerződés alapján a kötelezett részére a pénzügyi intézménynél kezelt összeg, továbbá egyéb szerződés alapján a kötelezett részére a pénzügyi intézmény által visszafizetendő összeg;

mc) a befektetési szolgáltatókra vonatkozó törvényi rendelkezések szerint ügyfélszámlán nyilvántartott, a kötelezett rendelkezése alatt álló összeg;

n) törvény által védett titok: az államtitok, a szolgálati titok, továbbá az üzleti, a bank-, a biztosítási, az értékpapír-, a pénztártitok, valamint a magántitok;

o) ügyfélkapu: az az eszköz, amely biztosítja, hogy az ügyfél egyedileg azonosított módon biztonságosan léphessen kapcsolatba a központi rendszer útján az elektronikus ügyintézés, illetve elektronikus szolgáltatást nyújtó szervekkel.

Hatálybalépés

173. § (1) Ez a törvény - a (2) és (3) bekezdésben meghatározott kivétellel - 2005. november 1-jén lép hatályba.

(2) A 109. § (2) bekezdése 2006. január 1-jén lép hatályba.

(3) A 131. § (1) bekezdése, és a 146. § (1) bekezdése hatálybalépéséről külön törvény rendelkezik.

(4) A helyi önkormányzat képviselő-testületének a 19. § (2) bekezdésében meghatározott rendeletet e törvény hatálybalépésének napjáig kell megalkotnia.

Felhatalmazás

174. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy rendeletben állapítsa meg:

a) a végrehajtó szolgálat jogállásával, szervezetével, feladatkörével és költségvetési gazdálkodásával kapcsolatos szabályokat,

b) az elektronikus ügyintézés részletes szabályait,

c) a hatósági közvetítők tevékenységére, képesítési feltételeire és kiválasztására vonatkozó szabályokat,

d) a költségmentesség megállapításának szabályait,

e) az elektronikus ügyintézés lehetővé tévő és elektronikus hatósági szolgáltatást nyújtó informatikai rendszerek biztonságát, együttműködési képességét (interoperabilitását), valamint egységes használatát biztosító részletes előírásokat.

(2) Felhatalmazást kap az érintett miniszter arra, hogy az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben állapítsa meg a közigazgatási hatósági eljárásban közreműködő

a) szakértők,

b) tolmácsok,

c) hatósági közvetítők díjazására vonatkozó szabályokat.

(3) Felhatalmazást kap

a) a közigazgatási informatikáért felelős miniszter egyetértésével rendeletben állapítsa meg az elektronikus ügyintézési eljárásban alkalmazható dokumentumok technológiai követelményeire figyelemmel a részletes technikai szabályokat,

b) az adópolitikáért felelős miniszter és a közigazgatási informatikáért felelős miniszter arra, hogy rendeletben állapítsa meg a hatósági eljárással összefüggő eljárási illetékek és igazgatási szolgáltatási díjak elektronikus úton történő megfizetésének részletes szabályait,

c) a közigazgatási informatikáért felelős miniszter, hogy az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben állapítsa meg a hatósági eljárásban az eljárási illetékek és igazgatási szolgáltatási díjon kívül felmerülő egyéb eljárási költségek és más fizetési kötelezettségek elektronikus úton történő megfizetésének részletes szabályait.

174/A. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy - az önkormányzati hatósági ügyek kivételével - a közigazgatási hatósági eljárásokban

a) közreműködő szakhatóságokat rendeletben jelölje ki,

b)

175. §

176-187. §

188. §

189. §